

ҚОРАҚАЛПОҚ ДИЁРИНИНГ САЛОҲИЯТИНИ РЎЁБГА ЧИҚАРИШ, ОДАМЛАР ҲАЁТИНИ ЯНАДА ЯХШИЛАШ — ДОЛЗАРЪ ВАЗИФА

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ЖЎҚОРҒИ КЕНГЕСИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Ассалому алайкум, азиз юртдошлар!

Хурматли депутатлар! Авваламбор, бепоён қорақалпоқ диёрига баҳор кириб келган мана шу кунларда барчангизни соғ-омон кўриб турганимдан хурсанд бўлганимни айтиб, сизларга яна бир бор ўзимнинг хурмат-эҳтиромимни билдирмоқчиман.

Бугунги сессия кун тартибига қўйилган асосий масалага ўтишдан олдин, ижозатингиз билан, баъзи бир муҳим масалалар ҳақида, аввало, Қорақалпоғистонда амалга оширилаётган ижобий ўзгаришлар билан бир қаторда, мавжуд камчиликлар, йўл қўйилаётган нуқсонлар ҳақида, ана шу оқсоқликларнинг негизда турган сабаблар ва ҳолатлар тўғрисида алоҳида фикр алмашиб олсак.

Шу масалалар бўйича мен ҳам ўзимнинг баъзи фикр-мулоҳазаларимни билдирсам, ўйлайманки, фойдадан холи бўлмайди.

Бугун биз ўз фаолиятимизга, қилган ишларимизга танқидий баҳо берар эканмиз,

биринчи галда, шу заминда истиқомат қилаётган одамларнинг турмушини нима ҳисобидан яхшилаш, катта орзу-умидлар билан ҳаётга қадам қўяётган ёшларимизнинг қалбида эртанги кунга ишонч, ўз юртига меҳр туйғуларини кучайтириш тўғрисида ўйлашимиз лозим.

Айниқса, бутун умр ҳалол меҳнат қилиб келган ота-боболаримиз, момоларимизни эъзозлаш, уларнинг оғирини енгил қилиш, юртимизда "Қарияларни қадрлаш йили" деб эълон қилинган ушбу йилда уларга бўлган ҳурмат-этиборимизни ва бериладиган амалий ёрдамни янада кучайтириш чораларини кўришимиз даркор.

Бир сўз билан айтганда, ўз тақдирини шу юрт билан боғлаган одамларнинг ташвишлари, ўй-фикрларини чуқур ҳис этиб, бугун мана шу ерда тўпланган раҳбарлар, ҳокимлар, барча фаолларнинг бу борадаги бурчи ҳақида яна бир бор гаплашиб, ўз вазифаларимизни аниқ белгилаб олишимиз зарур.

(Давоми 2-3-4-бетларда)

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖЎҚОРҒИ КЕНГЕСИ СЕССИЯСИ

Нукусда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгесининг навбатдан ташқари сессияси бўлди.

Сессияда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов нутқ сузлади.

— Бутун сессия кун тартибига қўйилган асосий масалага ўтишдан олдин, - деди давлатимиз раҳбари, - аввало Қорақалпоғистонда амалга оширилаётган ижобий ўзгаришлар билан бир қаторда, мавжуд камчиликлар, йўл қўйилаётган нуқсонлар ҳақида, ана шу оқсоқликларнинг негизда турган сабаблар ва ҳолатлар тўғрисида алоҳида фикр алмашиб олсак.

Президент қорақалпоқ халқининг турмуш шароитини янада яхшилаш, иқтидорли ёшларни замонавий касбларга йўналтириш, янги иш ўринлари яратиш, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш бугуннинг энг муҳим вазифаларидан эканлигини қайд этди.

Сессияда ташкилий масала курилди. Темир Камолов ўз аризасига биноан Жўқорғи Кенгес раиси вазифасидан озод этилди.

Президент Ислон Каримов ушбу лавозимга Қорақалпоғис-

тон Республикаси Вазирлар Кенгаши раисининг уринбосари бўлиб ишлаб келаётган Муса Ернийзов номзодини таклиф этди.

Депутатлар яширин овоз бериш йўли билан М.Ернийзовни Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси раиси этиб сайлади.

Сессияда сузга чиққан Ўзбекистон Фанлар академияси Қорақалпоғистон бўлими раиси Т.Ешпанов, Хужайли тумани ҳокими Т.Усниддинов, Беруний тумани Абай номидаги ижара хужалиги раиси Д.Рабатова, "Ўзбекистон темир йўллари" миллий компанияси Оролбуйи бўлими бошлиғи Т.Темирбаев ва бошқалар Президентимиз нутқида ўртага қўйилган вазифаларни бажариш, иқтисодий ислохотларни янада чуқурлаштириш барчанинг бурчи эканини таъкидлади.

Мамлакатимиз раҳбари Нукус ва Хужайли шаҳарлари йўлида бунёд этилган улкан куприкни куздан кечирди, замонавий услубда барпо этилган ушбу иншоотнинг аҳамиятини алоҳида таъкидлади.

/ЎЗА/

ГАЗЕТАНИ ВАРАҚЛАГАНДА:

ИЛМИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР
ТАРАҚҚИЁТ УЧУН

4-бет

КУЧЛИ ФУҚАРОЛИК
ЖАМИЯТИ САРИ

5-бет

ҲАЙЪАТ КУН
ТАРТИБИДА:
МАЗМУНГА
ТААЛЛУҚЛИ МАСАЛА

6-бет

КЎРИК ТАНЛОВЛАР
ҚАНДАЙ ЎТДИ?

6-бет

СПОРТ ИЛМГА
ҲАМРОҲ

7-бет

ЗАМОНАВИЙ
ДАРСЛИКЛАР
ЯРАТИШ ЙЎЛИДА

8-бет

СИРТҚИ ТЕЛЕВИЗИОН
ОЛИМПИАДА

8-бет

МЎЪЖИЗАВИЙ
КАШФИЁТ
МУАЛЛИФИ

13-бет

ТЕЛЕДАСТУРЛАР

(Келгуси ҳафта
теледастурлари
билан танишасиз)

14-бет

"РЕНО"
СКАНВОРДИ

16-бет

СОҲИБҚИРОН ШАҲРИДА ҚЎШИҚ БАЙРАМИ

Юртимизнинг кўплаб масканлари каби Шаҳрисабз ҳам кейинги пайтларда турли миқёсдаги байрам шодоналарига марказ бўлмоқда. Тарихий манбаларда дастлаб Кеш, кейинчалик Шаҳрисабз — яшиллик шаҳри деб номланган ушбу кўҳна ва гўзал шаҳар мана уч кундирки, яна бир байрам шукӯҳи билан яшамоқда. Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги тасарруфидаги ўқув муассасаларининг "Ўзбекистон — Ватаним маним" республика қўшиқ байрамида мамлакатимизнинг барча вилоятларидан келган иқтидорли ўқувчи-ёшлар иштирок этишмоқда.

2 май куни қўшиқ байрами дастуридаги кўрик-танлов Шаҳрисабз қишлоқ хўжалик касб-хунари коллежи биносида бўлиб ўтди. Ёш ҳаваскор санъаткорлар ҳамда ижодий жамоаларнинг чиқишларини Муҳаммаджон Отажонов бошчилигидаги танлов ҳайъати аъзолари баҳо-

"O'zbekiston — vatanim manim"

лаб боришди. Танлов натижалари бугун Амир Темур май донида бўлиб ўтадиган якуний фестивалда эълон қилинади.

Шаҳрисабз шаҳри ва туманининг диққатга сазовор жойлари, қадимий обида ва қадам-жоларига саёҳат байрам иштирокчиларида катта таассурот қолдирмоқда.

Фестивал бадий раҳбари Гулнора Кўчқорова ва овоз режиссёри Шоҳрух Омонов етакчилигида 3 май куни Амир Темур майдонида фестивалга тайёргарлик ишлари маромига етказилиб, жамоалар энг сўнгги репетицияларни ўтказдилар. Бугун бўлиб ўтадиган фестивал билан қўшиқ байрами якунига етади.

Хусан НИШОНОВ,
"Ma'rifat"нинг махсус муҳбири

ҚОРАҚАЛПОҚ ДИЁРИНИНГ САЛОҲИЯТИНИ РЎЁБГА ЧИҚАРИШ,

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ЖЎҚОРҒИ

(Давоми. Боши 1-бетда)

Азиз дўстлар!

Дунёда одамзот бор экан, ҳар бир инсон Оллоҳ таоло ато этган умри давомида орзу-умидлар билан ҳаёт кечирилади.

Бугунги кунга шукр қилиб, эртанги кунга ишонч туйғуси билан эзгуликка интилиб яшаш — барчамиз учун табиий ҳол.

Кўпчилик қаторида қорақалпоқ халқи Орол денгизининг қуриши билан боғлиқ бўлган экологик офат туфайли вужудга келган оғир ва мураккаб бир шароитда ҳам эртанги кунга ишонч ва умидлар билан ҳаёт кечирмоқда.

Лекин, барчамиз яхши тушунамизки, туғилиб ўсган ерига меҳр қўйиш, шу туйғуни ўз фарзандларига, ниҳол каби ўсиб келаётган ёш авлод қалбига синдириш, ўз она юрти билан ғурурланиш ва қадр-қимматини, бошини баланд тутиб, ҳеч кимдан кам бўлмайман, деган кайфият билан мана шундай оғир бир шароитда кун кечириш, яшаш, ҳақиқатан ҳам, шу тупроқда истиқомат қилаётган одамлардан қандай катта чидам, мардлик ва матонат талаб қилади.

Шуни фахр билан айтиш зарурки, қорақалпоқ халқининг табиатида ана шундай юксак фазилатлар азалдан мужассам бўлиб келади.

Ҳозир ҳам кечагидек эсимда, мен 1989 йилнинг ёзида мамлакат раҳбари сифатида эндигина иш бошлаган кунларимда бу ердаги ҳақиқий ҳол-аҳволни атрофлича билиш, одамлардан кўнгил сўраш, биринчи галда ҳал этиш лозим бўлган ҳаётини масалаларни аниқлаш мақсадида дастлаб Қорақалпоғистоннинг Мўйноқ туманига келган эдим.

Айтиш керакки, ўшанда юртимиз қалтис ва мураккаб даврни бошдан кечириётган эди. Бир томондан — Фарғона фожиялари, яна бир томондан — қишлоқларимиздаги ачинарли аҳвол, бир ёқда — Ўш-Ўзган воқеалари, буларнинг барчаси елкамиздаги оғир юк бўлиб, бизни қаттиқ ташвишга солиб турар эди.

Биз ана шундай мушкул бир вазиятда босиқлик билан иш тутиб, муаммоларнинг тўғри ечимини топишга ҳаракат қилдик.

Шароит ўта кескин бўлишига қарамай, ўша пайтдаёқ Оролбўйи муаммосига алоҳида эътибор берганимиз туфайли вазиятнинг янада хатарли тус олишига йўл қўймадик.

Айниқса, ушбу минтақада дарахтзор ҳудудлар яратиш, пахта яккахокимлигини чеклаб, одамларга томорқа бериш, Устюрт коллекторларини таъмирлаш, 220 та тоза сув чиқарадиган қурилма барпо этиш каби кўп-кўп тадбирлар ўша кезларда бошлаган ижобий ишларимизнинг дебочаси бўлган эди.

Ўша пайтларда собиқ иттифок раҳбарияти ва жаҳон жамоатчилиги эътиборини Орол фожиясига қаратиш йўлидаги сайёҳаракатларимиз ҳам халқимизга яхши маълум, деб ўйлайман.

Аммо, ўша даврда собиқ СССР Олий Советининг бу масала бўйича юзаки, қуруқ декларациядан иборат қарорини айтмасак, бу борада бошқа би-

рон-бир амалий қадам қўйилмаган эди.

Лекин, бугун барчангизга миннатдорлик билан айтишим керак, биз ҳам қўл қовуштириб ўтирмадик. 1989 йилнинг ўзидаёқ ушбу минтақада яшайдиган аҳоли тиббий кўрикдан ўтказилди, 380 минг кишига медицина ёрдами кўрсатилди, қарийб 4 минг киши мамлакатдаги тегишли шифохоналарга ётқизилди, минглаб болалар санаторийларда даволанди.

Такрор айтаман, мен қорақалпоқ халқининг олижаноб ва мардлигини ўша оғир дамларда юрак-юрагимдан ҳис этганман.

Мен Молия вазирлигида, Госпланда ишлаган пайтларимда ҳам бу ерга кўп марта келганман.

Лекин ўша 1989 йилда бу минтақанинг нечоғли оғир аҳволга тушганини, Оролнинг қуриши билан нафақат одамлар, балки ернинг ўзи ҳам нақадар эзилганини кўриб, елкамга қандай катта ва оғир юк тушганини яна ва яна бир бор сезганман.

Ва керак бўлса, бу масала бугун ҳам қалбимнинг тубида оғриқ бир нуқта бўлиб турганини сизларга очик айтишим мумкин.

Бугун биз ўн-ўн икки йил олдин, яъни эндигина мустақил бўлиб турган пайтлардаги воқеаларни, бошимизга тушган не-не қийинчилик ва муаммоларни ечиш йўлида қилган ишларимизни эслар эканмиз, мен бир хулосага эътиборингизни тортмоқчиман.

Менинг хулосам шуки, ўша пайтда мамлакатимизда мавжуд бўлган ўта мураккаб аҳволда ҳам қорақалпоқ халқи ўзининг бағрикенглик ва вазминлик фазилатларини намойиш этди, мана шундай ҳар томонлама таҳликали бир вазиятда мамлакатга янги раҳбар бўлиб келган одамга ишонч билдирди.

Ўртаимизда қарор топган, бир-биримизни тушунишга хизмат қиладиган мана шундай ўзаро ишонч ва самимият илдизлари балки ўша пайтда томир отган, десам, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Ва ана шу унутилмас даврдаги таассуротларимни, барчамиз бошимиздан кечирган кунларни эслаб, бугун яна бир қарра, мен нафақат ўзбек халқининг, балки қорақалпоқ халқининг ҳам фарзандиман, деб айтишга ҳаққим бор, деб ўйлайман.

Мана шундай ҳиссиёт билан мен турли катта минбарлардан — Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ёки Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти бўладими, Европа ёки Осиёдаги нуфузли анжуманлар бўладими — уларнинг барчасида Орол фожияси ҳақида бонг уриб, эй одамзот, кўринглар, англаглар, бизнинг бошимизга тушган офатга эътибор қаратинглар, акс ҳолда бу фалокат эртага умумбашарий тус олиб, сизларнинг ҳам бошингизга тушиши мумкин, шунинг учун бу масалада амалий ёрдам беринглар, деб қайта-қайта қилган даъватларимни жамоатчилигимиз, халқимиз яхши билади.

Расмий маъруза эмас, балки қалб нидоси бўлган бу сўзларни мен наинки Тошкентда ўтирган раҳбар сифатида, балки қорақалпоқ диёрининг бир ва-

кили сифатида айтганимни эслаш бугун ҳам ортиқча бўлмас.

Бундай даъват ва ҳаракатлар ҳали-бери амалда ўзининг тўла аксини топмаган бўлса-да, битта масалада биз маълум натижаларга эришдик.

Яъни, дунё ҳамжамияти, аввало, халқаро ташкилотлар, инсонпарварлик фаолияти билан шуғулланадиган ташкилотларга бугун Орол фожияси тўғрисида ортиқча тушунтириш, қўшимча маълумот беришга ҳожат қолмади.

Бу масала ҳозирги кунда халқаро майдонда дунё миқёсидаги катта фожиа, оғир муаммо бўлиб кун тартибига қўйилмоқда.

Бугун жаҳон ҳамжамияти, биринчи галда, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, экология масалалари билан шуғулланадиган халқаро ташкилотлар ушбу муаммонинг ечимини топиш тўғрисида бош қотираётгани — бу ҳам маълум даражада бизнинг ютуғимиздир.

Бу борада узоққа бормасдан, битта мисол келтириш мумкин.

Яқинда бизнинг юртимизга ташриф буюрган Жаҳон банки раҳбарининг, шунингдек, бошқа хорижий давлат ва сиёсат арбобларининг Орол бўйига келиб, бу ердаги аҳвол билан яқиндан танишганлари ҳам эртага бу масалада олға силжиш, амалий натижалар бўлишига умид уйғотади.

Бугунги кунда барчамиз яхши тушунамизки, Орол ҳавзасини сув билан тўлдириш — бу ўта оғир масала.

Лекин шундай пайтда Оролбўйи ҳудудида яшаётган одамларнинг аҳволини яхшилаш, авваламбор, уларнинг соғлигини асраш, насл-насабини баъзи офатлардан сақлаш, бу ердаги ижтимоий вазиятни ўнглаш борасида амалий ишларни бажариш, бунга керакли маблағ ва имкониятларни топиш ва шу мақсадга йўналтириш — бугунги кундаги энг долзарб, четга суриб бўлмайдиган вазифадир.

Авваламбор, биз оналар ва болалар, кексаларга имкон борича шароит туғдириб бериш, табиий мувозанатни тиклаш, аҳолини тоза ичимлик суви, табиий газ билан таъминлаш, туғилаётган чақалоқларни турли касалликлардан ҳимоя қилиш каби долзарб муаммоларни ечишга кўмаклашиш — дунёдаги ўзини чин инсон деб биладиган ҳар бир одам учун ҳам қарз, ҳам фарз деб қабул қилишга даъват этамиз.

Хурматли халқ ноиблари!

Шу хусусда гапирар эканмиз, охириги икки йилда бутун мамлакатимизда, аввало, Қорақалпоғистон ва Хоразм минтақасида рўй берган қурғоқчилик мавжуд қийинчиликларни янада кескинлаштирганини барчангиз яхши биласиз.

Аммо шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, давлатимиз, халқимиз минтақа аҳолисини табиий офат қаршида ёлғизлатиб қўймади.

Биз вужудга келган оғир аҳволни енгиллаштириш, унинг салбий оқибатларини қамайтириш мақсадида ўз вақтида барча зарур чора-тадбирларни кўрдик.

Мана шундай тадбирлар до-

ирасида ўтган йили давлатимиз томонидан Қорақалпоғистон Республикаси бюджетига 20 миллиард сўмдан ортиқ молиявий кўмак берилди, Вазирлар Маҳкамаси қабул қилган қарорга асосан фақат ирригация-мелиорация ишларини амалга ошириш учун 931 миллион сўм маблағ ажратилди.

Бундан ташқари, ушбу минтақага Халқаро тикланиш ва тараққиёт банки, Осиё тараққиёт банки, хорижий давлатларнинг кредитлари, грантлар ва донорлик ёрдамлари ҳисобидан 25 миллион АҚШ доллари миқдоридаги маблағ ҳам ёрдам тариқасида йўналтирилди.

Мана шу ҳисобдан 2 минг 900 та қудуқ ишга туширилиб, 200 дан зиёд қишлоқнинг аҳолиси тоза ичимлик суви билан таъминланди.

Ўтган йил ёз мавсумида 15 минг нафардан зиёд қорақалпоғистонлик ўғил-қизларимиз Тошкент, Фарғона ва Самарқанд вилоятларидаги оромгоҳларда дам олди.

3000 нафар опа-сингилларимиз, 1150 нафар фахрийларимиз энг яхши сиҳаттоҳларда ўз саломатликларини тиклади.

Айни пайтда, қурғоқчиликдан азият чеккан минтақа аҳолисига қўшимча тарзда нафақалар тўлаш учун 180 миллион сўмдан зиёд маблағ ажратилди, аҳоли ва ташкилотлар 866 миллион сўм миқдоридаги ер солигидан озод этилди, корхона ва ташкилотларнинг 33 миллиард сўмлик қарзларидан кечилди.

Вилоятлар ва Тошкент шаҳри минтақа аҳолиси учун мўлжалланган хайрли ишларни амалга оширишда техника воситалари етказиб бериб, беминнат ёрдам кўрсатди.

Бир сўз билан айтганда, бундай эзгу ишлар давлатимизнинг инсонпарварлик сиёсатини, халқимизнинг ҳаёт қийинчиликларини бир тану бир жон бўлиб енга олиш фазилатини яна бир қарра намоён этди.

Азиз дўстлар!

Энди руҳсатингиз билан шундай оғир ва мураккаб шароитга қарамасдан, Қорақалпоғистонда амалга оширилаётган ижобий ишлар ҳақида, бунёд этилган янги иншоотлар, замонавий корхоналар, йўл ва кўприklar, кундалик ҳаётимизда қўлга киритилаётган натижалар ҳақида гапирмасак, бу албатта, инсофдан бўлмайди.

Аввало, шуни таъкидлаш керакки, маҳаллий хомашёни қайта ишлаш асосида тайёр маҳсулот чиқарадиган бир қатор янги корхоналарнинг ишга туширилиши республика иқтисодиётида сезиларли таркибий ўзгаришлар амалга оширилаётганини кўрсатади.

Бу корхоналар томонидан ишлаб чиқарилган халқ истеъмоли моллари ўтган йили 2000 йилдагига нисбатан 12 фоиз ўсгани шундан далолат беради.

Бундай ижобий ўзгаришларни кейинги йилларда барпо этилган "Элтекс" ва "Катекс" каби тўқимачилик мажмуалари, Хўжайлидаги шиша, Нукусдаги мрамар заводлари сингари кўплаб замонавий корхоналар мисолида кўришимиз мумкин.

Бу минтақада аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш масаласи кўп йиллар давомида долзарб бўлиб тургани, ўйлай-

манки, ҳеч кимга сир эмас.

Шуни инобатга олиб, сўнгги йилларда бу борада ҳам салмоқли ишларни амалга оширишга эришдик.

Хусусан, узунлиги 243 километрдан иборат "Туямўйин — Нукус" ва узунлиги 112 километрдан иборат "Нукус — Тахтакўпир" сув тармоқларининг ишга туширилгани бу борада салмоқли қадам бўлганини алоҳида қайд этиш даркор.

Ўтган даврда Қорақалпоғистон аҳолисини табиий газ билан таъминлашга ҳам жиддий эътибор берилди.

Бугунги кунда мавжуд хонадонларнинг 90 фоизидида табиий газ ёниб тургани бунинг яққол далилидир.

Биргина 2001 йилнинг ўзида 200 километр узунликдаги табиий газ, 206 километр узунликдаги тоза ичимлик суви тармоқлари барпо қилингани ҳам бу борадаги ишлар изчил давом эттирилаётганини кўрсатиб турибди.

Капитал қурилиш соҳасида қўлга киритилган ютуқлар бу заминда амалга оширилаётган ўзгаришларнинг яна бир намоёни бўлмоқда.

Ўтган йил давомида жами 58 миллиард сўмлик қийматга эга бўлган иншоотлар ишга туширилгани, бу йўналишда аввалги йилга қараганда 3 баробар ўсишга эришилгани айниқса диққатга сазовор.

2001 йили 342 минг квадрат метр турар-жой бинолари, 2 минг 850 ўқувчи таълим оладиган, 700 ўринли замонавий ётоқхонага эга бўлган бешта касб-хунар коллежи бунёд этилгани, 1500 ўқувчига мўлжалланган 2 та касб-хунар коллежи тубдан таъмирланиб, бугунги талаблар даражасида қайта жиҳозланганини таъкидлаш лозим.

Шулар қаторида Оролбўйи скрининг маркази, Акушерлик ва гинекология илмий текшириш институтининг Нукус филиали, Тез тиббий ёрдам илмий марказининг Нукус шаҳри ва туманлардаги филиаллари, қишлоқ жойларда барпо этилган қатор тиббий хизмат пунктлари экологик таъсир оқибатларини енгиллатиш, минтақа аҳолиси ҳаётини яхшилашда беқиёс аҳамият касб этиши шубҳасиз.

Айниқса, кейинги йиллар давомида маҳаллий халқнинг оғирини енгил қилиш мақсадида бунёд этилган кўпгина кўзга кўринган иншоотлар ва қурилишларни ҳам мисол тариқасида келтириш ўринли бўлади.

Хусусан, мана шу ерда яшаётган халқнинг мушкулени осон қиладиган, Амударё устига қурилган улкан Нукус — Хўжайли кўприги ҳақида алоҳида гапирish мумкин.

Кези келганда мен мамлакатимиз ҳаётида наинки иқтисодий, айни вақтда стратегик жиҳатдан ҳам муҳим аҳамиятга эга бўлган 345 километр узунликдаги "Учкудук — Султон Увайстоғ — Мискин" темир йўлининг қисқа вақт ичида қуриб битказилганига ҳам алоҳида эътиборингизни қаратмоқчиман.

Мамлакатимиз минтақаларини ўзаро боғлайдиган бу темир йўл тармоғи ўтган йили 25 миллион АҚШ доллари миқдорида валюта тежалишига имконият туғдирди.

ОДАМЛАР ҲАЁТИНИ ЯНАДА ЯХШИЛАШ — ДОЛЗАРЪ ВАЗИФА

КЕНГЕСИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Бу улкан иншоотнинг ишга туширилиши билан Мискин, Тўрткўл ва Элликқалъада замонавий янги вокзаллар бунёд этилди. Нукус темир йўл вокзаллари тўлиқ қайта таъмирланди.

Қораўзак ва Бериунда эса янги вокзаллар барпо қилинмоқда. Қувончлиси шуки, темир йўл фойдаланишга топширилгач, қарийб минг нафар қорақалпоқ йигит-қизлари иш билан таъмин этилди.

Энг муҳими, бу темир йўл қорақалпоқ заминидagi табиий бойликларни ўзлаштиришга, улардан халқимиз, аввало, шу ерда яшайдиган одамларнинг манфаати йўлида фойдаланишга хизмат қилади.

Урга ва Шохпахта газ конларининг ишга туширилиши туфайли биз фақат 2001 йилнинг ўзида 1 миллиард 558 миллион куб метр табиий газ, 12 минг 600 тонна газ конденсати қазиб олиш имконига эга бўлдик.

Ўтган йили очилган Шарқий Бердақ газ кони эса жорий йилда 300 миллион куб метр газ, 400 тонна газ конденсати қазиб олиш имконини беради.

Шуни ҳам айтиш лозимки, 16 миллиард 200 миллион куб метр газ ва 3 миллион тоннага яқин газ конденсати захираси мавжуд бўлган яна бешта газ кони яқин вақт ичида фойдаланишга топширилади.

Бепоев Устюрт худудидаги қимматбаҳо хомашё захиралари бу минтақанинг эртанги кунига катта ишонч уйғотади.

Бунинг тасдиғини бугун Устюрт бағрида қад ростлаётган, лойиҳа қиймати қарийб 100 миллион АҚШ долларини ташкил этадиган Қўнгирот сода заводи қурилиши мисолида ҳам кўришимиз мумкин.

Бу улкан мажмуа юртимизда амалга оширилаётган энг йирик лойиҳалардан бири бўлиб, бутун мамлакатимиз саноати учун ўта муҳим аҳамият касб этади.

Шу ўринда завод қурилиши бўйича яқинда Хитой Саноат—тижорат банкининг 32 миллион АҚШ долларидан зиёд кредит маблағини жалб этиш борасида келишувга эришилганини ҳам алоҳида айтиб ўтмоқчиман.

Унинг ишлаб чиқариш қувватлари мамлакатимиз эҳтиёжларини тўла таъминлаб қолмай, рақобатбардош кимёвий маҳсулотларни хорижга ҳам экспорт қилишга кенг имкон яратади.

Қадрли дўстлар!

Агар биз Қорақалпоғистондаги бугунги мавжуд аҳволни фақат мана шундай ижобий мисоллар билан баҳолайдиган бўлсак, бу албатта бир ёқлама ёндашув, ҳатто айтиш мумкинки, калтабинлик бўлур эди.

Биз бугун сизлар билан эришилган ютуқларни ҳолисона эътироф этиб, йўл қўйилган камчиликларни танқидий нуқтаи назардан баҳолашимиз зарур.

Танқид ҳақида гапирганда, кимнидир изза қилиш, обрўсини тўкиш эмас, хато-камчиликларни майдалаб ўтириш эмас, аксинча, ҳамма нарсани ўз номи билан аташ, ана шу нуқсонларнинг сабабларини аниқлаш, таҳлил этиш, уларнинг илдизига етиб бориш ва таг-томири билан йўқ қилиш асосий мақсадимиз бўлиши керак.

Шу ўринда эътиборингизни бир масалага қаратмоқчиман.

Кейинги пайтларда бизда ғалати бир одат пайдо бўлди. Яъни, ҳамма камчиликлар учун табиий офатларни рўқач қилиш қандайдир бемаъни одатга айланиб қолди.

Айрим раҳбарлар бунга шунчалик ўрганиб қолдики, бундай баҳоналарни ҳар қадамда қалаштириб ташлайди.

Бу масала бўйича менинг фикрим шундайки, бунақанги йўл билан ўзини оқлашга уриниш — ишни билмайдиган, ташкилотчилик қобилияти етишмайдиган, ҳақиқатни яшириб кўрсатдиган заиф одамларнинг усулидир.

Ҳамма раҳбарлар яхшилаб эшитиб, қулоғига қўйиб олсин — биз бундай қарашларга кескин зарба беришимиз зарур.

Чунки биз бундай номақбул ҳолатларга чидаб, улар билан мурося қилиб юрсак, эртага оғир аҳволга тушиб қолишимиз ҳеч гап эмас.

Шу нуқтаи назардан қараганда, Қорақалпоғистонда иқтисодиёт соҳасида муайян натижалар қўлга киритилган бўлса-да, ҳали аҳолини иш билан банд этиш, одамларнинг турмуш шароитини яхшилаш масаласида талай муаммолар мавжудлигини айтиш даркор.

Бугун бу ерда қарийб 50 минг одамнинг иш билан таъминланмагани ҳам барчамизни ташвишга солиши зарур.

Мутасадди раҳбарларнинг уқувсизлиги ва лоқайдлиги оқибатида саноат корхоналарининг аксарияти ўз фаолиятини бозор шароитига мос ҳолда ташкил эта олмаганди.

Мавжуд корхоналарнинг 40 фоизиди ишлаб чиқариш суръатлари пасайиб кетгани ҳам бунга яққол тасдиқлаб турибди.

Айниқса, Элликқалъа, Қораўзак ва Кегейли туманларида фаолият кўрсатаётган корхоналардаги аҳвол ниҳоятда ташвишлидир.

Ўзингиз айтинг, ана шу корхоналарнинг омборларида 1 миллиард сўмликдан ортиқ маҳсулотнинг ўз харидорини топмай ётгани ишга бўлган шундай совуққон муносабат натижаси эмасми?

Энг ёмони шундаки, 2001 йил давомида бундай маҳсулот ҳажми аввалги йилдагига нисбатан 10 фоиз кўпайган.

Қорақалпоғистонда хорижий ҳамкорлар билан ишлаш, чет эл сармоясини жалб этиш, ишлаб турган қўшма корхоналар фаолиятини кенгайтириш борасида ҳам ўзгаришлар кўзга ташланмаганди.

Аксинча, бор имкониятларни ҳам бой бериш ҳолатлари кузатилмоқда. Бу ердаги мавжуд 28 та қўшма корхонанинг 10 таси турли сабабларга кўра ўз фаолиятини тўхтатгани шундай хулоса чиқаришга асос бўлади.

Кўпгина корхоналарнинг мулк шаклини номигагина, ҳўжакўрсин учун ўзгартириб, амалда ҳали-бери эскичасига фаолият юритаётгани иқтисодий ислохотлар йўлидаги асосий ғов-тўсиқлардан бири бўлиб қолмоқда.

Мамлакатимиз миқёсида кичик ва ўрта бизнес ривожига жиддий эътибор берилаётганига қарамай, Қорақалпоғистонда ушбу масалага ҳамон бирёқлама ва юзаки қаралмоқда.

Холбуки, давлатимиз Қорақалпоғистонда кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш, шу орқали аҳолининг турмуш даражаси ва моддий таъминоти яхшилаш масаласига доимо катта эътибор бериб келмоқда.

2001 йилда бу соҳа ривожини учун 6 миллиард сўм кредит маблағи ажратилди. Бу — аввалги йилга нисбатан 58 фоиз кўп, демакдир.

Албатта, бугун бу ёрдамнинг ўзига хос ижобий таъсири намойён бўлмоқда.

Хусусан, ўтган йили бу ерда фаолият кўрсатаётган кичик ва ўрта бизнес корхоналарининг сони 18 фоиз кўпайди.

Айниқса, Тўрткўл туманида тадбиркорлар сони икки барабар кўпайиб, 3 минг 600 нафар ёш йигит-қиз ишлаб чиқаришга жалб этилди.

Айтиш керакки, Бўзатов, Кегейли, Элликқалъа туманларида ҳам тадбиркорликни ривожлантириш учун анча-мунча ишлар қилинмоқда.

Лекин, шу билан бирга, бутун республика миқёсида оладиган бўлсак, кичик ва ўрта бизнес ривожини учун яратиб берилган имкониятлардан тўлиқ ва ўринли фойдаланилмаётганини қайд этишга мажбурмиз.

Бу ҳақиқатни 2002 йилнинг 1 январь ҳолатига кўра рўйхатга олинган кичик корхоналар ва микрофирмаларнинг 10 фоизи мутлақо фаолият кўрсатмаётгани ҳам исботлайди.

Барчангиз яхши биласиз, қишлоқ хўжалиги Қорақалпоғистон иқтисодиётининг асосини ташкил эта олмаганди.

Мамлакатимизнинг шимолий худуди бўлмиш бу минтақада деҳқончилик билан шуғулланиш қанчадан-қанча меҳнат ва машаққатни талаб этиши ҳақида гапириб ўтириш, ўйламанки, ортиқча бўлади.

Лекин шунга қарамай, Қорақалпоғистонда ҳам деҳқончилик илмини пухта эгаллаган, ўз меҳнати билан барчани қўйил қолдираётган тадбиркор инсонлар кўплаб топилади.

Масалан, тахтақўпирлик моҳир миришкорларнинг мана шундай оғир шароитда ҳам режада белгиланган миқдорда ҳосил олиб келаётгани деҳқон омилкорлик билан иш тутса, ҳар қандай вазиятда ҳам ердан ризқ-рўз ундира олишини кўрсатади.

Ёки Нукус шахрининг шундоқ ёнида жойлашган "Қорақалпоғистон" агрохўжалигини олайлик.

Бу ердаги иссиқхонада томчилатиб сўғориш орқали нафақат Оролбўйида, балки Тошкент бозорларида ҳам қўлма-қўл бўлиб кетадиган ноз-неъматлар етиштирилаётгани ҳар қандай одамни ҳам ҳайратга солади.

Масалага шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак, барча муаммоларнинг ечими ишни тўғри ташкил этиш, ер ва сув ресурсларидан оқилона ва самарали фойдаланиш билан боғлиқ эканига ишонч ҳосил қиламиз.

Аммо агротехника қоидаларига амал қилинмаса, сувдан тежаб-тергаб фойдаланилмаса, сув тармоқлари вақтида тозаланмаса, ердан ҳосил кутиш мумкинми ўзи?

Шу маънода, ўтган хўжалик йилида сув тармоқларининг атиги 20 фоизи тозалангани ҳеч бир ақлга тўғри келмайди.

Ўзингиз ўйланг, тупроқнинг шўрланиш даражаси юқори бўлган шароитда сўғориш ишларида, умуман агротехника талабларида шундай юзаки қарашга йўл қўйиб бўладими?

Ёки кузги-қишки агротехник тадбирлар учун қўшни Хоразм вилоятида ҳар гектар ерга ўртача 1 минг 900 куб метр сув сарфланган бир пайтда Қорақалпоғистон Республикасида бу кўрсаткич 3 минг 600 куб метр-ни ташкил этаётганини ўзимизга тасаввур қилиб кўрайлик.

Ўтган йили, мавжуд қийинчиликларга қарамай, Қорақалпоғистон Республикасига зарур миқдордаги минерал ўғитлар етказиб берилди. Бироқ, сақлаш ва фойдаланишдаги нуқсонлар туфайли уларнинг аксарият қисми беҳуда исроф қилинди.

Ўзингиз айтинг, Нукус туманида минерал ўғитларнинг очиқ ҳавода қолиб, ёгин-сочинда яроқсиз ҳолга келтирилганига нима дейиш мумкин? Бундай баҳона ёки сабаб билан оқлаб бўлади?

Қадрли дўстлар!

Ризқ-рўзимиз манбаи — халқимиз дастурхонини тўкин, турмушини фаровон этиб келаётган мана шу ер, мана шу замин эканини ҳаммамиз яхши биламиз. Уни парварिश этган, эъзозлаган одам ҳеч қачон кам бўлмайди.

Лекин, ерни ўзбошимчалик билан эгаллаб олиб, ундан қонунга хилоф равишда фойдаланиш кўпчиликнинг ҳақиқа хиёнат қилишдан бошқа нарсасиз.

Минг афсуски, Қорақалпоғистон Республикасида ҳам мана шундай суиистеъмолчилик ҳолатлари содир этилмоқда.

Нукус туманидаги "Нукус", Хўжайли туманидаги "Қорақалпоғистон", "Жамбил", Элликқалъа туманидаги "Ғалаба" хўжаликларида катта миқдордаги экин майдонлари ҳисоботга киритилмаганини қандай изоҳлаш мумкин?

2001 йилнинг кузида экилган буғдой майдонлари қайта кўриб чиқилганида, уларнинг бир қисми ҳисобдан яшириб қолингани, айрим ўринларда эса, "қўшиб ёзилгани" аниқланди.

Бундай ҳолатлар Бўзатов туманидаги "Тўрткўл", Тахтақўпир туманидаги "Жанадарё", "Довқара", Чимбой туманидаги Сейитов номли, Кегейли туманидаги "Қоратов" ва республика йўл таъмирлаш-қурилиш бошқармасининг ёрдамчи хўжаликларида ҳам учрайди.

Бундай ҳолатлар ҳақида кўп гапириш мумкин.

2001 йили Қорақалпоғистон Республикасида барпо этилиши кўзда тутилган 10 та қишлоқ тиббий пунктнинг биронтаси ҳам ишга туширилмагани, 16 та тез ёрдам марказининг тенг ярми таъмирлашга муҳтож экани, улар ўз эҳтиёжининг 50 фоизи миқдоридagina машиналар билан таъминлангани — ислохотларнинг бу соҳада ҳам оқсатганидан далолат беради.

Бундай муаммолар, минг афсуски, таълим тизимида ҳам оз эмас.

Республикадаги 764 та ўрта мактабнинг 70 фоизиди ўқувчилар икки сменада таълим олмақда, салкам уч минг ўқувчи эса учинчи сменада ўқишга мажбур бўлмоқда.

Янги лицей ва коллежларга аҳамият бериш кўпроқ бўлиб, умумий таълим мактабларини таъминлаш, уларнинг моддий базасини яхшилаш, ўқитувчиларимизнинг аҳволига эътибор сусайиб қолмоқда.

Холбуки, бу масала ҳам бизнинг доимий диққат марказимизда бўлиши зарур. Биз кейинги йилларда таълим-тарбия соҳасида амалга оширган ислохотларимизнинг дастлабки медаларини бугун амалда кўряпмиз.

Қаранг, бугун қандай билим-ли, истеъдодли, маъноли бўла-лар етишиб чиқапти.

Албатта, бу масалада қабул қилинган дастур ва режаларнинг, ажратилаётган маблағларнинг ўрни катта. Лекин бу борада асосий ишни, ҳеч шубҳасиз, ўз касбининг фидойиси бўлган минг-минглаб заҳматкаш ўқитувчилар, мураббий-муаллимлар қияпти, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз.

Шунинг учун умумтаълим мактабларининг моддий таъминотини яхшилаш, бу даргоҳларда меҳнат қилаётган ўқитувчиларга ҳар томонлама шароит ярати бериш, уларнинг нуфузини ошириш масаласига алоҳида эътибор қаратишимиз даркор.

Бугун Қорақалпоғистонда турли соҳаларда мавжуд бўлган камчиликлар ҳар биримизни хушёр тортириб, улардан тегишли хулоса чиқариб олишга, нуқсонларни бартараф этиш юзасидан зарур чора-тадбирларни кўришга ундаши лозим.

Муҳтарам депутатлар!

Бугун биз Қорақалпоғистоннинг эртанги кунини билан боғлиқ масалаларни муҳокама қилар эканмиз, **мен бу ерда ислохотлар самарадорлигини ошириш, иқтисодиётни кўтариш ва аҳоли турмушини яхшилаш учун қуйидаги масалаларга энг устувор вазифа сифатида қараш зарур, деб ҳисоблайман.**

Биринчидан, Қорақалпоғистоннинг ўзига хос, оғир иқлим шароитини, айниқса, сув танқислигини инобатга олган ҳолда, бу ерда асосан кам сув талаб этадиган экин турларини екиш, сув сарфи кам бўлган технологияларни жорий қилиш, мавжуд сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш ҳамда мелиорация ишларида, ички ва хўжаликлараро зовулар ҳамда сув тармоқларини тозалашга алоҳида эътибор бериш керак.

Иккинчидан, аҳолининг чорвачилик соҳасидаги бой тажрибасини ҳисобга олиб, сув таъминоти қийин бўлган туманлардаги иқтисодий ночор хўжаликларни тугатиш ва уларнинг ўрнида чорвачиликка ихтисослашган фермер хўжаликлари ташкил этиш, бўрдоқчилик мажмуаларини қайта тиклаш, мустаҳкам озуқа базасини яратиш лозим.

Учинчидан, республиканинг барча худудларида чорвачилик ва деҳқончилик маҳсулотларини қайта ишловчи кичик корхоналар ташкил этишни кўзда тутиш зарур. Керак бўлса, бу соҳада янгитдан барпо этилаётган кичик бизнес вакиллари ва ишбилармонларга қўшимча имтиёзлар яратиб беришимиз керак, деб ўйлайман.

(Давоми 4-бетда)

ҚОРАҚАЛПОҚ ДИЁРИНИНГ САЛОҲИЯТИНИ РЎЁБГА ЧИҚАРИШ, ОДАМЛАР ҲАЁТИНИ ЯХШИЛАШ — ДОЛЗАРБ ВАЗИФА

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ЖЎҚОРҒИ КЕНГЕСИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

(Давоми.
Боши 1-2-3-бетларда)

Тўртинчидан, саноат тармоқларини ривожлантириш учун чет эл сармояларини жалб этган ҳолда, маҳаллий хомашё асосида ишлайдиган янги-янги кўшма корхоналар ташкил этишга жиддий киришиш вақти етди.

Бешинчидан, республикадаги мавжуд табиий бойликларни аниқлаш ва уларни қайта ишлашга ихтисослашган янги корхоналар бунёд этишга доир амалдаги дастурдан келиб чиқиб, малакали мутахассислар тайёрлашга ҳозирдан киришиш лозим.

Олтинчидан, “Учкудук — Султон Увайстог — Мискин” темир йўли атрофида, аввало, шахсий мулкка асосланган кўп тармоқли хизмат кўрсатиш шохобчаларини барпо этиш даркор.

Бу эса мазкур йўналиш бўйлаб тегишли инфратузилма шаклланишига, минглаб янги иш ўринлари очилишига, тадбиркорлик фаолиятининг ривожланишига хизмат қилиши шубҳасиз.

Еттинчидан, республикада вужудга келган ҳозирги вазиятдан чиқиш учун, биринчи навбатда, иқтидорли, ташаббускор ёшларни қўллаб-қувватлаш, кадрлар билан ишлашни такомиллаштириш, уларнинг захирасини мунтазам бойитиб бориш даркор.

Ўйлайманки, ушбу тақлиф-мулоҳазалар, айтилган танқидий фикрларни инобатга олиб, белни маҳкам боғлаб, бир ёқадан бош чиқариб ишга киришсак, барча соҳаларда туб ўзгаришларга эришиш мумкин бўлади.

Азиз ватандошлар!

Бугун эришган ютуқларимиз, йўл қўйган камчиликларимиз ҳақида кўп гапириш мумкин.

Лекин қийинчилик ва муаммоларга қарамай, ҳаёт давом этапти, янги авлод дунёга келяпти. Бу авлод албатта биздан кўра кучли, билимли ва бахтли бўлади.

Биз ишончимиз ва таянчимиз бўлган бу ёшлар қалбига аввало, мардлик, эл-юрт учун ўзини аямасдан хизмат қилиш каби олижаноб инсоний фазилатларни сингдиришимиз керак.

Шуни алоҳида қувонч билан айтиш лозимки, бутун мамлакатимизда бўлгани каби, қорақалпоқ диёрида ҳам бугун мана шундай минглаб истеъдодли ва фидойи ёшлар вояга етмоқда.

Бундай ёшлар ишлаб чиқариш, тадбиркорлик соҳасида ҳам, ижтимоий соҳада ҳам, санъат ва маданият соҳасида ҳам мана мен, деб майдонга чиқмоқда.

Кимга қандай, билмадим, лекин шахсан менга қорақалпоқ халқининг бетакрор санъати ниҳоятда ёқади.

Қаерда, қайси байрам ёки тантанада бўлмасин, қорақалпоқ йигит-қизларининг маҳоратини

кўрган, уларнинг жарангдор овозини эшитган одам беихтиёр таъсирланади, керак бўлса, ўзининг ғам-ташвишларини унутади.

Шу муносабат билан мен яқинда бўлиб ўтган бир воқеани сизларга эслатиб ўтмоқчиман.

Азим пойтахтимиз Тошкентда бунёд этилган Ўзбекистон давлат консерваториясининг янги биноси очилишига бағишланган тантанали маросимда қорақалпоғистонлик хонанда Кенесбай Сержонов “Паяц” операсидан ария ижро этганини кўпчилигиниз телевидение орқали кўрган бўлсангиз керак.

Қорақалпоқ элининг фарзанди бўлган бу санъаткор ўзининг мафтункор овози билан наинки бизни, балки шу маросимда иштирок этган ўнлаб хорижий мамлакатларнинг вакилларини ҳам ҳайратга солганидан барчамизнинг қалбимиз ғурур ва ифтихорга тўлди.

Мен бу ноёб иқтидор эгасини пойтахтга чақириб, Алишер Навоий номидаги академик катта театримизга ишга қабул қилиш, унга турар-жой ажратиш ва самарали ижод қилиши учун шарт-шароит яратиш тўғрисида мутасадди раҳбарларга кўрсатма бердим.

Бундан мақсад шуки, бу санъаткор ўзининг Оллоҳ ато этган истеъдодини тўлиқ намоён этсин, нафақат Ўзбекистонимизда, балки бутун дунёда шухрат қозонсин, қорақалпоқ халқининг довруғини оламга таратсин.

Шу маънода, қорақалпоқ заманидан етишиб чиққан ёрқин истеъдод соҳибаси Муяссар Раззоқова, оғир атлетика бўйича жаҳон кубоги совриндори Бавуржон Каздаев, тай-бокс бўйича уч марта жаҳон чемпиони Еркин Қутибоев, миллий кураш бўйича жаҳон чемпиони Баҳром Ерматов, санъат соҳасидаги нуфузли халқаро танловларда ғолиб бўлган Элеонора Қутлипўлатова, Анифа Ортикова, Зиёда Шарипова каби иқтидорли ўғил-қизларимиз бутун Ўзбекистонимизнинг фахридир, десам, ҳеч қандай муболаға бўлмайди.

Қандай қийинчиликлар бўлмасин, ҳамиша ўз юртига содиқ қолиб, ўз ерини севиб-ардоқлаб, мардона меҳнат қилаётган, мана шундай беназир истеъдодларни вояга етказётган қорақалпоқ халқига ҳар қанча тасанно айтсак, арзийди, албатта.

Мухтарам дўстлар!

Энди Жўқорғи Кенгеснинг бугунги сессияси кун тартибига қўйилган асосий масалага ўтсак.

Сизларга яхши маълумки, кейинги йиллар давомида Т.Камолов республиканинг биринчи раҳбари бўлиб ишлаб келди.

Бу раҳбар яқинда эгаллаб турган вазифасидан озод қилиш ҳақида ариза билан мурожаат қилди.

Бугун биз сизлар билан Камоловнинг ана шу аризасини кўриб чиқиб, бу масалага ўз муносабатимизни билдиришимиз зарур.

Камолов тўғрисида гапирганда шуни айтиш керакки, 1997 йилда Қорақалпоғистонга етакчи бўлиб сайланган бу раҳбар қўлидан келганча ишлади, республикада амалга оширилган ўзгаришларга ўз ҳиссасини қўшди.

Шуни алоҳида таъкидлаб, сиз, Жўқорғи Кенгес депутатлари бу масала бўйича ўз фикрингизни билдирасиз, деб ўйлайман.

Энди Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси раиси лавозимига номзод ҳақида гаплашиб олсак. Биз бу ердаги оқсоқоллар, фаоллар, жамоатчилик вакиллари билан маслаҳатлашиб, бу лавозимга ҳозирги вақтда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раисининг ўринбосари вазифасида ишлаб келаётган Ерниязов Муса Тажетдинович номзодини тавсия қилмоқчимиз.

Ҳаммангиз бу билимли ва тажрибали раҳбарни яхши танийсиз. Мен бу раҳбарнинг республикада ислохотларни чуқурлаштириш, олдимизда турган вазифаларни адо этишга салоҳияти ва куч-гайрати етарли, деб ўйлайман.

Бу масала бўйича ҳам Жўқорғи Кенгес депутатлари ўз муносабатларини билдиришлари лозим.

Кадрли юртдошлар!

Бизнинг бугунги кундаги энг асосий вазифамиз, орзу-интилишимиз — халқимизга муносиб турмуш шароити яратиб бериш, биринчи навбатда, Оролбўйи минтақасида яшайдиган одамларнинг ҳаётини яхшилаш, бу борадаги кенг қўламли тадбирларни амалга оширишдан иборатдир.

Бугун сиз ҳурматли жамоатчилик вакиллари билан юзма-юз бўлиб, қатъий ишонч билан айтаманки, минтақадаги табиий мувозанатни тиклаш, ҳаётий шарт-шароитни ижобий томонга ўзгартириш учун қўлимиздан келган барча ишларни биргаликда қиламиз.

Бугун мамлакатимиз буюк ўзгаришлар арафасида турибди. Шуни унутмаслик керакки, қорақалпоқ халқи доимо юртимизнинг таянч тоғларидан ҳисобланган ва биз сизларнинг салоҳиятингизга ҳамиша чексиз ишонч билан қараймиз.

Сиз азизларга, сиз орқали бутун қорақалпоқ халқига яна бир бор ўзимнинг юксак ҳурмат-эҳтиромимни изҳор этар эканман, Яратганимиздан сўрайманки, юртимизни бало-қазолардан ўзи асрасин, хирмонларимиз юксак бўлсин, хонадонларимиздан қут-барака аримасин.

Барчангизга соғлиқ-саломатлик, бахт-саодат, ишларингизга омад тилаб қоламан.

Мамлакатимизда эълон қилинган “Илмий-тадқиқот фаолиятини такомиллаштириш тўғрисидаги” Республика Президенти И.А.Каримовнинг фармонидаги ғоя ва принципларни синчиқлаб таҳлил қилар эканмиз, албатта кўз олдимизга, биринчи галда 1997 йил қабул қилинган Кадрлар тайёрлаш миллий дастури келади. Илмий тараққиёт фаолиятини такомиллаштириш алоҳида мустақил аҳамиятга эга, фан ва илмнинг жамият ҳаётидаги ўрни жуда юқори.

Маълумки, 5 йил мобайнида ушбу Дастурнинг биринчи босқичини бажаришда йирик натижаларга эга бўлдик (янги лицей ва касб-хунар коллежлар тизими пайдо бўлди, янги стандартлар, ўқув режалари, юзлаб дарсликлар ва қўлланмалар нашр қилинди ва ҳоказо). Энг муҳими ўқитувчи, профессор, талабалар психологияси ва онги ҳам ўзгара бошлади.

Аммо илмий-тадқиқот ишларида ҳозирги кунгача эскича бошқариш усуллари, эскича молиялаштириш ҳукм суриб келаётган эди.

Бундай аҳвол, албатта Миллий дастурдаги тамойилларга зид бўлиб, таълим сифатига, ўқув жараёнига салбий таъсир қилар эди. Чунки Дастурда таълим тизими билан илмий ишларнинг

узвий боғлиқлиги алоҳида кўрсатилган.

Мен собиқ шўролар давридаги илмий-тадқиқот ишларининг бошқарилиш тизимига гувоҳ бўлганман. Ўша даврларда юқори идораларда, ёпиқ эшиклар ичида, кимлардир бизга (илмий ходимларга) “устувор” йўналишларни белгилаб берар эди. Бу йўналишлар керакми, мамлакатнинг ривожини таъминлай оладими, конкрет долзарб масалаларга ечим топиладими, деган саволларни ҳеч ким бермасди ва ўйлаб ўтирмасди ҳам. Бунинг устига бу “устувор” йўналишлар ўн йиллаб давом этарди.

Фармондаги Маслаҳат Кенгашининг ташкил қилиниши бундай вазиятга чек қўяди, чунки фаннинг истиқболларини, унинг долзарблигини мутахассислар, олимлар, мамлакатимизнинг иқтисодий ва ижтимоий ривожланишини таъминлаш билан бевосита боғлиқ бўлган масалаларни ечишга қаратилган илмий мавзулар белгилайди. Очiq-ойдин, демократик тарзда тузилган, юқори ваколатларга эга бўлган олимлар, мутахассислар мамлакат манфаатидан келиб чиқиб, аҳоли фаровонлиги ва жамият тараққиётини таъминлашдан келиб чиқиб, “қисқа муддатли, ўрта муддатли, узок муддатли” стратегик вазифаларни белгилайди. Назаримда, ушбу тамойил амалга оширилгач, жуда катта ютуқ қўлга киритилади. Илмий ишларга алоқаси бўлган ҳар бир мутахассис жуда яхши биладикки, бу ишни тепадан туриб “режалаштириб” бўлмайди!

Сир эмас авваллари ҳеч ким мавзу, аниқ дастур ва ишларни молиялаштирамаган, чунки тегишли ташкилотлар (илмий-текшириш институтлари, лабораториялар) бир мавзуни тўла-тўқис битирмасдан, кейингисини тай-

Munosabat

ёрлаб кўяр эдилар ва шу тарзда кўпинча илмий мавзунинг қиймати, ундаги янгиликлар ҳисоби олинмасдан асосан тузилмалар, ташкилотлар маблағ билан таъминланиб келар эди. Шунинг учун ҳам илмий лабораториялар, гуруҳлар йиллаб ўзгармай қолар эди. Бу ўша давр тизимига жуда мос анъана эди.

Фармонда белгиланишича, энди илмий-текшириш ишлари грантлар тизими, рақобат асосида олиб борилади. Энди ташкилотлар эмас, база эмас, конкрет илмий натижани таъминлашга қаратилган иш ва уни амалга оширадиган илмий ходимлар молиялаштирилади. Демак, илмий ходимлар, устозу шогирдлар ягона мақсад билан суғорилган мавзунинг бажарилиши ўз зиммаларига олган ҳолда иш юритадилар.

Грант тизими ривожланган мамлакатларда, шу жумладан Ўзбекистонда ҳам анчадан бери маълум ва биз ундан унумли фойдаланиб келаямиз. Масалан, бизнинг университетда ҳар йили 50га яқин грант усулидаги ишлар бажарилади. ИНАС НАТО ва ТЕМПУС, ТАСИС, СОРОС грантлари фонда кимнинг ким эканлигини дарҳол аниқлаб

қўяди.

Грант тизими илмий ходимлардан, рақобат иштирокчиларидан фикрни, мақсадни аниқ ва яққол кўрсатишни талаб қилади. Мавзу натижалари аниқми? Умуман, грант тизими, фан ва илм атрофидаги “корчалонлар”га тўғаноқ бўла оладиган ягона механизмдир. Фармонда илмий-тадқиқот ишларининг Республикаemiz манфаатларига мослиги алоҳида ўрин эгаллайди. Республикаemiz таълим муассасаларида педагогик технологиялар, услублар, қийинчиликлар, муаммолар жуда кўп, аммо “ўзбек модели”нинг моҳияти, ундаги имкониятларнинг истиқболи, янги ечимларга бағишланган тадқиқотларни бармоқ билан санаш мумкин. Бир томондан, халқимиз бу дастурнинг бажарилишини жуда зўр қизиқиш билан кузатаёпти. Иккинчи томондан, бу соҳада фундаментал илмий ишни кўрсатиш қийин.

Бу муаммоларга тааллуқли бўлган илмий-текшириш институтлари, философлар, психологлар, социологларнинг илмий режалари белгиланган, молиялаштирилган. Бу масалаларга “Бош қотиришнинг нима кераги бор” деб юрганлар кўп. Бундай “боқи-беғамлик” кайфияти грант тизими кириб келгандан сўнг барҳам топади. Албатта, Фармондаги ғояларни ҳаётга, амалиётга татбиқ қилиш жуда катта меҳнат талаб қилади. Аввало, биз ўз психологиямизни ўзгартиришимиз зарур ва бу осон кечадиган жараён эмас. Рақобатбардош, жаҳон фани талабларига мос келадиган мавзуларни шакллантиришга Ўзбекистон олимлари ҳам ҳисса қўйишлари керак.

Т. ДОЛИМОВ,
академик,
ЎЗМУ ректори

ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ТАРАҚҚИЁТ УЧУН

Давлатимиз раҳбари И.Каримов яқинда бўлиб ўтган иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг саккизинчи сессиясида қилган маърузасида референдум яқунлари, унинг моҳияти ва келгуси ҳаётиимиздаги таъсири фақат референдумга қўйилган масалалар билан чекланиб қолмаслиги, балки давлат ва жамият ҳаётидаги кўпгина соҳаларга тегишли эканлигини уқтириб ўтди. Хусусан, "Кучли давлатдан кучли жамият сари" госясининг амалга оширилишида нодавлат нотижорат ташкилотларнинг ўрни ҳақида Президент томонидан билдирилган фикрлар барчамизга ушбу масаланинг моҳиятини кенг жамоатчиликка тушунтириб бериш масъулиятини юклайди. Кучли фуқаролик жамиятини шакллантириш учун эса "давлатимизнинг марказий ва юқори бошқарув органлари ваколатларини босқичма-босқич қўйи тизимга, шу жумладан, ўзини-ўзи бошқариш тузилмаларига ўтказиш талаб қилинади".

Давлат ва жамият бошқарувида кенг жамоатчиликнинг иштироки:

биринчидан, нодавлат нотижорат ташкилотларнинг давлат томонидан

учун қонун асосида махсус молиявий жамғарма ташкил этиш тўғрисидаги Президентимиз таклифи барча олимлар, мутахассислар ва нодавлат нотижорат ташкилотлар олдида катта вазифа юклайди.

Бундай махсус жамғарманинг бўлиши нодавлат нотижорат ташкилотлар, ўзини-ўзи бошқариш органлари, демократик институтларнинг тўлиқ мустақиллигини таъминлайди. Янги тузилаётган нодавлат, жамоат тузилмаларининг қисқа муддатларда жамиятда ўз ўрнини топиши, манфатли дастур ва лойиҳаларини тегишли тартибда молиялаш, уларнинг моддий техника базасини мустаҳкамлаб олиши келгусида ҳар жиҳатдан шу жамғармага боғлиқ бўлади.

Янги қонун лойиҳасида ушбу жамғарма ва нодавлат, жамоат ташкилотлари, фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари ўртасидаги мувозанатни, ўзаро ҳамкорлик ва тобе бўлмаган муносабатларни шакллантириш ҳамда таъминлашда қўйидагиларга эътибор бериш лозим.

Қонун лойиҳасида жамғарманинг мақоми, унинг тузилмаси, уни бошқариш тартиби, у томондан қабул

тутларининг тўла мустақиллигини таъминлаш юқорида зикр этилган жамғарманинг ташкилий-ҳуқуқий тузилишига ҳам боғлиқдир.

Назаримизда жамғарма маблағини барча хўжалик юритувчи субъектлар, давлат органлари ва ташкилотлар, тадбиркорлар, фуқаролар томонидан беғараз ўтказиб туриладиган хайрия тушумлари ва ажратмалар, қонун билан йўл қўйилган бошқа манбалар ташкил этади.

Нодавлат нотижорат ташкилотларнинг фаолиятини янада кучайтириш, уларни маънавий ва моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш эркин, очиқ фуқаролик жамиятини қуриш йўлидаги асосий ҳаракатлардан бири ҳисобланади. Президентимиз айтганидек, "айни пайтда, нодавлат жамоат тузилмаларини яратиш жараёнини рағбатлантиришга оид бошқа иқтисодий, ташкилий ва ҳуқуқий механизмларни ҳам ишлаб чиқишимиз лозим". Бунда хорижий тажрибаларни ўрганиш, халқаро ташкилотларнинг тавсияларидан ва халқаро ҳужжатлардан фойдаланиш ва энг аввало, тарихий ва маънавий қадриятларимиз, мустақиллик йилла-

КУЧЛИ ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ САРИ

ҳар томонлама қўллаб-қувватланиши; иккинчидан, жамоат назоратини амалга ошириш;

учинчидан, давлат органларининг айрим ваколатларини нодавлат нотижорат ташкилотлар ва ўзини-ўзи бошқариш органларига аста-секин ўтказиб бориш;

тўртинчидан, жамият аъзоларининг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш орқали таъминланади.

Бундай муҳим масалаларни ҳал этиш учун эса, Президентимизнинг нодавлат нотижорат ташкилотларга етарли эътибор берилиши ва улар фаолиятининг тегишли ҳуқуқий асоси яратилиши лозимлиги тўғрисидаги фикрлари қонунчиликда ўз ифодасини топиши керак. Шу жиҳатдан, "Нодавлат, жамоат тузилмалари ва уюшмаларини ривожлантириш, фуқаролик жамияти институтларининг фаолият кўрсатиш кафолатлари ва шартлари тўғрисида"ги Қонун лойиҳаси ишлаб чиқирилиши ҳозирги кундаги долзарб масалалардан биридир.

Нодавлат, жамоат тузилмаларини қўллаб-қувватлаш, бу институтларнинг мустақиллигини таъминлаш

қилинадиган ҳужжатларнинг юридик кучи, ҳаракати ва таъсир доираси, бошқа нодавлат, жамоат тузилмалари билан ўзаро муносабати, унинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, молиявий манбалари ва тушумларнинг шаклланиш тартиби, маблағлар тақсимооти, сарф-харажатларни ҳисобга олиш ва назорат қилиш, молиялаштириш таклиф этилаётган лойиҳаларни қўриб чиқиш тартиби, жамғарманинг давлат органлари билан муносабати каби бир қатор муҳим масалалар ўз аксини топиши лозим.

Масалан, Англияда нодавлат нотижорат ташкилотларга имтиёз бериш, грантлар ажратиш, солиқ солиш масалалари жамоат ташкилотлари билан ишлаш комиссияси томонидан қўриб чиқилади. Комиссия давлат манфаатларини ҳимоя қилган ҳолда нодавлат нотижорат ташкилотлар уюшмаси билан тегишли кўшимча имтиёзларга айна шу комиссиянинг ҳулосаси ва розилигига асосан эга бўлиши мумкин. Комиссиянинг мақоми эса тегишли қонунларда белгиланган.

Нодавлат нотижорат ташкилотлар, фуқаролик жамияти бошқа инсти-

рида орттирган тажрибаларимизга асосланиш даркор.

Нодавлат нотижорат ташкилотларни ривожлантиришга оид давлат сиёсатини юритишда чуқур ва пухта ўйланган илмий-назарий концепцияни ҳам ишлаб чиқиш лозим бўлади. Концепция асосини эса, шубҳасиз, Президентимиз И.Каримов томонидан нодавлат нотижорат ташкилотларни ривожлантириш, фуқаролик жамиятини шакллантириш, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, демократик институтларнинг бу соҳадаги вазифаларига оид қўллаб-қувватлаган назарий таклифлари ва гоёлари ташкил этиши керак. Концепцияда миллий истиқлол гоёсини ҳар томонлама мустаҳкамлашга қаратилган кўп фикрлилик, бағрикенглик ва ҳамжиҳатликни ўзида мужассамлаштирган қоидалар бўлиши муҳимдир.

Умуман олганда, нодавлат, жамоат тузилмаларини ривожлантиришга давлатимиз раҳбари томонидан берилаётган катта эътибор кучли фуқаролик жамиятини барпо этишдаги муҳим қадамлардан бири ҳисобланади.

Бобокул ТОШЕВ,
юридик фанлари номзоди

"Ma'rifat" tanlovi

АПРЕЛЬ ОЙИ ФОЛИБЛАРИ

"Маърифат" газетасига ўзига хос бурилиш ясаган яъни ушбу танловни олиб қирган 2002 йилнинг 4 ойи ҳам тарихдан жой олди. Шунинг алоҳида таъкидлаш керакки, жорий йилдан газетанинг чоршанба сони 8 саҳифа бўлиб чиқиши билан биргаликда унинг мазмун-моҳиятини янада кенгайтириш учун ойлик танлов эълон қилган эдик. Шундан сўнг таҳририятимизга чет муаллифлардан долзарб мавзулардаги мазмунан кенг, салмоқли, кишини фикрлашга чорлайдиган мақолалар келиши анчагина кўпайди. Қўйида апрель ойи танлови совриндорларини эълон қилмоқдамиз.

Энг яхши саҳифа — Н.Қувватов, М.Қуронов, "Ўтиш даври:Ирога ва руҳ эволюцияси" саҳифаси учун (2002 йил 10 апрель сони)

Энг яхши мақола — Ҳ.Алимова, "Шайтанатни енгишга қодир нур" мақоласи учун (3 апрель сони)

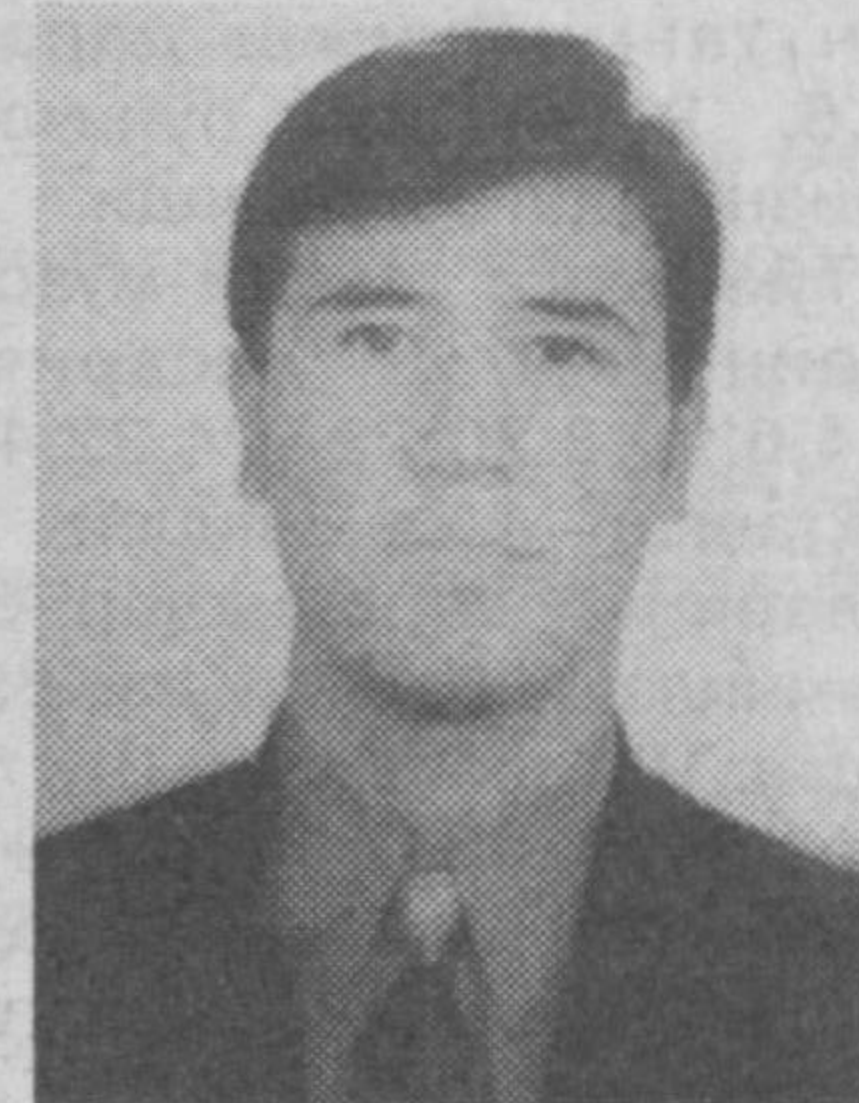

Энг яхши интервью — Ш.Аҳмадов, Ж.Шарипов, "Эътироф" ин-

тервьюси учун (27 апрель сони)

Энг яхши янгилик — Ш.Нишоннов, "Интернетда ўзбекча журнал" (20 апрель сони)

Энг яхши фото — Б.Ризоқулов, Умумий ўрта таълим мактаби ўқувчиларининг Республика олимпиадасидан олган туркум суратлари учун (3 апрель сони)

Шу нарсани алоҳида таъкидлаш керакки, апрель ойида қўллаб турли мавзулардаги таҳлилий-танқидий мақолалар ҳам чоп этилдики, улар ҳам соврин олишга лойиқ эдилар. Лекин танлов шартига кўра, ҳар бир номенация бўйича ягона ғолиб сараланиб олиши керак. Шунинг учун биз апрель ойида газетамиз саҳифаларида ўз мақолалари билан иштирок этган муаллифларнинг барчасига миннатдорчилик билдириб, нафақат уларни, балки янги муаллифларни ҳам май ойи танловига қатнашишга таклиф этамиз.

Мактабда қонун, ҳуқуқни ўргатиш давр талабидир. Мирзо Улуғбек туманидаги 99-мактабда ҳам бу борада жуда кўп ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, ҳуқуқ дарслари савол-жавоб тарзида олиб борилмоқда.

Суратда 9-синф ўқувчиларининг "Сиз қонунни биласизми?" мавзусидаги дарсларидан лавҳа келтирилган.

Бурҳон Ризоқулов олган сурат.

Халқ таълими вазирлигининг навбатдаги ҳайъат мажлиси Фарғона вилоятида бўлиб ўтди. Мажлисида Фарғона тумани умумтаълим мактаблари ўқувчиларини дарсликлар билан таъминлаш аҳволи ва уни такомиллаштириш чоралари тўғрисидаги масала кўриб чиқилди. Унда Фарғона тумани умумтаълим мактаблари ўқувчиларини дарсликлар ва ўқув қўлланмалари билан таъминлаш борасида туман бошқарув идоралари томонидан муайян ишлар амалга оширилганлиги таъкидланди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Ўз-луксиз таълим тизимини дарсликлар ва ўқув адабиётлари билан таъминлашни такомиллаштириш тўғрисида"ги 1998 йил 5 январдаги 4-сонли қарорининг ижроси бўйича Фарғона тумани халқ таълими бўлими ва унинг тасарруфидаги таълим муассасалари жамоалари тегишли тадбирларни ишлаб чиққанлар. Мактаб ўқувчиларининг дарслик, ўқув қўлланмалар билан таъминланганлиги даражаси мактаблар, синфлар, ўқув фанлари, таълим тили бўйича ўрганилган. 1999-2000, 2000-2001, 2001-2002 ва 2002-2003 ўқув йилларига жойларда дарслик ва ўқув қўлланмаларга бўлган эҳтиёж аниқланиб, буюртмалар шакллантирилган.

Мактаб кутубхона захирасидаги ва ота-оналар томонидан сотиб олинган дарсликларни ҳисобга олган ҳолда ўқувчиларни дарсликлар ва ўқув қўлланмалари билан таъминланиш даражаси туман бўйича (таълим ўзбек, рус ва қирғиз тилларида) 1999-2000 ўқув йилида 74,4 фоиз (270669 нусха), 2000-2001 ўқув йилида эса 81 фоиз (14959 нусха), 2001-2002 ўқув йилида 94 фоизни (365725 нусха) ташкил қилади (умумий эҳтиёжга нисбатан фоиз ҳисобида). Қийсий таҳлиллар шуни кўрсатдики, мазкур кўрсаткич Фарғона вилояти тасарруфидаги 20 туман (шаҳар)лар орасида нисбатан юқори кўрсаткичдир. Шунингдек, 2001-2002 ўқув йилида Фарғона вилоятида ўқувчиларнинг дарсликлар билан таъминланиш даражаси 83,6, Республика бўйича 87,7 фоизни ташкил қилади.

Тумандаги таълим муассасаларининг аксариятида (3,4,6,9,18,20,22, 24,32,40,44-мактаблар, 1 ва 2-лицей) ўқувчиларнинг дарсликлар билан таъминланиш даражаси 85 фоиздан 100 фоизгача. Шу билан бирга 25,28,31,34,46,59-мактабларда таъминланиш даражаси 68 фоиздан 85 фоизгачани ташкил қилади.

Ўқувчиларнинг дарсликлар билан таъминланиш даражасининг синфлар кесимидаги таҳлили натижалари қуйидагича:

- 2-синфда 4379 нафар ўқувчилар бўлиб, дарсликларга бўлган умумий эҳтиёж 26274 нусхадир. Мазкур ўқувчиларга кутубхонадан 14230 (54,1 фоиз), ҳомийлар маблағи ҳисобидан 4028 (15,3 фоиз), мактаб томонидан янги 4512 (17,1 фоиз) нусха дарсликлар берилган. Ота-оналар томонидан 4374 (16,6 фоиз) нусха дарсликлар сотиб олинган. Ўқувчиларнинг кутубхона ҳисобидан дарсликлар билан таъминланиш даражаси 83,4 фоизни ташкил қилади.

- 3-синфда 4587 нафар ўқувчилар бўлиб, дарсликларга бўлган умумий эҳтиёж 27522 нусхадир. Мазкур ўқувчиларга кутубхонадан 18179 (66 фоиз), ҳомийлар маблағи ҳисобидан 4823 (17,5 фоиз), мактаб томонидан янги 4247 (15,4 фоиз)

нусха дарсликлар берилган. Ота-оналар томонидан 4860 (17,6 фоиз) нусха дарсликлар сотиб олинган. Ўқувчиларнинг дарсликлар билан кутубхона ҳисобидан таъминланиш даражаси 84,9 фоизни ташкил қилади. Қолган синфларда ҳам шундай ҳолатни кузатиш мумкин.

Тумандаги таълим муассасаларидаги ўқувчиларни кутубхона ҳисобидан дарсликлар билан таъминлашда ҳамда дарсликлар жамғармасини шакллантиришда асосан давлат бюджети, вилоят ва туман ҳокимликлари томонидан ажратилган маблағ, шунингдек, ҳомийлар, айрим фуқаролар ва бошқа ташкилотлар томонидан ажратилган маблағлар, бюджетдан ташқари тушган маблағ (макулатура, иккиламчи хом ашё, металл, ёрдамчи хўжалик), ота-оналар томонидан ихтиёрий равишда тўпланган маблағ ва ўриндошлик (ўқувчилар томонидан ота-онаси олиб берган дарсликларни кутубхона захирасига киритиш) билан берилган дарсликлар асосида амалга оширилмоқда.

1999-2000 ўқув йилида Фарғона тумани халқ таълими бўлими тасарруфидаги мактабларнинг кутубхона ҳисобидан дарсликларга бўлган умумий эҳтиёжининг 39,3 фоизи қопланган бўлса, 2001-2002 ўқув йилида 61,9 фоизни ташкил этган. Эндиликда тумандаги барча мактаб кутубхоналарининг

ларда унга турлича ёндошилган. Ижара бадалларининг тўғри ва мақсадли сарфланиши учун масъул бўлган шахслар расман белгиланмаган. Ижара тизимига ўтиш режаси ишлаб чиқилмаган. Республикада тажриба-синовдан ўтказилган дарсликлар билан таъминлаш ижара тизимидан фарқи ўлароқ дарсликлар айланма жамғармаси аниқ, мақсадли йўлга қўйилмаган. Ўқувчиларнинг дарсликлар билан таъминланганлиги даражасини аниқлашда синф раҳбарлари махсус журналлар юритишган. Унда ота-оналар, ҳомий ташкилотлар, ОРБ маблағи ҳисобидан ҳамда кутубхона захирасидан берилган дарсликлар алоҳида-алоҳида ранг билан белгиланган. Шундай журнал синф раҳбари, фан ўқитувчилари, мактаб кутубхонаси ва мактаб директорида ҳам мавжуд бўлиб, улар асосида ҳисоб-китоб ишлари олиб борилмоқда.

Шунинг билан бирга, туман умумтаълим муассасалари ўқувчиларини дарсликлар билан таъминлашда айрим камчиликлар мавжуд. Фарғона туманидаги умумтаълим мактабларининг кўпчилигида эҳтиёжни аниқлаш ва буюртмани тайёрлаш механизми ишлаб чиқилмаган. Синф раҳбарлари ва кутубхоначиларнинг аксарият қисми ўзлари маъқул топган шакл ва усуллардан фойдаланишмоқда. Ота-оналар, синф раҳбарлари ва кутуб-

Ha'yat yig'ilishida

Таъкидлаш жоизки, кутубхона ва кироатхоналардаги мавжуд мебелларнинг аксарияти (62 фоиз) охириги 10 йил давомида янгиланмаган.

Умумий ўрта таълим мактаб кутубхонаси Низомиди кўрсатилган кутубхона техникаси, техник воситалар, нусха олиш, кўпайтириш техникаси, компьютерлар туман бўйича бирорта кутубхонада йўқ.

Аксарият кутубхоналарда юритилиши лозим бўлган ҳужжатлар (инвентар дафтари, ҳисобга олиш дафтари, бадий адабиётларни ҳисобга олиш дафтари, йўқолган китобларни ҳисобга олиш дафтари, китобхон формулярлари ва бошқалар) қисман мавжуд, қолганлари эса қўлда тузилган, уларнинг тўғри юритилиши эса талаб даражасида эмас. 10,11,14,43,45-мактабларда кутубхона захирасида мавжуд ва янги келган адабиётлар ҳисоби тўғри юритилмаган. Бунинг бош сабаби, кўпгина кутубхоначиларнинг мутахассис эмаслигидир.

Кузатишлар шуни кўрсатдики, халқ таълими бўлими тасарруфидаги мавжуд мактабларда фаолият олиб бораётган 64 нафар кутубхоначиларнинг 8 нафари (12,5 фоиз), (вилоятда – 15,7 фоиз, республикада – 30,2 фоиз) олий маълумотли, аммо мутахассис эмас, 2 нафари (3,1 фоиз) ўрта махсус маълумотли, мутахассис, 21 нафари эса (32,8 фоиз), (вилоятда – 59 фоиз, республикада – 52,9 фоиз) ўрта махсус маълумотли, аммо мутахассис эмас ҳамда 33 нафари (51,6 фоиз), (вилоятда – 22,4 фоиз, республикада – 23,6 фоиз) ўрта маълумотли ходимларни ташкил этади.

Мазкур кутубхоначиларнинг Фарғона вилояти педагогларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтида режа бўйича малакаси ошириб келинган. Жумладан, 1999-2000 ўқув йилида 7 нафари (10,9 фоиз), 2000-2001 ўқув йилида эса 12 нафари (18,7 фоиз), 2001-2002 ўқув йилида 6 нафари (9,3 фоиз) касбий малакаларини ошириб қайтганлар.

Маълумотларга кўра, Маданият ишлари вазирлиги тасарруфидаги Тошкент Давлат Маданият институти Республика миқёсида ҳар йили 55 нафар олий маълумотли кутубхона иши бўйича мутахассисларни тайёрлайди. Шу билан бирга Республика миқёсида 5 та маданият техникумлари ва 5 та санъат билим юртлари ўрта ҳисобда 400 дан зиёд кутубхона иши бўйича мутахассисларни тайёрлайди. Бу кўрсаткичлар Республика миқёсида мутахассис кутубхоначиларга бўлган эҳтиёжни қоплаш даражасида эмас.

Ҳайъат мажлисида, шунингдек, Фарғона туманида китоб савдо ташкилотларига қарашли савдо шохобчалари ташкил этилмаганлиги, бунинг оқибатида ўқувчиларни дарсликлар билан тўлиқ таъминлашда мактаб кутубхонасининг китоб савдо ташкилотлари билан алоқа тизими мавжуд эмаслиги айтиб ўтилди. Фарғонада бўлиб ўтган кўча ҳайъат мажлисида ҳайъат аъзолари, барча вилоят Халқ таълими бошқармалари бошлиқлари, Фарғона вилоятининг барча шаҳар ва туман халқ таълими бўлими мудирилари иштирок этишди.

Ҳайъат мажлисига Халқ таълими вазири Р.Жўраев раислик қилди.

Жаҳонгир МУСАЕВ,
Халқ таълими вазирлиги
матбуот билан ишлаш
сектори раҳбари

КЎРИК-ТАНЛОВЛАР ҚАНДАЙ ЎТДИ?

Республика Ташхис маркази ташаббуси билан ўтган йилнинг ноябрь, декабрь ва 2002 йилнинг январь ойларида барча умумтаълим мактабларида "Энг намунали мактаб ҳамшираси" ҳамда "Энг намунали мактаб тиббий хонаси" кўрик-танловларини ўтказиш режалаштирилди. Марказ томонидан танловларни ташкил этиш ва ўтказиш бўйича йўриқнома ишлаб чиқилди ва барча ҳудудий ташхис идоралари раҳбарларига етказилди.

Кўрик-танловнинг биринчи босқичини туман, шаҳарларда, кейингисини вилоятларда ўтказиш белгиланди. Шуни айтиш жоизки, кўрик-танловларни ташкил этишдан кўзланган мақсадга эришиш масаласига ҳамма вилоят Ташхис марказлари раҳбарияти ва айниқса, шифокорларни бирдай масъулият билан ёндошдилар, деб бўлмайди.

Бу ўринда Фарғона ва Хоразм вилоятларида ўтказилган кўрик-танловлар алоҳида эътиборга сазовордир. Ҳар икки вилоятда ҳам танловлар байрамона тусда, нафақат халқ таълими, соғлиқ-

Ta'kid

ни сақлаш ходимларининг ўзaro ҳамкорлигида, балки жуда кўп нодавлат ташкилотлар иштироки ва ҳамкорлигида кўтаринки руҳда ўтказилди.

Фарғона вилоятида ўтказилган танловда нодавлат ташкилот – "ЮСАИД"нинг "Здравплюс" лойиҳаси ҳомийлик қилибгина қолмай, балки ҳамширалар танловида ўз шартлари билан ҳам фаол қатнашдилар. Худди шундай ҳамкорлик Хоразм вилоятида ўтказилган танловларда ҳам ўз аксини топди. Бу танловларни ўтказишда туман (шаҳар) ва вилоят касабга уюшмалари қўмиталари фаоллик кўрсатдилар. Танлов якунлари бўйича гоилиблики қўлга киритган ҳамшираларга тоифалар белгилаш, Республикадаги нуфузли санаторийларда дам олишга йўлланмалар берилиши, албатта қувонарлидир.

Қорақалпоғистон Республикаси, Самарканд, Сурхондарё, Қашқадарё, Сирдарё, Наманган вилоятлари Ташхис марказлари ҳам кўрик-танловларни ташкил этиш ва ўтказишга бир қадар масъулият билан ёндошганликларини айтиш лозим.

Бироқ бир қатор вилоятлардан (Жиззах, Навоий, Бухоро, Андижон, Тошкент шаҳри) ҳанузгача кўрик-танловларни қачон ва қандай ўтказилганлиги тўғрисида маълумотлар олинганича йўқ. Қолаверса, айрим Ташхис марказлари томонидан (Жиззах вилояти, Тошкент шаҳри) танлов ўтказиш муддатларини асоссиз равишда кечиктириб юбориш ҳоллари ҳам мавжуд.

Умумтаълим мактабларидаги мавжуд тиббий хоналарнинг жиҳозланиши, уларнинг доимий ишланиши таъминлаш, мактаб ҳамширалари фаолиятини назорат қилиб боришга эришимиз лозим. Тиббий хонаси йўқ мактаб кўп нарсани ютқазади. Мактабларни ҳамшира ва шифокорлар билан имкон қадар тўла таъминлашга тегишли мутасадди раҳбарлар қизиқишлари керак.

К.ИНОМОВА,
Республика Ташхис
маркази Дефектологик ва
тиббий хизмат
бўлими бошлиғи

ҲАЙЪАТ КҮН ТАРТИБИДА: МАЗМУНГА ТААЛЛУҚЛИ МАСАЛА

дарсликлар ва ўқув қўлланмалар билан йиллар кесимидаги таъминланиш даражаси юқоридаги маблағлар ҳисобидан ошиб бормоқда.

Шу билан бирга, туманда 2-11-синф ўқувчиларини дарсликлар билан тўлиқ таъминлашда 33 та мактабда жорий қилинган ноъананавий усул – ижара тизими ҳам кутубхона захирасини дарсликлар билан тўлдирishда яхши натижа бермоқда. Жумладан, 1999-2000 ўқув йилида туман бўйича 2 та мактабда (18, 39-сонли) ижара тизими илк бор жорий қилинган бўлиб, натижада кутубхона захирасидаги дарсликлар 48,1 фоиздан 50 фоизга (2 фоиз) ортган бўлса, жорий ўқув йилида бу тизим 33 та мактабда жорий қилиниб, уларнинг кутубхона захирасидаги дарсликлар 70,3 фоиздан 76 фоизгача (5,7 фоиз) ортган.

Ижара тизимини 1999-2000 ўқув йилида биринчилар қаторида жорий қилган 18-мактабда 3 йил давомида ҳомий ташкилотлар, айрим фуқаролар ва ота-оналар томонидан бир миллион сўмга яқин ажратилган маблағ ҳисобига олинган дарсликларни ижарага бериш орқали кутубхона захирасидаги дарсликлар билан ўқувчилар тўла таъминланмоқда.

Туман мактаблари кутубхоналарининг дарсликлар, ўқув қўлланмалари, бадий, сиёсий ва дидактик материаллар билан таъминланиш даражаси юқоридаги маблағлар ҳисобидан тобора ошиб бормоқда. Аммо туманда ижара тизимини жорий қилиш механизми аниқ ишлаб чиқилмаганидан турли мактаб-

хоначилар орасида ўтказилган сўровнома натижалари шуни кўрсатдики, аксарият синф раҳбарлари ота-оналар билан режали доимий мулоқотда бўлишмаган. Жумладан, "Синфингиздаги ўқувчиларнинг дарсликларга бўлган эҳтиёжини қандай аниқлайсиз?" – деган саволга сўровномада қатнашган синф раҳбарларининг (106 нафар) 17,9 фоизи ота-оналар билан ёзма равишда сўров ўтказишини, 63,2 фоизи эса ўқувчилар орасида сўров ўтказиб аниқлашини билдиришган. Ота-оналар, мактаб ўқувчилари билан ўтказилган сўровномалар ҳам мазкур натижани тасдиқлади. Яна ўқувчилар сонига нисбатан дарсликларга бўлган эҳтиёжни аниқлашдаги ҳисоб-китоб ишларида дарсликларнинг аниқ меъёри бўлмаганлиги учун ҳар бир мактабда турлича ёндошиллар бўлган. Шунинг учун дарсликларга бўлган талаб ва тақлифни аниқлашда бирмунча ноаниқликлар мавжуд.

Тумандаги таълим муассасаларида жами 61 кутубхона бўлиб, улар 76 та хонада жойлашган, уларнинг ўртача жойлашув ўрни 40-60 кв.метрга тўғри келади. 61 та умумтаълим муассасаларининг 17 тасида (27,8 фоиз) алоҳида кироатхоналар бор. Қолган 44 та (62,2 фоиз) мактабда кироатхоналар мактаб кутубхонасининг ўзида ташкил қилинган. Ваҳоланки, умумий ўрта таълим мактаб кутубхонаси Низомининг 5-бандида кутубхона таркибида китоб сақлаш хонаси, китоб бериш хонаси ҳамда кироатхона бўлиши кўрсатилган.

Газетамизнинг "Milliy o'yinlar" рукнида фаол қатнашиб келаётган муаллифларимиздан бири — Фатхиддин Насриддинов — 60 йилдан буён таълим соҳасига ўз хиссасини қўшиб келмоқда. Домла 1922 йилда Тошкент шахрининг Қорасарой дарвозаси маҳалласида таваллуд топган. Илк фаолиятини пойтахтимиздаги 36-мактабда бошлаган. 1968 йилда тарих фанлари бўйича номзодлик диссертациясини ёқлаган.

"Халқ маорифи аълочиси", "Ўзбекистонда хизмат кўрсатган жисмоний тарбия ва спорт ходими", "Халқ таълими фидойиси", профессор Ф.Насриддиновнинг 7 рисола, 5 дарслик, 2 жилдлик жисмоний тарбия ва спорт лугати, 40 дан ортиқ китоби, 300 дан ортиқ илмий мақолалари чоп қилинган.

Mehmonxona

сен фарзандимсан, насиҳатимни қўлоғингга олгин. Меҳнат қилиш, бу улўғ неъмат, ўртоғинг Исмоил, қани менинг оёқларим тузалса, тўйиб, терлаб меҳнат қилсам, деган орзуда. Чарчасанг, Оллоҳга шукрона қилгин, дедилар. Кейинчалик, бунинг замирида улкан ҳаётий тажриба ётганлигини ҳис қилганман. Энг асосийси, ҳаётда фақат яхши-

ри ўз хусусиятига кўра беш хил йўналишга эга. Бу ўйинларда инсоннинг фойдали хусусиятлари ривожлантириладики, булар бола тарбиясини ёшликдан бошлаб тўғри изга солиб юбориш имконини ҳам яратади.

— Уларга қисқача изоҳ бериб ўтсангиз.

— Буларга тўхталадиган бўлсак, биринчиси савоб ўйинлари бўлиб, болаларни кичикликдан ногиронларга, кексаларга, ночор одамларга, қийналган одамларга ёрдам беришга ўргатишдир. Иккинчи тури бу ҳисоблашни ўргатиш, бундай ўйинлар болалар юришни бошлаган вақтидан бошлаб, амалга оширилиши лозим бўлган ўйинлардир. Учинчиси эса Алифбе ўйинларидир. Очиги, ота-болаларимиз авваллари оилада хусусий мактаблар очганлар. Ана шу хусусий мак-

чалик юртимиз тез обод бўлади, ҳар бир соғлом бола касал болага нисбатан, бир неча марта ортиқроқ иш унуми беради. Мана шуларнинг ҳаммасини назарда тутиб, бугунги ишни эртага қолдирмасдан, жисмоний тарбия соҳасида ҳукуматимиз қабул қилган ҳужжатларнинг ҳаммасини мукамал ўрганган ҳолда, ҳаётга жорий қилишга киришилмоқда. Мана, яқиндагина Фарғонада якунланган республика ўқувчиларининг "Умид ниҳоллари" спорт мусобақалари ҳам фикримизга далилдир. "Умид ниҳоллари" мусобақаси ўтказилишининг ўзи бу — спортдаги энг катта ютуқдир. Илк бора мамлакатимизда ташкил этилган мактаб ўқувчилари ўртасидаги мусобақани, бугун дунё эътироф этмоқда. Чунки бу жаҳоннинг ҳеч бир давлатида кузатилмаган. Мусобақанинг якуний босқинини кузатиб, умидли ёшларга кўрсатилаётган ғамхўрликни кўрдиму, кўзимга ёш келди. Сабаби, мактабда ўқиб юрган пайтларимда бизга умуман бундай ғамхўрликлар кўрсатилмасди. Мусобақанинг ўтказилиши ўқувчиларни жисмонан чиниктириш билан бир қаторда, Ватанимиз равнақи йўлида бирлаштиришга ўз хиссасини қўшди, деб ўйлайман.

— "Маърифат" муштарийларига тилакларингиз?

—Бизга номаълум бўлган, халқнинг ичидаги миллий спорт ўйинлари тўғрисида ёзиб юборишларини сўрардим. Ўша ўйинни биз бошқа вилоятларда ва жойларда ўрганиб, унинг эсдан чиққан, унутилган қисмларини тиклаб, ўзингизга қайтарамиз.

Чунки, миллий спорт турлари болалар тарбиясини туғилган кунидан бошлаб жуда сертаъсир тарзда олиб бориш имкониятини беради. Бу имкониятдан фойдаланайлик. Ўқитувчилар, олимлар, барча ота-оналар шу масалада қанчалик ташаббус кўрсатсалар, ёрдам берсалар, юртимизнинг эртаси учун бу меҳнатнинг меваси, савоби, ўзларига жуда катта бўлиши, шубҳасиз.

Шерзод АҲМАТОВ
суҳбатлашди.

СПОРТ ИЛМГА ҲАМРОҲ

—**Шахснинг камолга етишида устозларнинг хизмати катта бўлади. Шундай экан, устозларингизни ёдга олиб ўтсангиз?**

— Илк таълимни 6 ёшимда Тошкент шахрининг Хастимом маҳалласидаги 77-мактабда олдим. 7-синфни битирганимдан сўнг Қози кўчасида (ҳозирги А.Қодирий боғининг Шимолий шарқида) жойлашган 3- Педагогик билим юртига ўқишга кириб, 1938 йили ўқув юртини тавомладим. Шу йили ҳозирги Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университетининг ўзбек тили ва адабиёти факультетига қабул қилиниб, ўқишни давом эттирдим. Ўқув даргоҳида ўзбек адабиёти ва маданияти ривожига катта хисса қўшган машҳур олим ва шоирлар Мақсуд Шайхзода, Ҳамид Сулаймон, Ходи Зариф, Аюб Ғулом, Абдурахмон Алимўхамедов каби таниқли устозлар илм сирларини ўргатган. Бу устозларнинг юксак савияси, чуқур илм бериши, фидокорона муносабатлари интилувчан ҳар қандай ўқувчини магнитга интилган металдек қутлуғ дарсхоналарга тортарди.

Илм аҳли билан толиблар ўртасида ўтадиган ҳар бир соат қизғин илмий тортишувсиз ўтмасди.

— **Инсон ҳаёти давомида кўпгина воқеа ҳодисаларга дуч келади. Шуларнинг айримлари бутун ҳаёти давомида ҳамроҳ бўлиши мумкин. Шу ҳол сизда ҳам кузатилганми?**

— Тарбия ҳақида кўп насиҳатларни бобомдан эшитардим. 1927 йил. Мен мактаб ёшига етиб, ўқишга борган йилнинг қиши эди. Жўхори ўғирда янчи-либ гўжа оши қилинарди. Тегирмондан чиққан жўхо-

ри унидан пиширилган зогора нонни ердик. Бобом меҳнатсевар, нафси тийик, камгап, бир сўзлик эдилар. Уч ўғил бобомнинг чизган чизикларидан чиқмасдилар. Қўрқиб эмас, тарбиядаги одиллик ва ҳаёт тақозосини тушунганликлари учун бобомни эъзозлар эдик. Бизга бир қанча китобларни шам ёруғида

қишнинг узун тунларида ўқиб берар эдилар. Баҳор чиқиши билан 3-4 сотих ерга экилган бугдой ёки арпани ўриб, ўрнига жўхори экар эдик.

Бобомга ёрдам бериш учун ишга бирга борар эдим. Май ойининг ўрталари. Қишдан чиқиб жисмоний ишни дастлабки бажаришим сабабли икки-уч соатдан кейин "Бобо, мен чарчадим" дедим. Ҳеч қандай эътироз, норозилик билдирмай "Болам, дам ол" жавобини бердилар. Жўхори гўжани иштаҳа билан бобом иккаламиз истеъмол қилдик. Шунда бобом тўсатдан ўртоғим Исмоилнинг аҳволини сўради. Унинг оёқлари фалаж бўлиб, анча вақтдан бери хаста ётарди. Хабар олиб турибсанми, ўртоғингдан, дея сўрадилар. Кеча унинг уйига кирганимни, онаси ҳар сафар ўртоғимдан хабар олганимда дуо қилишларини айтдим. Бобом ҳам Исмоилга худо шифо берсин, деб фотиҳа ўқидилар. Бироз жимликдан кейин Исмоилдан хабар олиб тур, кўнгли кўтарилади, даволанишига далда бўлса ажаб эмас, дедилар. Сўнг, бироз жим қолиб,

лик қилишга ундовчи хислатлар менда ана шунинг таъсирида шакллана бошлаган.

— **Домла, бола билим-тарбиясини унинг туғилган кунидан бошлаш керак, деган фикрга қандай қарайсиз?**

— Одамга ёрдам қилиш, таълим-тарбия бериш бола туғилган кунидан бошланиши зарур, деб уқтирарди кексалар. Ватандошларимиз Беруний, Форобий, Ибн Сино, Имом Бухорийларнинг эришган ютуқлари, уларнинг улўғликка кўтарилиш сабабларини билиш, ўрганиш кўпчиликни неча юз йиллар давомида қизиктириб келади. Менимча, бола таълим- тарбиясини унинг туғилган кунидан бошлаш зарур, деган фикр юқоридаги машҳур алломалар ҳаётининг таҳлили натижасида юзага келган.

— **Сиз кўпгина миллий спорт турларини тиклашга ҳисса қўшмоқдасиз. Миллий спорт турларининг нечоғлик аҳамиятга эга эканлиги ҳақида фикрларингизни баён этсангиз.**

— Халқ миллий ўйинла-

табларда араб алифбоси билан ёзиладиган ҳарфлар сўз бошида келса қандай ёзилиши, сўз ўртасида ва охирида келса қандай ёзилиши болаларга жисмоний тарбия орқали ўргатилган.

Тўртинчи тури табиат сирларини ўрганиш, табиат мўъжизаларидан фойдаланишни ташкил қилади. Бешинчи тури, қўлбола мосламалар ёрдамида оғир ишларни енгиллаштириб ижро этиш йўллари-ни ўргатади.

— **Домла, бугунги спортимизнинг тараққиёти, унинг ривож ва мактабларда спорт турларининг ўрганилиши қандай аҳволда, деб ўйлайсиз?**

— Ҳамма соҳаларда бўлганидек, жисмоний тарбия ва спорт соҳасида ҳам улкан йўлни босиб ўтдик. Болаларни, ёшларни кундалик мусобақаларга жалб қилиш, жисмоний тарбия билан ҳамма болани шугулланишга жалб этиш масалалари ҳукумат миқёсида эътиборга олинмоқда.

Фарзандларимиз қанчалик соғлом бўлса, шун-

Jarayon

Халқ таълимидаги ислохотларнинг энг муҳим жиҳатларидан бири таълим мазмунини янгилашдан иборатдир. Таълим мазмуни, авваламбор ўқув дастурларида ва дарсликларда ўз аксини топади. Таълим-тарбия жараёнини ташкил этишда дарслик асосий ўрин тутати. У ўқувчиларнинг ўқув дастурида белгилаб берилган билимларни фаол ва онгли суратда ўзлаштиришлари учун мўлжалланган асосий ўқув қўлланма ҳисобланади.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида белгиланган вазифаларни бажара бориб, Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган «Умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандартлари» асосида янги ўқув дастурларига мос равишда 1-8-синфлар учун янги дарсликлар яратилиб, таълим-тарбия жараёнига жорий этилди. Бироқ шу ўринда қайд этиб ўтмоқ жоизки, истиқлолдан кейинги даврда қайта ишланган ёки янги яратилган дарсликлари миз мазмуни, гарчи, мафкурамизга зид бўлган ғоялардан халос қилиниб, уларга мустақил мамлакатимизнинг миллий истиқлол ғоялари сингдирилган бўлса-да, баъзи ҳолларда аввалги дарсликлар каби камчиликлар ҳам мавжудлиги кўзга ташланиб қолмоқда.

Дарс жараёнида ўқитувчи асосан дарсликдаги мавзу унинг мазмунини ўқувчига тушунтириб беради. Ўқувчи дарсда ўқитувчининг тинглайди, уйда дарсда эшитганларини дарсликдан қайта-қайта ўқийди, келгуси дарсда ўтилган мавзунини ёддан айтиб беради, ўқитувчи ҳам ана шу дарсликдаги мавзу доирасида жавоб беришни талаб қилади. Шундай бўлса-да, ўқувчи бир мавзуда олган билимни бошқа мавзулар билан, боғлашда, амалиётда қўллашда, эркин мушоҳада юритишда айрим пайтларда ожизликларни сезилиб қолаётдики, бу дарсликлардаги мавзулар матни ўқувчиларни мушоҳада юритишга, муаммоларни қўйишга ва ечишга, мустақил хулоса чиқаришга етарли даражада ўргатмаётганидан дарак беради.

Кейинги йилларда Давлат таълим стандартлари ва замонавий дизайн талаблари асосида мактаб дарсликларининг янги авлодини яратиш устида изланишлар олиб боришмоқда. Замонавий дарслик ёки дарсликларнинг янги авлоди деганда уч жиҳатдан такомиллаштирилган дарсликларни яратиш кўзда тутилмоқда.

Биринчидан, мазмун жиҳатдан. Дарсликлар илмий томондан пухта, дастурга мос бўлиши билан бир қаторда методик жиҳатдан ҳам мукаммал бўлиши лозим. Ундаги ҳар бир мавзу ўқувчини жалб қиладиган, қизиқтирадиган, мустақил билим олишга ва ўз устида ишлашга ўргатадиган бўлиши даркор. Муаллиф маълум бир мавзунини ёзишда ўз ўрнида шу ёшдаги ўқувчини кўз олдида келтириши, мавзу қай тарзда баён қилинса, натижа самарали бўлишини тасаввур қилиши керак. Ҳар бир мавзуда ўқувчини ўйлантиришга, мулоҳаза юритишга ундайдиган муаммоларни вазиятлар, савол ва топшириқлар бўлиши мақсадга мувофиқ.

Асосийси, яратилаётган дарсликларда мазмун соддалаштирилиши, ҳажми эса камайтирилиши лозим. Ўқитувчилар учун эса алоҳида методик қўлланмалар бўлиши зарур. Қўлланмада дарсликдаги ҳар бир мавзунинг мақсади очиб берилиши, уни ўқитиш методикаси кўрсатиб берилиши, ҳар бир мавзу чуқур баён этилиши, яъни дарсликдаги мавзуга қўшимча матнлар берилиши, қўшимча топшириқлар ва амалий машғулотлар келтирилиши ло-

зим. Қўлланмадаги қўшимча матн, топшириқ ва амалий машғулотлардан қобилиятли ўқувчилар ҳам фойдаланиши мумкинлигини ҳисобга олиш керак.

Иккинчидан, дизайн жиҳатдан. Шу даврга қадар дарсликлар яратилиши қандай бўларди? Муаллиф дарслик қўлёзмасини муҳокамадан ўтказиш учун Республика Таълим марказига топширар эди. Дарслик қўлёзмаси илмий методик кенгашда муҳокамадан ўтказилиб, чоп этиш учун нашриётга топширилди эди. Нашриётга йўлланган қўлёзма дизайни (безатилиши) сифати қандай бўлишидан қатъи назар бу дарслик нашр этилиши муқаррар эди.

Бугун эса замонавий дарслик яратиш жараёнининг бошидан охиригача муаллифнинг ўзи иштирок этади. Муаллиф дарслик дизайнини ишлашда нашриёт мутахассислари билан ҳамкорлик қилади. Расмларни ишлашда, матнни жойлаштиришда, дарсликнинг ҳар бир бетини безашда муаллиф фикри инобатга олинади. Иш жараёнида ортиқча матнлар олиб ташланади, матн ва

дарслик билан биргаликда ўқитувчилар учун методик қўлланма ҳам яратилиши ва танлов комиссиясига тақдим этилиши шарт эди. Дарсликдаги мавзуларнинг мураккаб бўлган матнлари методик қўлланмага киритилиши, яъни қўлланмада ҳар бир мавзунини ўқитиш методикаси билан бирга дарсликдаги тегишли мавзулар атрофида баён этилиши талаб этилди. Чунки, ўқитувчи ўқувчига мавзунини тушунтиришда табиийки, дарсликда баён қилинган билимларга нисбатан кўпроқ маълумотга эга бўлиши керак. Қўлланмадан нафақат ўқитувчилар, балки қобилиятли ўқувчилар ҳам қўшимча адабиёт сифатида фойдаланишлари мумкин.

Танлов қондаси бўйича танловда иштирок этмоқчи бўлган нашриётлар муаллифларни ўзларига жалб этишлари, улар билан биргаликда дарслик яратиш устида ишлашлари лозим эди. Танловнинг яна бир янгиллиги – бу дарслик ёзиш салоҳиятига эга бўлган муаллифни нашриётнинг ўзи излаб ҳамкорликда ишлашга чорлайди. Муаллиф нашриёт-

ўқув фани бўйича тузилган эксперт гуруҳи 3-4 нафар ўқитувчилардан иборат бўлганлиги эса ижобий ҳолдир.

Зотан, уларнинг юқори билимга эга бўлганликлари билан бир қаторда, мактаб ҳаёти, ўқувчилар савияси ҳаёти билан яқиндан таниш бўлганликлари бунда муҳим ўрин тутати.

Жамоатчи экспертлар ва улар орасидан танлаб олинган Эксперт гуруҳлари Қибрай туманидаги оромгоҳга жойлаштирилди. Уларни ўқитиш, дарсликларни таҳлил қилиш ва баҳолаш жараёни ҳам шу ерда ўтказилди. Бундан мақсад, биринчидан, танлов иштирок этган нашриёт ходимлари ва муаллифларнинг дарсликни баҳоловчилар билан учрашишга йўл қўймаслик, иккинчидан, экспертларга яшашлари, ўқишлари ва дарсликларни таҳлил қилишда зарур шароит яратиб беришдан иборат эди.

Танлови эълон қилинган дарсликлар белгиланган муддатда Танлов комиссияси томонидан қабул қилиб олинди. Тақдим этилган дарсликлар аввалига полиграфик жиҳатдан пухталиги ва

лар Р.Толипова ва бошқалар.

13. Ўзбекистон тарихи, «Ўзинкомцентр» нашриёти, муаллиф Г.Хидоятлов ва бошқалар.

Танловда голиб чиққан 1- ва 4-синф дарсликлари 10 минг нусхадан чоп этилиб, 2002/2003 ўқув йилида белгиланган туманлардаги мактабларда синовдан ўтказилади. Мактаб ўқитувчилари ушбу дарсликларни амалдаги дарсликлардан афзал деб топсалар, кейинги 2003/2004 ўқув йилидан бошлаб барча мактабларга жорий этилади.

Ғолиб деб топилган 5-6-синфлар учун француз тили, 8-9-синфлар учун чизмачилик, 9-синф учун география ва рус тили дарсликлари 2002/2003 ўқув йили учун эҳтиёжга мувофиқ нашр этилади ва сотувга чиқарилади. 9-синф учун Ўзбекистон тарихи дарслиги Республика методологик комиссияси томонидан ўрганиб чиқилади ва ижобий хулоса берилган тақдирда 2002/2003 ўқув йили учун нашр этилади ва сотувга чиқарилади.

Танлов натижаларига кўра, голиб чиққан 7-9-синфлар учун инглиз тили, немис тили ва француз тили, 9-синф учун она тили, адабиёт, давлат ва ҳуқуқ асослари, иқтисодий билим асослари, алгебра, геометрия, информатика, физика ва кимё дарсликларининг ҳар биридан 385 минг нусхадан, методик қўлланмаларнинг ҳар биридан 10 минг нусхадан Осиё Ривожланиш Банки сотиб олади ва мактабларга ижара тарикасида тақдим этилади. Шу билан бир қаторда голиб чиққан бу дарсликлар эркин савдога ҳам чиқарилади. Ҳозирда голиб чиққан ва ижарага бериладиган дарсликлар бўйича танлов натижалари Осиё Ривожланиш Банки томонидан ўрганиб чиқилмоқда. Бу дарсликларнинг номи, уларни яратган нашриёт ва муаллифлар рўйхати қўшимча тарзда матбуотда эълон қилинади.

Танловда голиб чиққан дарсликлар 4 йил давомида ўзгаришсиз мактабларда қўлланилади. 4 йилдан сўнг уларнинг янги авлодини яратиш юзасидан қайта танлов эълон қилинади.

Замонавий дарслик талабларига етарли жавоб бермагани учун 4-синф математика ва 9-синф биология дарсликлари танловдан ўтмади. Бу дарсликлар учун танлов қайта эълон қилинади.

Шуни айтиб ўтиш жоизки, қатор дарсликларни яратиш учун рақобат жуда кучли бўлди. Жумладан, танлов комиссиясига 1-синф учун алифбе, ўқиш китоби, 9-синф учун кимё дарсликларидан учтадан, 1-синф учун она тили, 9-синф учун информатика ва иқтисодий билим асосларидан эса тўрттадан дарслик тақдим этилди. Шунинг учун ҳам рақобат асосида яратилган дарсликлар аввалгиларига нисбатан мазмун жиҳатидан ҳам, дизайни жиҳатидан ҳам замонавий бўлиб, уларнинг таннархи арзонроқ бўлиши таъминланди.

Айтиш мумкинки, янги шаклда ташкил этилган дарсликлар танлови ижобий натижа берди. Фақат танлов асосида яратилган бу дарсликлар янги ўқув йилида ўқувчилар қўлларига етиб борганда, улар асосида таълим ола бошлаганларидан сўнггина танловнинг аҳамияти янада ойдинлашади.

Эндиги навбат бошқа номдаги дарслик учун ҳам босқичма-босқич танлов эълон қилиш, дарсликлар яратиш тизимини янада такомиллаштириб боришдан иборат.

Ақбар БАҲРОМОВ

Ўзбекистон Республикаси

Халқ таълими вазирлиги

Ахборот-таҳлил ва ташкилий

ишлар Бош бошқармасининг

бош мутахассиси

ЗАМОНАВИЙ ДАРСЛИКЛАР ЯРАТИШ ЙЎЛИДА

иллюстрациялар ўзаро уйғунлаштирилади. Натижада ихчам, чиройли ва қизиқарли дарслик яратилади. Дизайнни ишланиб, унинг тугал макети тайёр бўлгандан кейингина дарслик муҳокамага баҳолаш учун тақдим этилади.

Учинчидан, полиграфик жиҳатдан. Амалдаги дарсликларнинг аксарияти полиграфик жиҳатдан пухта ва сифатли эмас. Улардан айримлари бир ўқув йилининг ўзида яроқсиз ҳолатга келади.

Полиграфик жиҳатдан пухта дарслик яратилишига эришиш учун дарслик мазмуни, баён этиш методикаси, дизайн жиҳати билан бир қаторда унинг полиграфик сифати ҳам баҳоланади. Замонавий дарсликлар полиграфик жиҳатдан сифатли ва пухта бўлиб, улардан фойдаланиш муддати камида 4 йил бўлиши керак. Булардан ташқари, дарслик ҳажми катта бўлиб, таннархи қиммат бўлиб кетмаслиги зарур.

Юқорида келтирилган талабларга жавоб берадиган замонавий дарсликлар яратиш мақсадида 2001 йил август ойида 1 ва 4-синфларнинг асосий дарсликлари, 5-8-синфларнинг талабга етарли даражада жавоб бермайдиган дарсликлари, 9-синф учун барча дарсликлари Халқ таълими вазирлиги томонидан нашриётлар ўртасида танлов эълон қилинди. Бунинг учун «Танлов ҳужжатлари» тайёрланиб, танловда иштирок этмоқчи бўлган нашриётларга тақдим этилди.

Танлов шартига кўра, яратиладиган дарсликлар мазмун жиҳатидан ҳам, дизайни жиҳатидан ҳам, полиграфик жиҳатидан ҳам замон талабига жавоб бериши керак эди. Дарсликлар мазмуни ўқувчиларнинг ёши ҳисобга олинган ҳолда аввалги дарсликларга нисбатан соддалаштирилиши, ҳажми эса камайтирилиши, шулар эвазига нархи пасайтирилиши зарур деб қўйилди. Танловда иштирок этиш учун албатта

лар орасидан ёзган қўлёзмаси асосида дизайни мукаммал дарслик ярата оладиган нашриётни танлайди.

Танлов эълон қилингандан сўнг вазирлик томонидан нашриётлар ва муаллифлар учрашуви ўтказилиб, унда ҳар бир нашриёт ўзининг замонавий дарслик яратиш бўйича имконият даражаси, муаллифларга бериладиган шароитлар ҳақида сўз юритдилар ва муаллифларни ҳамкорликда ишлашга таклиф этдилар.

Танлови эълон қилинган 34 номдаги дарсликларни яратиш ва танловда иштирок этиш учун танлов комиссиясига 14 та нашриётдан (улардан 2 таси хорижий давлатдан) 71 та ариза тушди.

Танловга тақдим этилган дарсликларни экспертдан ўтказиш ва баҳолашни ташкил этиш мақсадида олим, услубчи ва ўқитувчилардан иборат бўлган жамоатчи экспертлар тузилди. Жамоатчи эксперт сифатида Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва ҳар бир вилоятдан ҳар бир ўқув фани бўйича биттадан энг тажрибали ва ижодкор ўқитувчи танланди. Жамоатчи экспертларнинг ҳар бирига бир ой муддатда тегишли ўқув фани бўйича амалдаги дарсликларни таҳлил қилиб баҳолаш топширилди. Уларни талаб даражасида таҳлил этиш мақсадида эса Халқ таълими вазирлиги ва Осиё Ривожланиш Банки томонидан жамоатчи экспертлар таклиф этилиб, 25-30 март кунлари ўқув семинари ташкил этилди. Бундан ташқари Давлат таълим стандартлари, янги ўқув дастурлари, дарслик яратишда замонавий дизайн талаблари бўйича маҳаллий ва буюк британиялик мутахассислар семинар-тренинг ўтказдилар. Ўқув семинари якунида ўзининг тажрибаси ва ижодкорлиги билан фаол иштирок этган жамоатчи экспертлардан ҳар бир ўқув фани бўйича 5 нафардан танловга тақдим этилган дарсликларни баҳолаш учун эксперт танлаб олинди. Ҳар бир

сифатини баҳолаш учун Техник комиссиядан ўтказилди. Шундан сўнг мазмуни ва дизайнини баҳолаш учун эксперт гуруҳларига топширилди. Дарслик ва методик қўлланмаларни баҳолашда ҳар бир эксперт мустақил равишда иш олиб борди. Уларнинг гуруҳдаги ҳамкасблари билан дарсликни муҳокама қилишлари, баҳолаш натижаларини бир-бирларига ошқора этишга йўл қўйилмади. Қисқаси, танлов асосида яратилган дарслик ва методик қўлланмалар малакали олим, методист ва ўқитувчилар томонидан ҳолисона, тўғри таҳлил қилинди ва ҳаққоний баҳоланди. Танлов натижалари 15 апрелда нашриёт вакиллари иштирокидаги йиғилишда эълон қилинди. Танлов натижаларига кўра, қуйидаги дарсликлар голиб деб топилди:

1. Алифбе, 1-синф, «Маънавият» нашриёти, муаллифлар Р.Сафарова ва бошқалар.
2. Ўқиш китоби, 1-синф, «Шарқ» нашриёти, муаллифлар Т.Фафорова ва бошқалар.
3. Она тили, 1-синф, «Шарқ» нашриёти, муаллифлар Т.Фафорова ва бошқалар.
4. Математика, 1-синф, «Ўзинкомцентр» нашриёти, М.Ахмедов ва бошқалар.
5. Ўқиш китоби, 4-синф, «Ўқитувчи» нашриёти, муаллифлар А.Шожаалилов ва бошқалар.
6. Табиийёт, 4-синф, «Чўлпон» нашриёти, муаллифлар А.Григорянц ва бошқалар.
7. Француз тили, 5-синф, «Ўзинкомцентр» нашриёти, муаллифлар А.Носиров ва бошқалар.
8. Француз тили, 6-синф, «Ўзинкомцентр» нашриёти, муаллифлар А.Носиров ва бошқалар.
9. Чизмачилик, 8-синф, «Ўзбекистон» нашриёти, муаллиф А.Умронхўжаев.
10. Чизмачилик, 8-синф, «Ўзбекистон» нашриёти, муаллиф А.Умронхўжаев.
11. География, 9-синф, «Ўқитувчи» нашриёти, муаллифлар А.Қаёмов ва бошқалар.
12. Рус тили, 9-синф, «Ўзинкомцентр» нашриёти, муаллиф-

СИРТҚИ ТЕЛЕВИЗИОН ОЛИМПИАДА

ФИЗИКА

8-9-СИНФЛАР

1. m массали жисм қия текисликда юқорига томон ўзгармас тезликда тортилмоқда. Ишқаланиш коэффициентини μ бўлиб, қиялик бурчаги α га тенг. Тортувчи ип билан қия текислик қандай бурчак ташкил этганда иппнинг таранглиги энг кичик бўлади?

2. Сизга ток манбаи, ички қаршиликлари номаълум бўлган амперметр ва вольтметр берилган. Номаълум қаршилиқни қандай усул билан аниқроқ ўлчаш мумкин?

3. 1л ҳажмли суви бўлган калориметрга нам қор солинди. Сувнинг бошланғич температураси 20°C , қорнинг массаси 250 г. Қор эриб кетгач, калориметрдаги сувнинг температураси 5°C бўлиб қолган. Қорда қанча сув бўлган?

4. Кўзгуга нур фақат перпендикуляр ҳолда тушгандагина, қайтган нур манбага йўналган бўлади. Лекин велосипед орқасига ўрнатилган нур қайтаргичга (катафот) қайси йўналишда нур тушмасин, у манбага қайтади. Бунга қандай эришилган?

ФИЗИКА

10-11-СИНФЛАР

1. Қия текисликда пастдан юқорига қараб кичик бир жисм отилганда, кўтарилиш вақти тушиш вақтидан 2 марта кичик бўлган. Қия текислигининг қиялиги 15°C бўлса, ишқаланиш коэффициентини топинг.

2. Ҳовуз чеккасида турган киши, унинг тубидаги тошни кузатмоқда. Ҳовуз чуқурлиги h га тенг. Агар кўриш бурчаги сув юзасига ўтказилган нормал билан α бурчак ташкил этса, тошнинг тасвири сув юзасидан қандай чуқурликда кўринади?

3. Атир шишаси симоб билан тўлдирилган ва шиша тиқин билан зич беркитилган. Тиқинни очмасдан, идишдаги симоб массасини қандай аниқлаш мумкин? Бунинг учун қандай асбоблар керак?

4. Машиналарга қўйиладиган қора ойнада, машина ичидан ташқари кўринса-да, ташқаридан машина ичи кўринмайди. Сабабини тушунтиринг.

МАТЕМАТИКА

8-9-СИНФЛАР

1. Нолдан фаркли a ва b сонлар $a^2 + b^2$ ($a^2 + b^2 + 4$) + $2(a^6 + b^6)$ тенгликни қаноатлантирса, улардан камида биттаси иррационал эканлигини исботланг.

2. Натурал x ва y лар учун $x^2 + xy + y^2$ сони ўнлик санок системасида ноль билан тугайди. Ушбу сон камида иккита ноль билан тугашини исботланг.

3. ABC учбурчакнинг AD ва CE биссектрисалари O нуктада кесишади. CE га нисбатан AB га симметрик бўлган тўғри чизик AD га нисбатан BC га симметрик бўлган тўғри чизикни K нуктадан кесиб ўтади. U ҳолда KO кесма AC га перпендикуляр эканлигини исботланг.

4. Хар хил бўлган a, b, c сонлар учун $x^2 + ax + 5 + 0$ ва $x^2 + bx + c + 0$ тенгламалар умумий ҳақиқий илдизга эга. Ундан ташқари $x^2 + x + a + 0$ ва $x^2 + cx + b + 0$ тенгламалар ҳам умумий ҳақиқий илдизга эга. U ҳолда $a + b + c$ йиғинди топилсин.

10-11-СИНФЛАР

1. Қуйидаги йиғинди топилсин.

$$\left[\frac{1}{3}\right] + \left[\frac{2}{3}\right] + \left[\frac{2^2}{3}\right] + \left[\frac{2^3}{3}\right] + \dots + \left[\frac{2^{100}}{3}\right],$$

Бу ерда $[a]$ а нинг бутун қисми.

2. Қандайдир учбурчакда бурчакларнинг тангенслари бутун сон бўлса, ушбу тангенсларни топинг.

3. Номанфий ва 1 дан катта бўлмаган x ва y лар учун

$$\frac{1}{\sqrt{1+x^2}} + \frac{1}{\sqrt{1+y^2}} \leq \frac{2}{\sqrt{1+xy}}$$

тенгсизлиқни исботланг.

4. Нукта P қавариқ ABCD тўртбурчакнинг ихтиёрий ички нуктаси. Бурчаклар $\angle PAB$, $\angle PBC$,

$\angle PCD$, $\angle PDA$ дан камида биттаси $\frac{\pi}{4}$ дан

катта эмаслигини исботланг.

2002 йилги II-босқич сиртқи телевизион олимпиада учун кимёдан масалалар.

8-9-СИНФЛАР

1. Тетрафосфорнинг декасульфидини суюлтирилган нитрат кислота эритмаси билан оксидланиш реакциясида неча моль фосфат ва сульфат кислоталар ҳосил бўлиши мумкин?

2. 1 моль электронларнинг массаси ва 1 грамм-да неча дона электрон борлигини аниқланг.

3. 50 мл 0,2М хлорид кислота ва 49,9 мл 0,2 М натрий гидроксид эритмалари аралаштирилгандан сўнг эритмадаги водород ва гидроксид ионларининг концентрацияларини аниқланг.

4. Термит аралашмаси ҳосил қилиш учун 16 грамм темир (III)- оксидга қанча алюминий қўшиш керак?

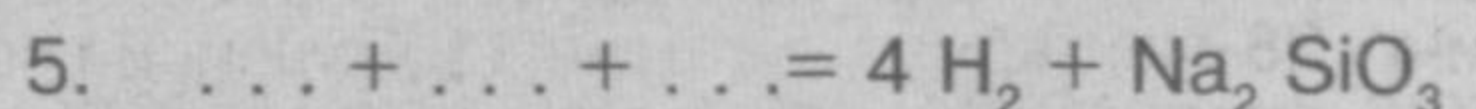
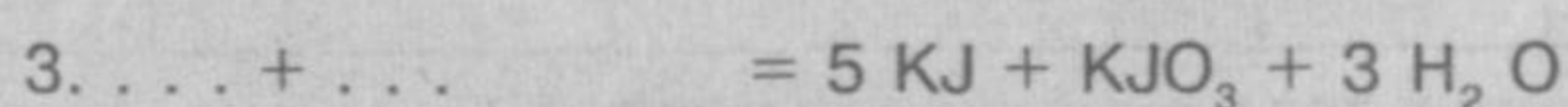
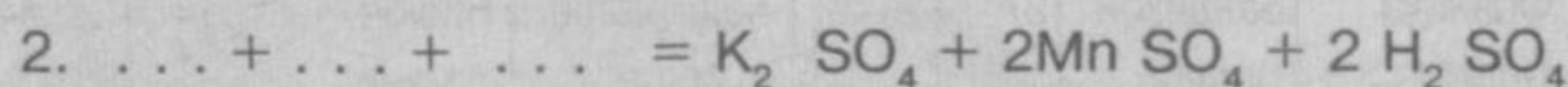
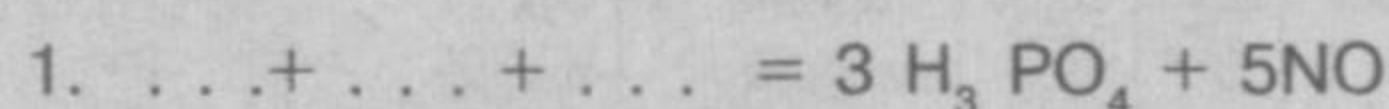
10-11-СИНФЛАР

1. A модда оксидланганда B модда ҳосил бўлади. B модда гидроксилламин билан реакцияга киришганда эса C моддани ҳосил қилади. C модда оксидловчилар таъсирида мета-бромбензой кислотага айланади. Дастлабки A, B, C моддаларнинг тузилишини ва номини аниқланг. Реакция тенгламаларини ёзинг.

2. Формуласи $C_6H_5C_2H_5$ бўлган моддани сульфат кислота иштирокида калий перманганат эритмаси билан оксидлаганда реакциянинг чап ва ўнг томонида ҳосил бўладиган моддаларнинг нисбатларини топинг.

3. Ҳавога нисбатан зичлиги 1,048 га тенг бўлган газлар аралашмаси ўзаро реакцияга киришганда, ҳавога нисбатан зичлиги 1,310 га тенг бўлган маҳсулот ҳосил бўлади. Реакция маҳсулотлари белгиланган миқдорда NaOH эритмаси орқали ўтказилганда газнинг ҳажми 2 марта камайди ва гелийга нисбатан зичлиги 8 га тенг бўлган газ ортиб қолади. Дастлабки ва реакциядан кейинги газлар аралашмасининг ҳажмий таркибини фоизларда аниқланг.

4. Қуйидаги реакция тенгламаларининг чап томонидаги моддаларни ва уларнинг коэффициентларини аниқланг.

Иқтисодий билим асослари фанидан сиртқи телевизион олимпиада масалалари (2002 йил, 2-тур)

8-9-СИНФЛАР

1. 2001 йили Буюк Британияда чорва молларининг оқсил касаллигига чалиниши жиддий иқтисодий оқибатларга олиб келди. Англияда етиштирилган мол гўшти бозоридаги таклиф ўзгармаган ҳолатда, мол гўштига бўлган талаб, мувозанат нарх ва мувозанат миқдорнинг ўзгаришини изоҳланг.

2. Фирма ҳар ойда 500000 дона товар ишлаб чиқариш учун, 15 миллион сўм ўзгарувчан харажат ва 1,5 миллион сўм доимий харажат қилар эди. Фирмада охири ойда бор йўғи 400000 дона товар ишлаб чиқарилган бўлса, бир дона товарнинг ўртача ишлаб чиқариш нархи қанчага ошган?

3. Агар мамлакатда инфляция даражаси 1- йил 60% , 2- йил 20% , 3-йил эса дефляция даражаси 10% ни ташкил қилган бўлса, бунинг уч йил давомидаги ўртача инфляция даражасини ҳисобланг.

4. Иқтисодий нуктаи назардан, қуйидаги ҳодисалар «Нексия» автомобили нархига қандай таъсир қилади?

A) импорт автомобилларни мамлакатимизга олиб кириш камайтирилди;

B) бензин нархи оширилди;

C) «Нексия» автомобилларини ишлаб чиқариш 2 марта кўпайтирилди. Жавобларингизни талаб ва таклиф чизиклари ёрдамида изоҳланг.

10-11-СИНФЛАР

1. 2001 йили Буюк Британияда чорва молларининг оқсил касаллигига чалиниши жиддий иқтисодий оқибатларга олиб келди.

A) Парранда гўшти бозорида;

B) Буюк Британияга туристик саёҳатлар бозорида;

C) Молнинг касалга чалинганлигини аниқлаш бўйича медицина хизмати курсатиш бозоридаги товарлар таклифи ўзгармаган ҳолатда, талаб, мувозанат нарх ва мувозанат миқдорнинг ўзгаришини изоҳланг.

2. Бозорда товарни фақат иккита фирма сотмоқда. Фирмаларнинг товар таклифи қуйидаги жадвалда берилган.

Товар нархи (минг сўмда)	1,0	1,2	1,4	1,6
1-фирма таклифи (минг донда)	0	10	20	30
2-фирма таклифи (минг донда)	10	40	55	65

Бозорда товарга бўлган талаб эса $q=103-20p$ функция билан аниқланади.

a) Товарнинг бозор нархини топинг?

b) Товардан жами неча дона сотилади?

v) Хар бир фирма товардан қанчадан сотади?

3. Мамлакатга олиб кириладиган пўлатга қўйилган импорт божининг оширилиши натижасида қуйидагилардан қайси бири кўпроқ манфаат кўради?

A) шу мамлакатдаги пўлат ишлаб чиқарувчилар;

B) шу мамлакатнинг пўлат истеъмолчилари;

C) чет эллик пўлат ишлаб чиқарувчилар;

D) шу мамлакатнинг ҳукумати

Жавобингизни изоҳланг.

4. 2002 йил январь ойида Фуқаро Абдуллаев 31000 сўм даромад қилди. Республикада жорий этилган амалдаги қонун-қоидага кўра, Абдуллаев давлатга қанча даромад солиғи тўлаши лозим?

ИСТЕЪДОД ЭГАЛАРИГА МУКОФОТ

Иқтидорли, билимли ва истеъдодли ёшлар ҳар бир миллатнинг фахри ва гуруридир. Шунинг учун уларга бўлган ҳурмат ва эътибор баланд. Мамлакатимизда ҳам ана шундай талантли ёшлар кўп. Ўзбекистонни ривожланган мамлакатлар қаторига олиб чиқишда уларнинг ўрни ва хизмати беқиёс. Улар орасида жиззахлик бир гуруҳ ёшлар ҳам бор.

Яқинда Жиззах вилоят ҳокимлигида республика олимпиадалари ва кўрик-танловларида голиблиқни кўлга киритган бир гуруҳ иқтидорли ўқувчилар ва талабаларни тақдирлаш маросими бўлиб ўтди. Зафарободлик Фе-

руза Асилова, жиззахлик Шокир Юсупов, Улугбек Мелиев, галла-ороллик Баҳодир Умаров республика олимпиадаларида голиблиқни кўлга киритган бўлса, Жиззах тиббиёт коллежи талабаси Шоҳида Мўминова Зулфия номидаги Давлат мукофоти совриндори бўлди. Вилоят ҳокими Убайдулла Яманкулов уларга Халқ таълими вазирлигининг фахрий ёрлиқларини ҳамда вилоят ҳокимлиги томонидан ўқувчиларнинг ҳар бирига телевизор топширди. Бундай эътибор йигит-қизларимизни фан сирларини янада мукаммал эгаллашга ундади, шубҳасиз.

Абдусаттор СОДИҚОВ

Мамлакатимиз олий ўқув юртларида талабалар ўртасидаги фанлар бўйича республика олимпиадасининг иккинчи босқичи ўз ниҳоясига етмоқда. Самарқанд кооператив институтида мутахассислик фанлари

Fanlar olimpiadasi

кредит" фани бўйича эса 19 та олий ўқув юртларидан 57 киши 19 та жамоага уюшган ҳолда иштирок этишди.

ГОЛИБЛАР МАГИСТРАТУРАДА ЎҚИШАДИ

ҳисобланган "Иқтисод, ташкил этиш ва бошқариш" ҳамда "Молия ва кредит" йўналишларидан бўлиб ўтган беллашувларга яқун ясалди.

Институтга "Иқтисод, ташкил этиш ва бошқариш" фанидан жами 25 та олий ўқув юртларининг 74 нафар талабалари 25 та жамоа таркибиде, "Молия ва

"Иқтисод, ташкил этиш ва бошқариш" фанидан шахсий биринчиликда Тошкент Давлат иқтисодиёт университети талабаси Восит Имомов биринчи ўринга, Самарқанд кооператив институти талабаси И.Усмонова иккинчи шу институтдан С.Салоҳиддинов учинчи ўринларга муносиб топилди. Жамо-

алар бўйича эса Самарқанд кооператив институти биринчи, Тошкент архитектура-қурилиш институти иккинчи, Тошкент Давлат иқтисодиёт университети учинчи ўринларга лойиқ деб топилди.

Шунингдек, "Молия ва кредит" фани бўйича ҳам шахсий биринчилик ва голиб жамоалар аниқланди.

Республика олимпиадасининг иккинчи босқичида биринчи ўринни эгаллаган талабалар тегишли йўналишларнинг магистратурасига кириш учун давлат грантини кўлга киритдилар. МУХБИРИМИЗ

КЎЗГУДА СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ

Вилоят, ўқиш истагини билдирган абитуриентлар сони бўйича ҳисобидан энг юқори ўринда турсади, лекин таълим соҳасида, ҳамда абитуриентларни касб танлаш ва тестга тайёрлаш соҳасида камчиликлар мавжудлигидан кўз бўлмайди. Тест якунларига кўра вилоят 2000 йилда 3 фандан 13-ўринда бўлиб, қолган фанлардан энг паст ўринни эгаллади, 2001 йилда тестга киритилган 10 фаннинг 9 тасидан 14-ўринни эгаллаган. Фақат немис тилидан 13-ўринда қолган. Вилоят бўйича маълумот куйида келтирилган.

(Ўзбек гуруҳлари)

Фан номи	2000 йил		2001 йил	
	Самарадорлик	Ўрин	Самарадорлик	Ўрин
Ўзбек тили ва адабиёти	26,26	14	24,94	14
Математика	30,54	14	30,09	14
Физика	25,15	14	25,56	14
Биология	30,17	14	29,44	14
Кимё	27,60	14	26,42	14
Тарих	30,65	13	28,97	14
География	37,67	13	33,13	14
Инглиз тили	28,26	14	28,76	14
Немис тили	25,02	13	24,01	13
Француз тили	24,73	14	24,88	14

Рус гуруҳлари бўйича ўтган йилга нисбатан 5 фандан (рус тили ва адабиёти, физика, тарих, немис тили ва француз тили) ўсиш ва 2 фандан (Биология, кимё) пасайиш содир бўлган. Аниқ маълумот куйида келтирилган.

(Рус гуруҳлари)

Фан номи	2000 йил		2001 йил	
	Самарадорлик	Ўрин	Самарадорлик	Ўрин
Рус тили ва адабиёти	38,38	10	40,90	8
Математика	33,16	13	34,03	13
Физика	29,51	8	31,20	5
Биология	46,63	3	36,11	14
Кимё	36,90	6	32,14	12
Тарих	30,49	14	32,26	13
Инглиз тили	38,17	14	41,29	14
Немис тили	25,09	14	27,46	10
Француз тили	30,36	8	30,21	7

Вилоятнинг туман ва шаҳарлари бўйича абитуриентларнинг тестдаги самарадорлик кўрсаткичи ўрганилганда шу нарса маълум бўлдики, деярли барча туманлар республика бўйича пастки ўринларни эгаллаганлар. Вилоят бўйича илгор ҳисобланган Сариосиё, Бойсун туманлари 29.84 ва 29.33 фоиз самарадорлик билан Республикада 178- ва 186-ўринни эгаллаганлар. Вилоят бўйича аниқ маълумот куйида келтирилган.

(Олий ўқув юртиларининг кундузги, ўзбек гуруҳлари)

т.р	Туман ёки шаҳар номи	Самарадорлик 2001	Республикада тутган ўрни
1.	Сариосиё тумани	29,84	178
2.	Бойсун тумани	29,33	186
3.	Термиз шаҳри	29,3	187
4.	Кизирик тумани	29,18	188
5.	Узун тумани	28,91	193
6.	Термиз тумани	28,02	198
7.	Денов тумани	27,87	199
8.	Жаркўрғон тумани	27,28	204
9.	Шеробод тумани	27,06	207
10.	Ангор тумани	27,05	208
11.	Шўрчи тумани	26,88	210
12.	Бандихон тумани	26,81	211
13.	Олтинсой тумани	26,66	212
14.	Кумқўрғон тумани	26,65	213
15.	Музработ тумани	26,19	214

Вилоят абитуриентларининг тестда тўплаган баллари таҳлил этилганда 0-30 фоизгача бўлган тест топширини ечганлар 9480 кишини ташкил этган. Тест топширининг 70 дан 100 фоизгача бўлган қисмига жавоб берганлар 137 нафарни ташкил этади, холос. Бу кучли ва бўш абитуриентлар сонидаги катта тафовутни кўрсатади.

Абитуриентларнинг таълим йўналишига қизиқиши ўрганилди. Вилоятда иқтисодиёт йўналишига қизиқиш кучли бўлган. Шунингдек, гуманитар йўналишига ва бошланғич таълим соҳасига киришни хоҳловчилар сони ҳам кўпайган.

Вилоятнинг тест имтиҳонида фанлар бўйича энг юқори кўрсаткичга эришган туман ва шаҳарлари Республикада илгор ҳисобланган туман ва шаҳарлар натижаларига таққослаб таҳлил этилди. Вилоятнинг энг илгор ҳисобланган туман ва шаҳар кўрсаткичи республика кўрсаткичидан 8 фоиздан 18 фоизгача паст эканлиги маълум бўлди. Бу абитуриентлар билимидаги тафовутнинг катта эканлигини кўрсатади. Аниқ маълумот куйида келтирилган.

(Ўзбек гуруҳлари)

Вилоят кўрсаткичлари				Республика кўрсаткичлари			
Фан	Туман ёки шаҳар номи	Қатнашган	Самарадорлик	Вилоят номи	Туман ёки шаҳар номи	Қатнашган	Самарадорлик
Она тили ва адабиёти	Бойсун тумани	789	25,99	Бухоро вилояти	Тўқимачилик тумани	284	33,26
Математика	Термиз шаҳри	434	32,86	Самарқанд вилояти	Боғишамол тумани	356	50,98
Физика	Жаркўрғон тумани	239	28,64	Қашқадарё вилояти	Баҳористон тумани	16	47,57
Биология	Бандихон тумани	38	31,14	Бухоро вилояти	Пешку тумани	253	46,97
Химия	Узун тумани	124	28,88	Қашқадарё вилояти	У.Юсупов тумани	81	42,32
Тарих	Термиз шаҳри	460	32,20	Андижон вилояти	Шахрихон шаҳри	17	48,53
География	Сариосиё тумани	15	43,89	Тошкент шаҳри	С.Раҳимов тумани	17	57,10
Инглиз тили	Термиз тумани	577	35,28	Бухоро вилояти	Когон шаҳри	47	53,13
Немис тили	Бойсун тумани	116	29,12	Самарқанд вилояти	Боғишамол тумани	50	44,17
Француз тили	Термиз тумани	24	29,98	Бухоро вилояти	Ромитон тумани	54	46,60

Тестда паст кўрсаткичга эришган шаҳар ва туманлар ўрганилганда вилоятнинг Шеробод тумани кимёдан, Кум-

DTM tahlili

кўрғон тумани географиядан, Бандихон тумани инглиз тилидан Республика бўйича энг паст кўрсаткичга эришганлиги маълум бўлди. Вилоятнинг бошқа туманлари ва шаҳарлари ҳам паст кўрсаткичли туман ва шаҳарлардан 1 фоиздан 3 фоизгача фарқ қилади. Демак, бу туманлардаги кўрсаткичлар ҳам пасайиб кетиши мумкин. Аниқ маълумот куйида келтирилган.

(Ўзбек гуруҳлари)

Вилоят кўрсаткичлари				Республика кўрсаткичлари			
Фан	Туман ёки шаҳар номи	Қатнашган	Самарадорлик	Вилоят номи	Туман ёки шаҳар номи	Қатнашган	Самарадорлик
Она тили ва адабиёти	Термиз тумани	774	23,92	Қорақалпоғистон Рес.	Бўзатов тумани	22	21,34
Математика	Бандихон тумани	126	26,39	Навоий вилояти	Томди тумани	27	25,51
Физика	Музработ тумани	141	22,73	Андижон вилояти	Бўз тумани	56	20,98
Биология	Термиз шаҳри	132	27,86	Сирдарё вилояти	Сайхунбод тумани	122	27,14
Химия	Шеробод тумани	108	23,77	Сурхондарё вилояти	Шеробод тумани	108	23,77
Тарих	Шўрчи тумани	490	26,81	Қорақалпоғистон Рес.	Хўжайли шаҳри	25	26,11
География	Кумқўрғон тумани	31	28,05	Сурхондарё вилояти	Кумқўрғон тумани	31	28,05
Инглиз тили	Бандихон тумани	74	22,67	Сурхондарё вилояти	Бандихон тумани	74	22,67
Немис тили	Музработ тумани	72	20,60	Фарғона вилояти	Сўх тумани	12	19,21
Француз тили	Бандихон тумани	27	21,30	Қашқадарё вилояти	Нишон тумани	14	20,44

Вилоятнинг тест синовида фанлар бўйича энг юқори натижа кўрсатган мактаблари ўрганилди. Бойсун тумани 49-мактабининг 9 ўқувчиси тестда 56.17 фоиз, Термиз туманининг 28-мактабини тугатган 11 ўқувчиси географиядан 59.6 фоиз, Сариосиё тумани 31-мактабини тугатган 4 ўқувчиси физикадан 53.47 фоиз самарадорлик кўрсатган.

Вилоятда қатор мактабларнинг ўқувчилари тест имтиҳонида 12.78 фоиздан 25 фоизгача натижа билан паст натижага эга бўлганлар. Шунинг таъкидлаш кераки паст натижа кўрсатган мактаблар сони вилоят бўйича юқори натижа кўрсатган мактаблардан кўп.

Вилоятнинг 120 мактабидан тестда қатнашган 1200 дан ортиқ ўқувчисидан бирортаси тегишли балл тўплай олмаган ва ўқишга қира олмаган. Ангор туманининг 23-мактабидан 24 та, Жаркўрғон туманининг 16-мактабидан 32 та, Денов туманининг 54 мактабидан 20 та, Кумқўрғон туманининг 8-мактабидан 33 та, Шўрчи туманининг 29-мактабидан 30 та, 11-мактабидан 21 ўқувчи тестда қатнашиб, бирортаси ҳам ўқишга қира олмаган. Вилоятдаги бундай ҳолат атрофлича муҳокама этилиши керак.

Вилоятнинг аттестат бўйича ўртача баҳоси 4 дан юқори бўлган абитуриентлари ўрганилди. Бундай абитуриентларнинг маълум қисми тестда юқори кўрсаткичга эришиб, Республикадаги нуфузли ўқув юртиларига қира олганлар. Уларнинг аттестатдаги баҳолари реал эканлиги тасдиқланган. Шундай абитуриентларнинг бир қисми ҳақидаги маълумот куйида келтирилган.

(иқтисодий ҳол)

Т.р	Тестда қатнашган ўқув юрти	Туман	Мактаб рақами	Аттестат ўртача баҳоси	Тестда олган бали
1.	Чирчиқ олий танк-командир муҳандислик билим юрти	Узун тумани	20	5	201,49
2.	Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети	Музработ тумани	11	5	198,3
3.	Тошкент юридик институти	Термиз тумани	3	5	197,5
4.	Ўзбекистон миллий университети	Шеробод тумани	3	4,9	197,4
5.	Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети	Термиз тумани	13	4,8	196,9
6.	Тошкент юридик институти	Денов тумани	36	5	195,88
7.	Тошкент давлат аграр университети	Шўрчи тумани	36	4,8	190,6
8.	Ўзбекистон миллий университети	Кумқўрғон тумани	2	5	188,9
9.	Термиз давлат университети	Жаркўрғон тумани	50	5	187,6
10.	Тошкент давлат иқтисодиёт университети	Олтинсой тумани	14	4,9	187,2
11.	Тошкент давлат шарқшунослик институти	Сариосиё тумани	4	4,9	186,6
12.	Тошкент молия институти	Кумқўрғон тумани	2	5	186,3

Абитуриентлар орасида аттестатдаги ўртача баҳоари юқори бўлишига қарамасдан тестда паст натижа кўрсатган абитуриентлар ҳам учрайди. Аттестатга баҳо ҳолисона қўйилмаганлиги, таълим ишидаги камчилик, абитуриентларнинг тестга тайёргарлиги етарлича бўлмаганлиги бундай аҳволнинг сабабидир. Абитуриентларнинг маълум қисми ҳақидаги маълумот куйида келтирилган.

(салбий ҳол)

Т.р	Тестда қатнашган ўқув юрти	Туман	Мактаб рақами	Аттестат ўртача баҳоси	Тестда олган бали
1.	Термиз давлат университети	Термиз тумани	11	4,8	26,4
2.	Термиз давлат университети	Денов тумани	46	5	26,6
3.	Термиз давлат университети	Денов тумани	24	5	29,6
4.	Термиз давлат университети	Денов тумани	2	4,8	28,5
5.	Термиз давлат университети	Сариосиё тумани	45	5	26,2
6.	Термиз давлат университети	Ангор тумани	1	5	25,1
7.	Термиз давлат университети	Жаркўрғон тумани	31	5	27,4
8.	Тошкент давлат аграр университети	Жаркўрғон тумани	32	4,8	29,3
9.	Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалиги механизацияси муҳандислари институти	Узун тумани	27	4,6	24,5
10.	Термиз давлат университети	Шеробод тумани	8	4,6	29,4
11.	Термиз давлат университети	Шеробод тумани	27	5	27,6
12.	Термиз давлат университети	Шўрчи тумани	22	4,8	21,4

Аттестат бали 4.5 ва ундан юқори бўлиб, тестда асосий фан (1-блок) дан 25 ва ундан кўп тўғри жавоб берган вилоятнинг иқтидорли абитуриентлари ўрганилди. Бундай абитуриентлар Жаркўрғон, Денов, Кумқўрғон туманларида кўп эканлиги, Бандихон, Шўрчи ва Олтинсой туманларида эса жуда озчиликни ташкил этиши аниқланди.

Аттестат бали 4.5 ва ундан юқори бўлиб, тестда асосий фан (1-блок) дан 9 ва ундан кам тўғри жавоб берган вилоятнинг абитуриентлари ҳам ўрганилди. Бундай абитуриентлар Шўрчи, Денов, Кумқўрғон туманларида кўп эканлиги аниқланди.

Сурхондарё вилояти ўқувчиларини олий ўқув юртиларига тайёрлашда қатор ҳал этилиши зарур бўлган муаммолар мавжудлиги яққол кўриниб турибди. Вилоятда тест имтиҳонига тайёргарлик пасайиб бораётганлиги ачинарли ҳолдир. Бундай аҳволни тугатиш учун тест натижалари асосида вилоят халқ таълимининг ҳолати синчковлик билан таҳлил этилиши керак.

Таълим жараёнини мукамаллаштириш, ўқишга ўқувчиларни қизиқтириш, дарсларни замонавий таълим технологиялари асосида мукамаллаштириш, касб танлаш бўйича тегишли ишларни олиб бориш, таълимий тестларни ўтказиш вилоятда таълим ишларини яхшилашга олиб келади, деб умид билдирамыз.

М.МУХИТДИНОВ,
Давлат тести маркази директори

Истиқлолнинг ўтган даври мобайнида Пахтачи тумани халқ таълими тизимида амалга оширилаётган ислохотларнинг натижаси ўлароқ, билим масканларида қўлга киритилган ютуқлар анчагина. Шу боис ҳозирги кунда тумандаги 38 та ўрта, 8 та таянч, 1 та бошланғич ҳамда 40 та мактабгача ва мактабдан ташқари муассасаларда, миллий дастурнинг иккинчи босқичида белгиланган вазифалар жадал амалга оширилмоқда. Туман ХТБга қарашли мактабларда жами 30628 нафар ўқувчиларга 2600 нафар ўқитувчилар сабоқ бермоқдалар. Уларнинг 1800 нафари олий, 791 нафари ўрта махсус ва қолганлари эса тўлиқсиз олий маълумотли мутахассислардир.

Аммо бу рақамларнинг таҳлили айрим фанлардан, жумладан, математика, кимё, физика, ҳамда рус синфларига хорижий тиллар бўйича ўқитувчиларнинг етишмаслигини кўрсатмоқда. Муваффақиятнинг бўй кўрсатиши меҳнат ва масъулиятни қанчалик идрок этишларига боғлиқ, деганларидек бу муаммони бартараф этиш учун айни пайтда СамДУ, НДПИ каби олий ўқув юртларига бу масала бўйича талабномалар берилиб, алоқалар ўрнатилган.

Сўз кадрлар устида борар экан, шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, 2001-2002 ўқув йилида 30 нафар педагогларимиз вилоят, республика ўқитувчиларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтларида ўз фани бўйича малакаларини ошириб қайтдилар.

Оналар ва болалар йилида ўтказилган хайрия марафонидан тушган маблағнинг 1,5 миллиони тумандаги 25-мактабнинг яна 6 та янги синфхоналари қуриш учун сарфланди.

Туманимизда ягона, болалар ва ўсмирлар ижодиёт саройи

самарали фаолият кўрсатиб, ўқувчиларга завқ-шавқ бағишламоқда. Айни пайтда сарой қошида 192 турдаги ҳар хил тўғарақларга 2130 нафар ўқувчилар жалб этилган. Мазкур ижодиёт саройининг иқтидорли ўқувчилари 2001 йилда бўлиб ўтган 10-вилоят иқтидорли болалар слётида қатнашиб, ганч ўймакорлиги ва расм бўйича I-ўринни, нақш бўйича фахрли III ўринни эгаллаганлиги устоз-ўқитувчиларни беҳад хушнуд этди. Бундан ташқари, туман

Бобоназаровларнинг ҳиссаси каттадир.

Маълумки, таълим жараёнининг асосий мезонларидан бири — иқтидорли ўқувчиларнинг фанлар бўйича олимпиадаларда иштирок этиши уларнинг онгда шаклланаётган меҳнатсеварлик ва илм-фанга бўлган қизиқиши ҳамда орзу-мақсадларини бирлаштиради. Бинобарин, туманимиз ўқувчилари фан олимпиадасининг вилоят босқичида 11-ўриндан 8-ўринга кўтарилганлиги бизни

таб ўқувчиларининг айрим фанлар бўйича билим даражаси паст эканлиги ушбу мактабларда таълим мазмунига эътиборсиз қаралаётганидан далолат беради. Шу боис бу масала юзасидан туман ҳокимияти билан ҳамкорликда қатор чоратадбирлар режаси тузилиб, амалий ишларга қўл урилмоқда.

Маълумки, таълим муассасаларида ўқитувчи томонидан олиб борилаётган дарс жараёнининг ижобий самарасини дарсликлар ва ўқув қўлланмаларисиз тасаввур этиб бўлмайди. Тумандаги умумтаълим мактаб ўқувчиларининг дарсликлар билан таъминланиши бугунги кунда 65-70 фоизни ташкил этади. Аммо ҳомийлари бор 20-23-29-32-45-мактабларда эса бу кўрсаткич 80 фоизни ташкил этмоқда. Юқорида кўрсатилган муаммоларнинг ечимини топиш мақсадида туман ҳокимлиги қошида тузилган вакиллар кенгаши раиси Н.Бобоназаров раҳбарлигида таълим соҳасидаги ислохотларни янада жадаллаштириш учун мактаб ва мактабгача таълим муассасаларидаги мавжуд муаммолар ўрганилиб, туман ҳокимияти ва халқ таълими бўлимининг ойда бир марта ўтказиладиган йиғилишида ахборот бериб борилмоқда. Бунинг натижаси ўлароқ, яқинда туман марказидаги Зиёвуддин қўғонидида мактаблар қунига бағишланган амалий семинар ўтказилди. Вилоят микёсида ўтказилган бу семинарда туман халқ таълими бўлимининг қўлга киритган ютуқлари ва камчиликлари, мавжуд муаммолари атрофлича таҳлил қилиниб, чора-тадбирлар белгиланди ва улар бугунги кунда дастуруламал вазифасини ўтамоқда.

Азиз ОЧИЛОВ,
Пахтачи тумани
ХТБ мудир

ИСЛОХОТЛАР МАСЪУЛИЯТГА ЧОРЛАЙДИ

ўқувчиларининг вилоят микёсида ўтказилган "Чевар қиз", "Баҳор камалаги", "Сирли тор" каби кўрик-танловларда фаол қатнашиб келаётгани уларга яратилган имкониятнинг самарасидир. Шунингдек, "Умид ниҳоллари" спорт мусобақасининг 3-вилоят босқичида 5—7-синфларда ўтказилган катта теннис бўйича 29-43-мактаб ўқувчиларидан ташкил топган терма жамоа фахрли 2-ўринни, баскетбол бўйича қизлар ўртасида ўтказилган мусобақаларда 27-мактаб ўқувчиларидан ташкил топган жамоа 3-ўринни, республика телевизион "Қувноқ стартлар" мусобақасининг вилоят босқичида 21-мактаб ўқувчилари 3-ўринни эгалладилар. Бу муваффақиятларнинг рўёбга чиқишида жисмоний тарбия ўқитувчиларидан Боймурод Эшмуродов, Фарход Самадов ва Тўлқин

қониктираётгани йўқ. Чунки ўқувчиларимизнинг фанлар олимпиадасидаги ютуқларига таянган ҳолда натижаларни таҳлил қилсак, вилоят босқичида бирорта ўқувчи биринчи ўринни эгалламаган. Туманимиз бўйича 2000-2001 ўқув йилида жами 1848 нафар ўқувчи мактабни тугатган бўлса, шундан 211 нафари Республикаимизнинг олий ўқув юртларига, 300 дан ортиғи ўрта махсус касб-хунар коллежларига ўқишга кирган. Аммо бу кўрсаткич мактабни тугатган жами ўқувчиларнинг 28 фоизини ташкил этади. Ўқувчиларнинг олий ўқув юртларига қабул қилиниши бўйича 6-12-13-20-21-24-32-45-мактаблар пешқадам ҳисобланади.

Шунингдек, тумандаги 6-13-18-20-21-32-24-37-45-мактаб ўқувчиларининг билим даражаси ДТСга мос деб топилган. Аммо 4-10-11-5-22-34-40-мак-

ётганлиги фикримизнинг далилидир. Бу эса мазкур даргоҳда хизмат қилаётган тарбиячи-педагоглардан катта масъулият ва меҳнат талаб этади. Улар ҳар бир кичкинтойга "Болажон, бахтинг бекам бўлсин!" деган назар билан қарашади.

"Соғломжон-полвонжон", "Буюк сиймолар", "Сирли олам", "Эртас қаҳрамонлари" каби қизиқарли ва мароқли спорт тадбирларининг ўтказиладиганлиги болажонларнинг дунёқараши шаклланишига ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Болажонларни тўйимли овақатлар билан таъминлашда туман ҳокимлиги ва халқ таълими бўлимининг ҳомийлари яқиндан ёрдам бермоқдалар.

Феруза ИСМОИЛОВА,
"Бинафша" болалар боғчаси
мудираси

ТАШХИС МАРКАЗИ ЙЎНАЛТИРАДИ

Туман халқ таълими бўлими қошидаги ташхис маркази айни вақтда Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими ва Соғлиқни сақлаш вазирликларининг 1998 йил 5 июндаги "Болаларни 6 ёшдан мактабларга қабул қилиш жараёнида ўтказиладиган тиббий кўрик ҳақида" — ги 284/102 сонли қўшма буйруқларини бажариш бўйича 1999 йил 19 февралдан туман халқ таълими ва соғлиқни сақлаш бўлимлари ўзаро ҳамкорликда иш олиб бормоқдалар. Шу билан бир қаторда туман умумтаълим мактабларида 1—11-синф ўқувчилари чуқурлаштирилган режа асосида тиббий кўриқдан ўтказилмоқда. 2001 йилда 211 нафар ўғил-қизлар олийгоҳларда, 300 нафар 9-синфни битирган ўқувчилар касб-хунар коллежларида таҳсил олмоқдалар. Айни вақтда тумандаги 3, 7, 13, 18, 20, 21, 24, 25, 27, 32, 37-мактабларда репетиторлик дарсларининг ташкил этилганлиги соҳада олиб борилаётган кенг қамровли ишларнинг биридир. Ҳозирги кунда тумандаги 9-синф ўқувчиларини касбга йўналтириш ишлари "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати туман бўлими ҳамкорлигида олиб борилаётир.

Айниқса, 30-умумтаълим мактабида таълим мазмунига қаратилган эътибор тумандаги бошқа мактабларга намуна бўлмоқда. Жумладан, мактабда она тили ва адабиёти фани бўйича О.Ражабова, математика фани бўйича Р.Ашуровлар томонидан репетиторлик дарсларининг ташкил этилганлиги ижобий самара бермоқда. Дарвоқе, жорий йилнинг февраль ойида мактабда мучал тўйи ўтказилиб, маҳалладаги барча қариялар тақлиф этилди. Ушбу таълим ўчоғида фарзандларни жисмонан бакуват, ақлан теран, баркамол қилиб ўстиришда жисмоний тарбия ва спорт ишларига ҳам катта эътибор берилган. Мактаб, туман ва вилоят микёсида ўтказилган "Умид ниҳоллари" спорт мусобақаларида фаол иштирок этдилар.

Э.МИРЗАЕВ,
туман ХТБ ташхис
маркази раҳбари

**БОЛАЖОН,
БАХТИНГ БЕКАМ БЎЛСИН!**

Орзулари бир олам бўлган фарзандларимиз бахтимиздир. Халқимизнинг мақсади эса уларни илму маърифат сари етаклаб, келажаги буюк юртни барпо этишдир. Ана шу ниятда боғчамизда тарбияланаётган 50 нафар болажон-

ларга қулай ва етарли шароитлар яратилган. Кичик қишқи ва ташқи спорт ўйингоҳи, шинам безатилган ёруғ хоналар, ўқув қуроли, маънавият ва мустақиллик бурчаклари шулар жумласидандир. Боғчада олиб борилаётган

таълим-тарбия ишларининг таянч дастури ҳамда ДТС асосида ташкил этилганлиги болажонларни ва ота-оналарни хушнуд этмоқда. Қишлоқ шароитида боғчада тарбияланаётган болаларга инглиз тилини мукамал ўргатила-

Саҳифани ўтқир ПЎЛАТ ва
Райҳон ХОЛМУРОДОВАлар
тайёрлади.

"Халқ таълими" журналининг жорий йилдаги дастлабки 1 ва 2-сонлари босмадан чиқди. Маълумки, 2002 йил "Қарияларни кадрлаш йили" ҳисобланади. Бу эса минг-минглаб нуроний отахонлару онахонларни тўлқинлантириб юборди. Журналнинг илк сони дастлабки саҳифалари қалби ифтихорга тўли бир неча фахрий педагогларнинг дил сўзлари билан бошланган.

ларида Ўзбекистон халқ таълими тизими (М.Йўлдошева), "О терминах "Басмачи" а "Басмачество" (С.Е. ЕНГ ЧЕЛЬ) ва шу каби бир қатор ўқишли мақолалар ўрин олган.

"Халқ таълими" журналининг 2-сони "Замонавий таълим жараёнида ўқитувчи" мақоласи билан бошланади. Мақолада замонавий таълимни ўқувчилар онгига қай да-

Жўшқин Эҳтирос Меваси

Иқтидорли ижодкор Давлатмуроднинг "Оққушлар рақси" тўпламига унинг турли йилларда ёзилган энг сара шеърлари жамланган. Бу шеърларнинг аксарияти она тупроққа чексиз муҳаббат туйғуси билан сугорилган. Шоир ўз бахтини ҳам ана шу садоқатдан излайди. Унинг нафақат Ватан мавзусидаги шеърлари, балки дунё ва табиат, она тимсоли ва фарзанд жамоли, беғубор севги, инсон ва ҳижрон ҳақидаги ўйлари ҳам ўзига хос.

Шоир шеърляти

фикрининг оҳорлиги ва жозибали оҳанги билан ўқувчини ўзига тортади. Масалан, "Мени севмоғинг учун нима қилмоғим керак?"

Фақат айтиб қўйай. Тиз чўкиб яшаган эмасман".

Ёки:

"Қанчалик масофа орамизда бор,

Сенга айтолмайман ўзим ҳам дилбар.

Жуда яқинлигинг, юрагим билан,

Мен ўлчаб тураман такор ва такор", —

каби мисралари ўқувчи қалбига ажиб бир эҳтирос олиб киради.

А.МУХТОРОВ

Янги сонлардаги янгиликлар

"Замонавий информатсион ва педагогик технологиялар асосида табиий фанларни ўқитиш" мақоласи (муаллифлар Р.Жўраев, Ғ.Саматов, Ҳ.Қаршибоев) мазмун-моҳияти билан янги педагогик технологияларни татбиқ қилиш фақат ютуқ келтиришини ўқтиради. "Масофадан туриб тест топширган ўқувчиларнинг самарадорлик кўрсаткичлари" сарлавҳали мақолада эса муаллифлар М.Муҳитдинов ва З.Ҳайитбоевлар вилотлар ва Тошкент шаҳри бўйича масофадан туриб тест топшириш дастури ўрнатилган синфларда тест топширган ўқувчиларнинг жавоблар самарадорлигини таҳлил қилади. Шунингдек, журналнинг бу сониди "XX асрнинг 20-йил-

ражада сингдириш ўқитувчининг иш фаолияти-ни режалаштириши билан боғлиқлиги таъкидланади. "Оилада қиз болаларни мустақил оилавий ҳаётга тайёрлаш" (муаллифи Ф.Хидирова) сарлавҳали мақолада оилада қиз болаларни ҳаётга тайёрлашнинг назарий-педагогик асосларини ишлаб чиқиш тақлифи билдирилади. "Портрет қаламтасвир ишлари хусусиятлари" (А.Божонов), "Умид ниҳоллари" мусобақаларида футбол ўйини" (З. Қурбон), "Ўзвийлик" (А.Долимов) ва шу каби бир неча тадқиқот ҳамда публицистик мақолалар ўқишлилиги билан ўқувчиларни зериктирмай, анчагина маълумотлар беради.

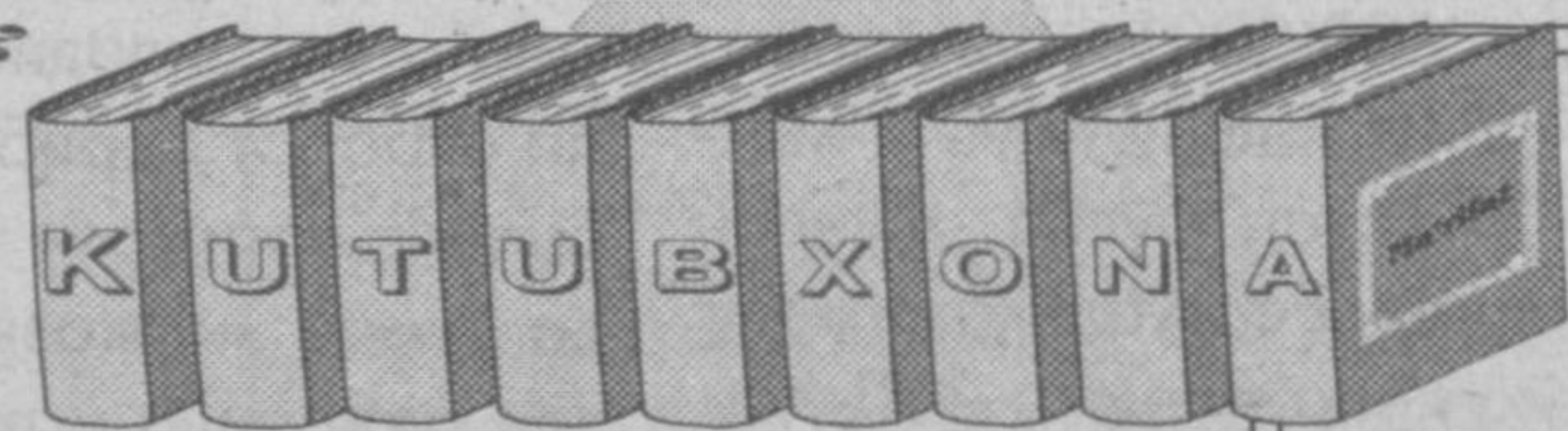

этади. Жумладан, истеъдодли ёзувчи Абдурашид Нурмуродовнинг "Қонли

йургаклар" китоби куплаб афгон уруши қатнашчиларининг хотиралари асосида фожианинг асл моҳиятини очишга қаратилган.

Ёзувчининг шу мавзудаги навбатдаги романи "Қон хиди" деб номланади.

Асар қаҳрамони Воҳид афгон урушининг собиқ

шўролар давридаги армия ҳаётининг қиёфаси ҳам ҳаққоний тасвир этилади. Ушбу урушни бойлик ва амал орттириш манбаи деб билган айрим зобитларнинг товламачиликлари ҳам китобхонининг нафратига дучор бўлади.

Роман қаҳрамони узи

ТАҚДИР МАҲБУСЛАРИ

Афгон фожиаси фақат афгон халқининг эмас, балки минг-минглаб инсонларнинг фожиасига айланди. Жумладан, узбек халқи ҳам бу урушда қанчалаб жабритам чекди. Қанчалаб мард уғлонларимиз бу урушнинг ҳам жисман, ҳам маънан қурбонларига айланди.

Афгон фожиаси мавзуси сўнгги давр узбек адабиётида алоҳида саҳифани ташкил

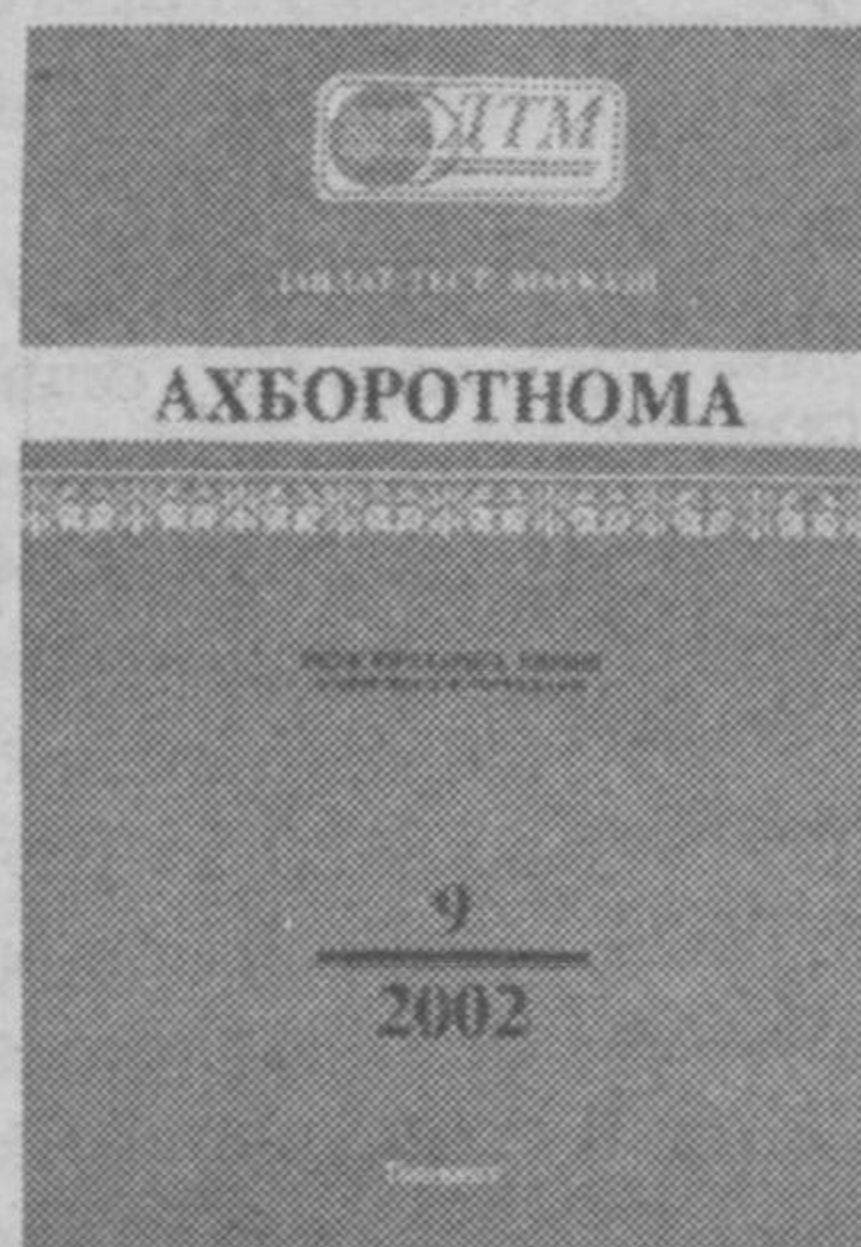
жангчиси. У урушнинг ҳам жисмоний, ҳам маънавий-руҳий жароҳатларини ҳар қуни, ҳар соатда узида қайта кечиради, ҳис қилади. Асар мана шу руҳий изтироблар асосида уруш фожиасининг манзараларини реалистик тарзда тасвирлай олган.

Асарда фақат уруш фожиаларигина эмас, балки собиқ

каби қисматга дучор бўлганларни "тақдир маҳбуслари" деб атайди. Уруш дашхатлари аллақачон чекиниб кетган бўлса-да, ундан қолган жисмоний ва маънавий зарба бу каби тақдирларни доимо тақиб этиб туриши асарда характерли эпизодлар, деталлар орқали ҳаққоний ифода этилган.

Хулкар АЛИҚУЛОВА,
ТДПУ магистранти

"АХБОРОТНОМА"НИНГ Янги сонлари

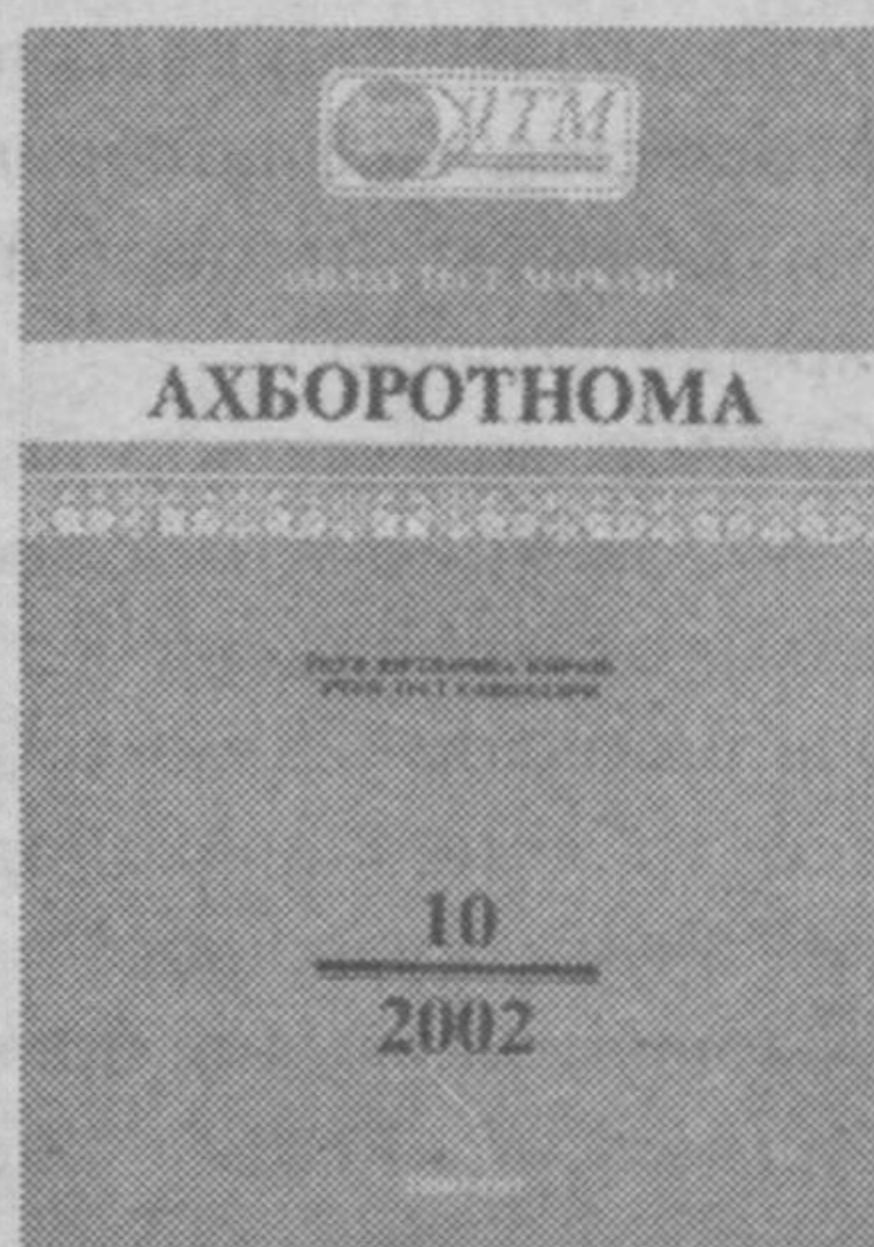
Абитуриентларнинг олий ўқув юрларига киришларида асосий қўлланма бўлиб хизмат қилувчи "Аxbоротнома"нинг навбатдаги 9-10-сонлари нашр қилинди. Ўзбек тили ва адабиёти, инглиз тили, немис тили,

француз тили, тарих, математика, физика, биология, кимё, география фанларидан берилган тест топшириқлари абитуриент ва ўқувчиларни ҳар бир

"Abiturient—
2002"

мавзу мазмунини тушуниб ўқишга, таққослашга, фикрлашга, мавзулардаги қонун ва қоидаларни аниқ ўрганиб чиқишга, уларни бир-биридан фарқлай олишга ундайди.

"Аxbоротнома"нинг 9-сониди кимё фанидан 2001 йил имтиҳонларининг баъзи тестлари бўйича таҳлил ўрин ол-

ган. "Аxbоротнома"нинг 10-сониди эса, биология фанидан тест топшириқларини ечиш намуналари, яъни тест саволларига эътибор бериш кераклиги ҳақида айрим фикр-мулоҳазалар келтирилган.

БОЛАЛАР ЯЎРАЙДУГАН МАСКАН

Сирдарё вилояти Сайхунобод тумани халқ таълими бўлимига қарашли "Кама-лак" номли 9-боғча-мактаб мажмуасини кўпчилик яхши билади. Мана 14 йилдирки, бу даргоҳдан болажонларнинг ширин кулгиларию шўх қий-қиқлари сизни ўзи томон чорлайди. Боғча-мактаб остонасидан ўтишингиз билан эртақлар оламига кириб қолгандек бўласиз. Чунки атрофдаги турли хил дарахтлар, гуллар билан безалган маскан, унинг ўртасида қад ростлаб турган эртақдагидек бино киши кўзига қандайдир сирли кўринади, ўйингоҳлар сиз-

ни яна бола бўлиб қолишга ундайди.

Келинг, шу ўринда бу маскан ҳақида, унинг жонқуярлари ҳақида қисқача тўхталиб ўтайлик.

Бу маскан 1988 йил ташкил топган бўлиб, 230 ўринга мўлжалланган. Олдин ясли-боғча бўлиб, кейинчалик 1996 йил эса боғча-мактабга айлантирилди. Шу кунга қадар бир қанча боғча ҳамда синф битирувчиларига йўлланма берди. Бу муас-саса асосан кичкинтойларни

экологик, иқтисодий, маънавий-руҳий ҳамда инглиз ва рус тиллари бўйича тарбиялашга йўналтирилган. Болаларга атроф-муҳитни асраш зарурлиги, носоғлом экологик муаммоларнинг сабаблари бошланғич маълумотлар асосида, машғулотдан ташқари ўзини пайтида сингдирилиб борилади. "Қушлар — бизнинг дўстимиз", "Гуллар билан дўстлашамиз", "Меҳр-жон" байрами эртаклари ўтказилиб, кичкинтойлар қалбида табиатга, жониворларга

нисбатан муҳаббат туйғусини оширишга эътибор берилади.

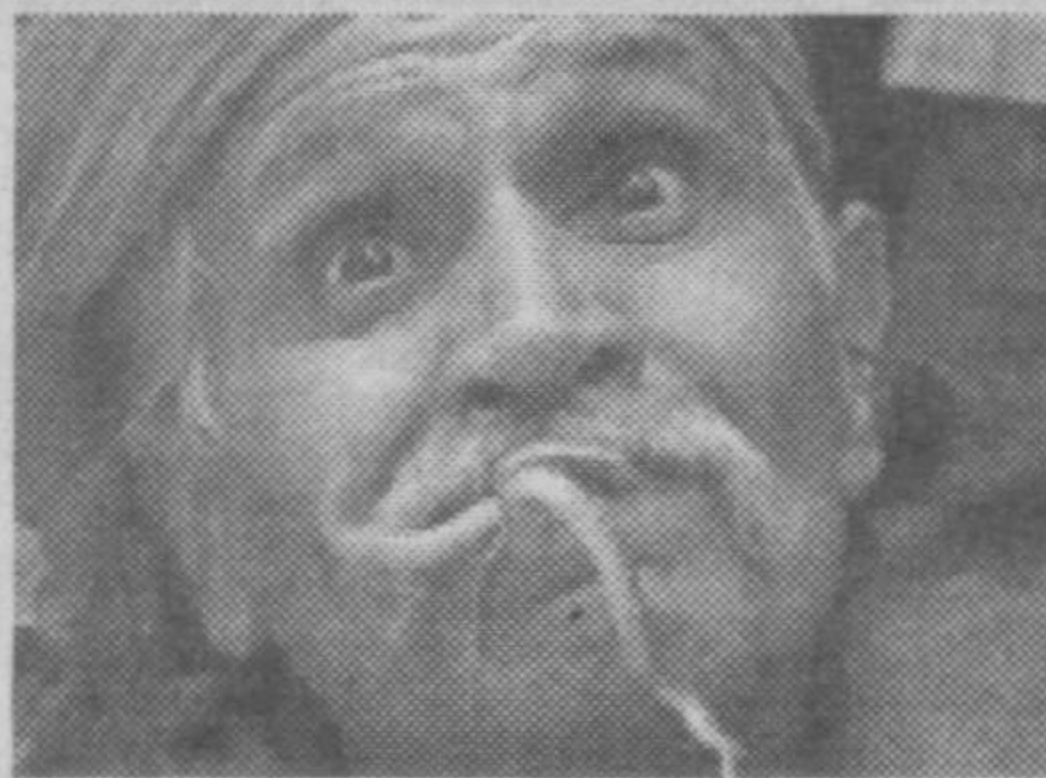
Маскан тонгни муסיқавий ритмик гимнастика билан қаршилайди. Сўнг қизиқарли машғулотлар, сайр, меҳнат. Туш вақтида кичкинтойлар аллатинглаб ором оладилар. Масканди "Фитобар"да кичкинтойлар гиёҳли шарбатлар билан сийланиб, шифокор назоратида соғлом бўлиб ўсадилар.

Тарихни ўрганиш, улуг болаларимизнинг ҳаёти ва ижодини билишга мажмуада алоҳида

эътибор берилмоқда. Буюк алломаларимизнинг туғилган кунларига атаб ғазалхонлик кечалари ўтказилади. Масканди мактабга тайёрлаш жараёни ҳам яхши йўлга қўйилган. Педагогик жамоа бу йил ТРИЗ бўйича иш олиб бормоқда. Муассасада ижобий ишларнинг амалга оширилишида директор Т.Ковалнинг ҳиссаси катта. Бу фидойи педагог II даражали "Соғлом авлод учун" ордени билан тақдирланган. Аҳил жамоа бундан кейин ютуқлар сонини янада ошириш режасида ҳаракат қилмоқдалар.

И.ОСМОНОВ
Сайхунобод тумани

ИЛОН ЁЙДИГАН ОДАМ

сўраб чақиришган. Хатто бир киши 2 метрлик кобрани кўрганлигини айтганида, — деди Дуду Миа.

Nobel mukofoti sohiblari

Швед офталмологи (кўз мутахассиси) Алвар Гулстранд Лендскрон шаҳрида София Матилда (Карселл) Гулстранд ва шаҳар тиббиёт хизмати раҳбари Пехр Алфред Гулстранд оиласида таваллуд топди. Гарчи болалик вақтида механикага қизиққан, муҳандислик ҳақида орзу қилган бўлса-да, кейинчалик отаси изидан бориш ва тиббий маълумот олишга қарор қилди. Она шаҳри ва Лендскрон Женкенингдаги умумтаълим мактабларида таълим олгач, 1880 йили Упсал университетида ўқишга кирди. 1885 йили тиббиёт курсини тугатгач, ўз машғулотларини Венада давом эттирди. Кейинги йили Швецияга қайтиб келгач, Стокгольмдаги Каролина институтида икки йил ўқиди. Амалий тиббиёт билан шуғулланишга имкон берувчи имтихонларни топширгач, офталмология соҳасига ихтисослашишга қарор қилиб, Серафима госпиталида ишлай бошлади. 1890 йили Каролина институтида асигматизм (кўз оптик системаси синдириш кучининг бузилиши билан боғлиқ ҳолат) бўйича диссертация ҳимоя қилиб, фан доктори даражасини олди.

Кейинги йили Гулстранд Каролина институтида офталмология бўйича маъруза ўқий бошлади ва Стокгольмдаги кўз шифохонаси бош врач, 1892 йилдан директори бўлди. Аммо у 1892 йили Упсал университетида офталмология профессори этиб тайинланганига қадар геометрик ва физиологик оптика ҳамда биологик системалардаги кўриш ҳиссининг шаклланиши билан боғлиқ муаммолар бўйича тадқиқотларини давом эттира олмади. Унинг тадқиқотлари бошланиши вақтига келиб шиша линзалар оптик атрафлиги, хусусан немис физиги Эрнст Аббе томонидан ишлаб чиқилган эди. Аббенинг ҳисоблари рефлексия хатоликларини четлаб ўтган ҳолда юқори аниқликдаги оптик система-

лар яратишга имкон берарди. Кўз шиша гавҳарларидан бир неча муҳим кўрсаткичлари билан фарқ қилади. Агар шиша гавҳар нурни аниқ бир шаклда синдирувчи геометроген муҳитдан ташкил топган бўлса, кўз гавҳари кўплаб шаффоф пардалар қаватидан иборат бўлади. Уларнинг нур синдириш механизми 1890 йилларда ҳали етарлича ўрганилмаган эди. Бундан ташқари, кўз гавҳари бойлам ва мушаклар ёрдамида ушлаб турилади. Бу эса унга шак-

кўзни клиник текширишда иккита янги асбоб—тешик чироқ ва Венадаги Цейсс оптика корхонаси билан ҳамкорликда яратилган Гулстранд офталмоскопидан фойдаланишни таклиф этди. Тешик чироқ одатда микроскоп билан бирга қўлланилиб, офталмологга шох парда ва кўз гавҳарини текшириш ҳамда сувсимон намликда (кўз соққасини тўлдирган суюқлик) қандайдир бегона

мас микдордаги санъаткорона жойлаштирилган, микроскопик юпка ипчалардан иборат бўлиб, улар гавҳарнинг иккала юзаси остида турли чуқурликларда тугайди ва бир чеккаси-дан иккинчи чеккасига спираллар тарзида йўналган»лигини таъкидлади. «Тадқиқотларим бошланиши вақтига келиб, -қўшимча қилди Гулстранд, - бундай муҳитда тасвирнинг юзага келиш қонунлари бутунлай номаълум эди, аниқ бўлиб кўринганларининг кўпи эса хато эди». Сўнгра Нобел мукофоти олишига сабаб бўлган ишларини баён этиб берди ва олинган натижаларни умумлаштирди.

1914 йили Упсал университетида А.Гулстранд учун физик ва физиологик оптика кафедраси ташкил этилди. Бу ерда у ўзининг оптик асбоблар рефракция юзасини яхшилаш бўйича ҳисоблаш геометрик оптикадан тадқиқотларини мужассамлаштирди. 1911 йилдан 1929 йилгача А.Гулстранд Швеция қироллик кўмитасининг аъзоси бўлди. 1927 йил Упсал университетидан нафақага чиққач, унинг соғлиги ёмонлашди ва ижодий қобилияти пасайди.

Гулстранднинг ўзига бўлган юқори талабчанлиги ва ишга қўшган ақлий салоҳияти унинг илмий доираларда жуда катта мавқега эга бўлишига сабаб бўлди.

Гулстранд Алвар 1895 йили Сигна Христина Брейтоли билан турмуш қурди. Уларнинг қизлари гўдаклигида вафот этган. Гулстранд Упсал, Йена ва Дублин университет фахрий даражаларига сазовор бўлган ҳамда Упсал университети тиббиёт факультети Бюркен мукофоти (1905 й.), «Швеция тиббиёт ассоциациясига 100 йил» олтин юбилей медали (1908 й.), Германия офталмологлар жамиятининг Грейф медали (1927 й.), кўплаб бошқа мукофотлар билан тақдирланган.

Гулстранд Алвар ўз Нобел маърузасида «кўз гавҳари ўзининг бутун майдони бўйлаб аниқ-

ҚЎШИНЛАР ОЛИБ КЕТИЛМОҚДА

ёзишича, қўшинлар ўзлари билан 6 нафар фаластинлики хибсга олган ҳолда олиб кетишган. Ундан аввалроқ эса исроилликлар Ёсир Арофатнинг штаб-квартираси жойлашган Рамаллох шаҳрини қамал ҳолатидан халос этишган эди.

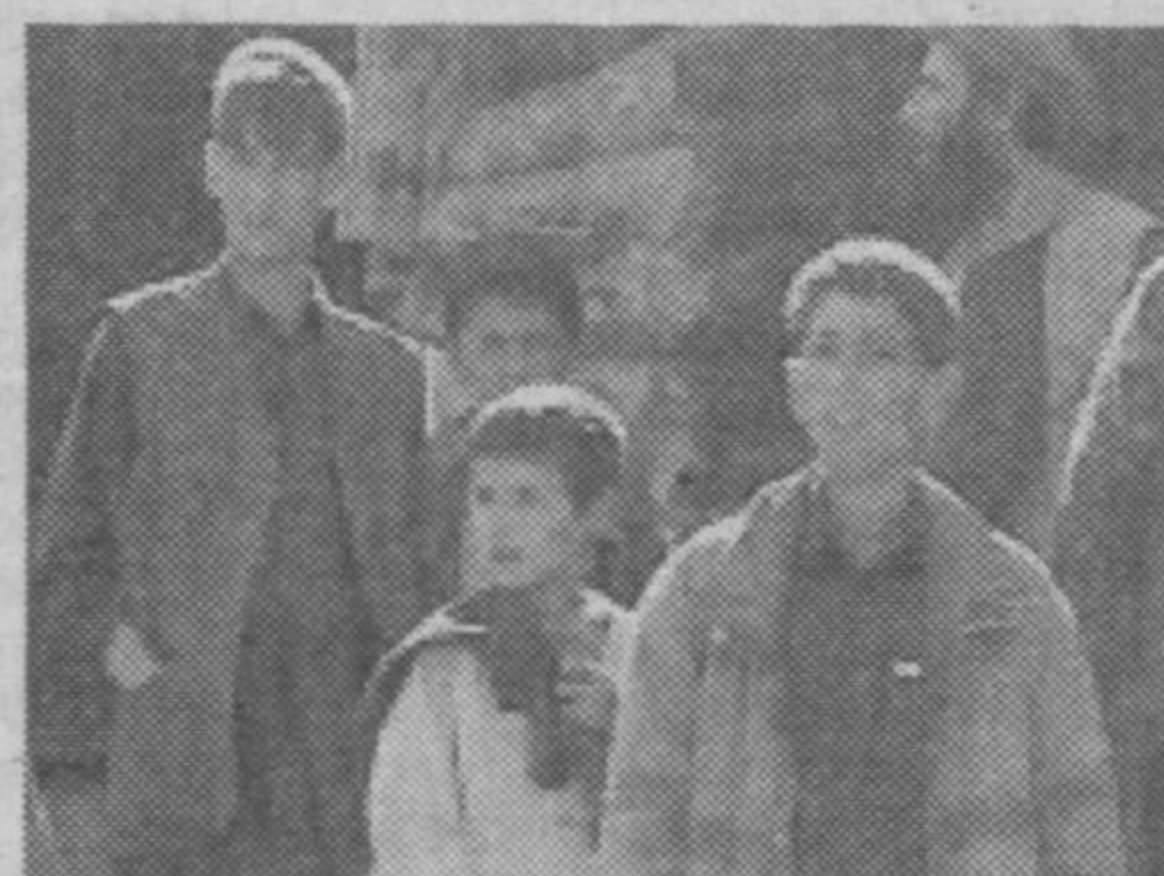
Шунингдек, Хеврондан унча узоқ бўлмаган қочоклар лагерида ҳам 112 нафар фаластинлик хибсга олинди. Ҳозирда уларнинг шахслари аниқланмоқда.

АФГОНИСТОНДА "БЕКАС" ОПЕРАЦИЯСИ

Афғонистонда турган Британия аскарлари "Бекас" операцияси доирасида навбатдаги ҳарбий ҳаракатларни бошлашди. Уларнинг мақсади тоғларда яшириниб юрган "Ал-Қоида" жангариларини йўқ қилиш ёки хибсга олишдир. Бошланганига 5 кун бўлган "Бекас" операцияси ҳозирда мамлакатнинг жанубий-шарқий ҳудудларида ўтказилаётган бўлиб, унда 1000 нафар британиялик аскар қатнашмоқда. Умумий ҳисобда бугун Афғонистонда 1700 нафар Британия аскари турган бўлиб, улар бошқа халқаро кучлар билан "Ал-Қоида" ва "Толибон" жангариларини йўқ қилиш ишларини биргаликда олиб бормоқдалар.

ТОЛИБЛАР ОЗОД ЭТИЛДИ

Абдурашид Дўстум вакилининг айтишича, 560 киши озод этилган. Улар антитеррор кампаниясининг биринчи босқичида асирга олинган эдилар. Қизил Хоч ташкилоти эса озод этилган ҳар бир кишига уйларида етиб олиши учун 14 АҚШ долларидан берди. Шунингдек, бугун Шибирган қамокхонасида 2700 нафарга яқин киши сақланмоқда.

ФИЛИППИНДА ТЕРРОР ХУРУЖИ

Филиппин жанубида портлаган граната туфайли камида 7 киши ҳалок бўлиб, 120 нафардан ортиқ киши жароҳатланди. Граната Котабато шаҳрида диний байрам нишонланаётган вақтда концерт ўтказилаётган ҳамда баскетбол ўйинларини томоша қилаётган кишилар орасига улоқтирилган. Ҳозирда полиция маҳкамаси ушбу террор хуружидан гумон этиб 4 нафар кишини хибсга олган ва сўроқ қилишни бошлаган, дея хабар беради "Рейтер" агентлиги.

НАВБАТДАГИ ҚОТИЛЛИК

Куни кеча яна уч нафар чечен дала кўмондонлари ўлдирилиб кетилганлиги маълум бўлди. Уларнинг бири Ичкериядаги Масхадов ҳукуматининг давлат хавфсизлик кўмитаси sobиқ бошлиғи Айдамир Абалаевдир. Унинг ҳақиқатан ҳам ўлганлигини Шимолий Кавказдаги антитеррор операцияси бошқармаси тасдиқлаган. Қолган 2 кўмондоннинг исм-фамилиялари — Золимха Вашаев ва Завилбек Увайсовдир.

Эслатиб ўтамиз, 30 апрел куни Аслан Масхадов шошилинч йиғилиш ўтказган бўлиб, унда мазкур марҳум кўмондонлар ҳам иштирок этгандилар.

"ИНТЕРНЕТ" хабарлари асосида тайёрланди.

А.ТЎРАЕВ

МЎЪЖИЗАВИЙ КАШФИЁТ МУАЛЛИФИ

Душанба, 6

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00-8.45 «Таҳлинома».
8.45, 17.55 ТВ маркет.
8.50 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
9.25 «Ўзбектеелефильм» намоиши: «Сўзана ва чинни буюмлар».
9.40 «Тўртинчи ҳокимият».
10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР
10.05 «Олтин занжир». Бадий фильм.
11.30 Ўзбекистон телерадиокомпанияси камер оркестрининг концерти.
12.05 «Рангин дунё».
12.25 «ТВ алмағач».
12.45 «Музыка: кеча ва бугун».
13.05 «Умид ниҳоллари» спорт ўйинларининг якунларига доир.
13.25 «Ошин». Телесериал.
14.10 «Олтин тож». Телевизион ўйин.
14.35 Кундузги сеанс: «Изтопар». Бадий фильм.
16.00, 17.20 ТВ клип.
16.10 Футбол. Ўзбекистон чемпионати. «Навбахор» - «Нефчи».
17.00 «Инсон ва қонун».
17.25 Теннис бўйича «Фючерс» халқаро турнири.
18.10 «Булутли йўлқаларда сайр». Мультфильм.
18.20 «Оламини асранг».
18.40 Эстрада тароналари.
19.05 «Мулк».
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклири.
20.15 Биржа ва банк хабарлари.
20.30 «Ахборот».
21.05 Ўзбекистон халқ артистлари.
21.25 «Умид ниҳоллари» спорт ўйинларининг якунларига доир.
21.45 2002 йил - Қариялари қадрлаш йили. «Париси бор уй».
22.15 «Миллионлар ўйини».
22.45 «Ахборот - даяжест».
23.05 «Олдузингги бер осмон». Бадий фильм.
«Ёшлар» телеканали
9.00 Давр тонги.
10.00 «Янги авлод» студияси: «Уй вазиғаси».
10.25 Мультфильм.
10.45 Яхшанбада қўришгунча.
11.00 «Давр» ҳафта ичида.
11.30 Муслиқий лаҳзалар.
11.45 «Қусто камандасининг сув ости саргузаштири».
12.35 Давр-News.
12.55 «Муруват», 4-қисм.
13.40 Спорт ҳафтаномаи.
13.55 Александр Кассона. «Ети фарёд». Ўзбек давлат миллий академик драма театрининг спектакли. 1-қисм.
14.45 Қўҳна оҳанглр.
14.55 «Етти фарёд». Ўзбек давлат миллий академик драма театрининг спектакли. 2-қисм.
15.50 Автосалтанат.
16.05 «Бугунги Аржун». Бадий фильм. 1-қисм.
17.25 Қўрсатувлар дастури.
17.30 «Янги авлод» почтаси, «Биларон маслаҳати».
18.00 Ўзбекистон кураши.
18.20 Оқшом навалари.
18.35 Тафаккур ёлқинлари.
18.50 Олтин мерос.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 «Давр». Ахборот дастури.
19.35 ТВ-анонс.
19.40 Ёшлар овози.
20.00 Қўҳна оҳанглр.
20.10 Бир ўлка-ки.
20.30 Ёшлар навалари.
20.55 «Эсмеральда».
21.30 Қўшқодаги тенгдошим.
21.50 Олтин мерос.
22.00 «Давр». Ахборот дастури.
22.40 «Мухаббат қаҳваси». Телесериал.
23.05 «Ёшлар» телеканалида спорт: Интерфутбол. Танаффус пайтида.
23.50 «Давр». Ахборот дастури.
«Тошкент» телеканали
17.20 Болажонлар экрани. «Этик қийган мушқач».
18.25, 20.00, 21.25, 22.05 «Поитхат». Ахборот дастури.
18.45 ТВда сериал: «Индаба». 11-12 қисмлар.
19.35, 21.10, «Экспресс» телегазетаси.
19.50 «Камалак».
20.30 ТВда сериал: «Бебилиска пул».
21.45 «Муслиқий меҳмонхона».
22.30 Кинонигоҳ. «Оила қадри».
00.05 «Поитхат шарҳи».
«Халқаро» телеканал
РЖТ 6.30-8.00
16.05 «Мультмоша».
16.20 «Шов-шув». Сериал.
17.10 «Бугун оламда». РЖТ
17.25 «Оилавий ришталар». Сериал.
18.20 Михаил Таничининг юбилей концерти.
20.00 «Время».
20.35 «Рус рулеткаси». Телеўйин. ЎзТВ-4
21.35 «Хаёллар ороли». Сериал.
22.20 «ТВ-4да Немис тўқини».
22.40 Кинематограф. «Френки ва Жонни». Бадий фильм.
00.15 «Ахборот» (рус тилида)

Сешанба, 7

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00 - 8.35 «Ахборот».
8.35, 17.55 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
9.00 «Ўзбектеелефильм» намоиши: «Алишер Мирзо».
9.20 «Нафосат гулшани».
9.40 «Бахитимизга омон бўлинг».
10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР
10.05 «Мулк».
10.25 «Пилигрим» кемасининг капитани. Бадий фильм.
11.50, 16.20 ТВ клип.
12.05 «Париси бор уй».
12.35 «Қишлоқ ҳаёти».
12.55, 13.55 ТВ анонс.
13.00 «Умид ниҳоллари» спорт ўйинларининг якунларига доир.
13.20 «Олам». Телеальманах.
14.10 «Оталар сўзи - ақлнинг қизи».
15.10 «Миллионлар ўйини».
15.40 «Иш билганга - минг танга». Телетанлов.
16.25 Теннис бўйича «Фючерс» халқаро турнири.
16.55 «Ватанимга хизмат қиламан».
18.10 «Қўёшда пишган нон». Мультфильм.
18.20 «Баркамол авлод орзуи».
18.40 «Инсон ва қонун».
19.00 «Бир ҳуфт қўшиқ».
19.10 «Тафсилот».
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклири.
20.15 FCN «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида)
20.30 «Ахборот».
21.05 «Солиқ ва биз».
21.20 Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артистлар.
21.45 «Умид ниҳоллари» спорт ўйинларининг якунларига доир.
22.05 «Ўзбекистон» каналда илк маротаба: «Ошин».
Телесериал премьераси:
22.35 «Мувозана».
23.05 «Ахборот - даяжест».
«Ёшлар» телеканали
9.00 «Давр». Ахборот дастури.
9.15 «Янги авлод» почтаси, «Биларон маслаҳати».
9.45 Киноқасм.
10.05 Жар ёқасида.
10.20 «Эсмеральда».
10.50 Муслиқий лаҳзалар.
11.00 Жаҳон жўроғияси.
11.50 Ёшлар овози.
12.10 Болалар экрани: «Қўноқ сеҳрарлиқ».
13.15 Интерфутбол.
14.55 Қўҳна оҳанглр.
15.05 «Бугунги Аржун». Бадий фильм. 2-қисм.
16.35 Қўрсатувлар дастури.
16.40 «Янги авлод» студияси: «Оқ қабутар».
17.05 «Кундуз амакининг ҳикоялари». Мультсериал.
17.20 Солиқ ҳақида сабоқлар.
17.35 Ватан манзаралари.
18.05 Минг бир маслаҳат.
18.25 Автосалтанат.
18.45 Оқшом навалари.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 «Давр». Ахборот дастури.
19.40 Давр-интервью.
19.55 Дийдор.
21.55 Ўзбек мумтоз муслиқасидан.
20.20 Сифат белгиси.
20.30 Мухаббат қўшиқлари.
20.55 «Эсмеральда».
21.30 Ёшлар овози.
21.50 Олтин мерос.
22.00 «Давр». Ахборот дастури.
22.40 «Мухаббат қаҳваси». Телесериал.
23.05 «Ёшлар» телеканалида спорт: Нокаут.
23.30 «Умрбоқий қўшиқлар». Фильм-концерт.
00.00 «Давр». Ахборот дастури.
«Тошкент» телеканали
17.20 ТВда сериал: «Санта-Барбара».
18.10 «Шаҳримиз дурдоналари».
18.25, 20.00, 21.25, 22.20 «Поитхат». Ахборот дастури.
18.45 ТВда сериал: «Индаба». 13-14 қисмлар.
19.35, 21.10, 22.05 «Экспресс» телегазетаси.
19.50 «Экспресс» телегазетаси.
20.30 ТВда сериал: «Бебилиска пул».
21.45 «Аёл-она, мураббий, раҳбар» телеклуби.
22.45 Кинонигоҳ. «Айбисиз айбдорлар».
«Халқаро» телеканал
РЖТ 6.30-8.00
16.05 «Мультмоша».
16.35 «Шов-шув». Сериал.
17.15 «Бугун оламда». Ахборот дастури.
17.30 «Оилавий ришталар». 1-қисм.
18.35 «Олтин граммофон».
20.00 «Время».
20.35 «Заиф бугун». Шоу ўйин. ЎзТВ-4
21.35 «Хаёллар ороли». Сериал.
22.20 «Евроњњњњ видео-журнали».
22.40 FCN «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида)
22.50 Кинематограф. «Фантом». Бадий фильм.
00.20 «Ахборот» (рус тилида)

Чоршанба, 8

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00 - 8.35 «Ахборот».
8.35, 17.55 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
9.00 «Ўзбектеелефильм» намоиши: «Лайлақлар».
9.10 «Тўббейт одимлари».
9.20 «Ўзбекистон - Ватаним маним».
9.40 «Йўл бошида».
10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР
10.05 Алифбо сабоқлари.
10.25 «Қора қисқинбака чангалда». Бадий фильм.
12.05 «Меҳр қолур».
12.25 «Кино оламини».
12.45 «Баркамол авлод орзуи».
13.10 «Умид ниҳоллари» спорт ўйинларининг якунларига доир.
13.30 «Ошин». Телесериал.
14.10 «Остонаси тиллодан».
14.30 «Бу ажиб фасл».
14.50 «Аёл нигоҳи».
15.20 «Портретта чизилар».
15.40 «Ягона оилада».
16.10 Теннис бўйича «Фючерс» халқаро турнири.
16.40 «Моҳият».
Болалар сайёраси:
17.00 1. «Туғилган кун». Теленовелла. 2. «Санъат гунаҳлари».
18.10 «Тарих кўзгуси». Термиз. 5-қисм.
18.30 «Мулк».
18.45 «Бахли воқеа».
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклири.
20.15 Киноконцерт.
20.30 «Ахборот».
21.05 «Тоғлар таронаси». О. Орифонов.
21.35 «Умид ниҳоллари» спорт ўйинларининг якунларига доир.
21.55 «Ўзбекистон» каналда илк маротаба: «Ошин».
Телесериал премьераси:
22.25 «Таян нуқтаси».
22.45 Футбол бўйича Осиё биринчилигининг саралаш учрашуви. Ўзбекистон - Туркменистон.
23.35 «Ахборот - даяжест».
«Ёшлар» телеканали
9.00 «Давр». Ахборот дастури.
9.15 «Янги авлод» студияси: «Оқ қабутар».
9.40 «Кундуз амакининг ҳикоялари». Мультсериал.
9.55 Давр-интервью.
10.10 Муслиқий лаҳзалар.
10.20 «Эсмеральда».
10.50 Солиқ ҳақида сабоқлар.
11.05 «Жиллованмаган Африка». Ҳужжатли сериал.
11.55 Дийдор.
12.15 «Ёшлар» телеканалида спорт: Теннис.
12.55 Саломат бўлинг.
13.15 Ёшлар овози.
13.35 Қўҳна оҳанглр.
13.50 Автосалтанат.
14.10 «Оилавий ҳаётдан лаҳзалар». Бадий фильм.
15.30 «Янги авлод» студияси: «Дунё ва болалар», «Кичкинтой экрани».
16.00 Ўйна, болажон, ўйна.
16.15 «Учинчи сайёра» маърифий дастури.
17.05 «Бугуннинг ёшлари».
17.20 Ёшлар қўлайди.
17.40 «Мени тушун». Телеўйин.
18.05 Чемпион сирлари.
18.25 Оқшом навалари.
18.40 Каталог.
18.50 Олтин мерос.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 «Давр». Ахборот дастури.
19.40 Ракурс.
20.00 Спорт-лото.
20.10 Очил дастурхон.
20.25 Ёшлар навалари.
20.55 «Эсмеральда». Телесериал.
21.25 Ёшлар овози.
21.45 Олтин мерос.
22.00 «Давр». Ахборот дастури.
22.40 «Мухаббат қаҳваси».
23.05 «Ёшлар» телеканалида спорт: Интерфутбол. Танаффус пайтида. 23.50 «Давр».
«Тошкент» телеканали
17.20 «Нима учун».
17.50 Болажонлар экрани. Мультфильм.
18.25, 20.00, 21.25, 22.25 «Поитхат». Ахборот дастури.
18.45 ТВда сериал: «Индаба». 15-16 қисмлар.
19.35, 21.10, 22.10 «Экспресс» телегазетаси.
19.50 ТВда мусиқа.
20.30 «Бебилиска пул».
21.45 «Камолот фасли».
22.50 Кинонигоҳ. «Жаноб Бин».
«Халқаро» телеканал
РЖТ 6.30-8.00
16.05 «Мультмоша».
16.35 «Шов-шув». Сериал.
17.15 «Бугун оламда». РЖТ
17.30 «Оилавий ришталар». Сериал.
18.35 «Олтин граммофон».
20.00 «Время».
20.35 CFJ тақдим этади: «Байрамлар юрти».
20.00 «Время».
20.35 «Муъжизалар майдони».
ЎзТВ-4
21.40 «Арт-каталог».
22.00 Кинематограф. «Тошларда ҳам дархат ўсади».
00.15 «Ахборот» (рус тилида)

Пайшанба, 9

«Ўзбекистон» телеканали
ХОТИРА ВА ҚАДРЛАШ КУНИ
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00-8.35 «Ахборот».
8.35, 17.55 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
Болалар сайёраси:
9.00 1. «Туғилган кун». Теле-новелла.
2. «Санъат гунаҳлари».
10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР
10.05 «Бардош». Бадий фильм.
11.15 «Мулк».
11.30 Болалар учун. «Миттвойлар оиласи».
11.50 ТВ клип.
12.05 «Фанимиз истиқболлари».
12.25 «Онажон, номинг дилимда». Муслиқий композиция.
12.50 «Яхшилар ёди».
13.10 «Умид ниҳоллари» спорт ўйинларининг якунларига доир.
13.30 «Ошин». Телесериал.
14.10 «Олтин мерос».
14.20 Футбол бўйича Осиё биринчилигининг саралаш учрашуви.
Ўзбекистон - Шриланка.
15.10 «Мафтунингман». Бадий фильм.
16.30 «Ўзбекистон: XXI аср ёшлари».
16.50 «Шеър ва шуур».
Болалар сайёраси:
17.00 1. «Болаликнинг мовий осмони». 2. «Сеҳрли ҳарфлар ороласи».
18.10 «Аёл дунёни тебратар».
18.30 «Яхши ният». Телелотерея.
19.05 «Бунни умр дерлар».
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклири.
20.15 FCN «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида)
20.30 «Ахборот».
21.05 Хотира ва қадрлаш кунига бағишланган кеча. «Халқлар Дўстлиги» саройидан ёзиб олинган.
22.05 «Унутилмас хотиралар шарафига».
22.25 «Саҳна ҳаёти».
22.50 «Ахборот - даяжест».
«Ёшлар» телеканали
9.00 «Давр». Ахборот дастури.
9.15 «Янги авлод» студияси: «Дунё ва болалар», «Кичкинтой экрани».
9.40 «Давр-интервью».
9.55 Ватан ҳақида қўшиқлар.
10.00 «Хотира майдони».
10.20 «Мени тушун». Телеўйин.
10.45 «Эсмеральда». Телесериал.
11.15 «Ахборотлар ёди».
12.30 Болалар экрани: «Қирол шер».
14.00 Қўҳна оҳанглр.
14.10 «Хотира». Видефильм.
15.00 Интерфутбол.
16.40 «Маҳаллада дув-дув гап». Бадий фильм.
18.00 «Зиё улашган инсон».
18.15 Қўрсатувлар дастури.
18.20 «Янги авлод» студияси: «Хар соҳага саёҳат», «Келинг, танишайлик».
18.45 Оқшом навалари.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 «Давр». Ахборот дастури.
19.40 «Давр-интервью».
19.55 Марди майдон.
20.15 Ёшлар навалари.
20.30 Бегойим.
20.55 «Эсмеральда».
21.30 Ёшлар овози.
21.50 Олтин мерос.
22.00 «Давр». Ахборот дастури.
22.40 Тунги тароналар.
22.50 «Сен етим эмассан». Бадий фильм.
00.05 «Давр». Ахборот дастури.
«Тошкент» телеканали
17.20 Болажонлар экрани. Мультфильм.
17.55 «Биринчи бўса». Қисқа метражли бадий фильм.
18.25, 20.00, 21.05, 22.05 «Поитхат». Ахборот дастури.
18.45 ТВда сериал: «Индаба». 17-18 қисмлар.
19.35, 20.50, 21.50 «Экспресс» телегазетаси.
19.50 «Жозеба».
20.30 Хотира ва қадрлаш кунини «Ибрат».
21.25 «Сиз соғинган навалар».
22.30 ЎзТВ хазинасидан. Ў. Умарбеков. «Қиёмат қарз».
00.05-00.10 «Хайрли тун, шахрим!»
«Халқаро» телеканал
16.05 «Вести».
16.20 «Шов-шув». Сериал.
17.10 «Бугун оламда». Ахборот дастури.
17.15 CFJ тақдим этади: «Дунё мамлакатлари».
РЖТ
18.05 «Фахрийларнинг севишли қўшиқлари».
18.30 «Жангда фақат қариялар». Бадий фильм.
20.00 «Время».
ЎзТВ-4
20.20 «Актёр хотираи».
20.40 «Соккер клуб».
21.00 FCN «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида)
21.10 Кинематограф. Мел Гибсон «Ватанпарвар» фильмида.
23.40 «Ахборот» (рус тилида)

Жума, 10

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00 - 8.35 «Ахборот».
8.35, 17.55 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
Болалар сайёраси:
9.00 1. «Болаликнинг мовий осмони». 2. «Сеҳрли ҳарфлар ороласи».
10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР
10.05 «Камтарин кулингиз». Бадий фильм.
11.25 «Ўзлинг намойн қил».
Экранда - Бухоро вилояти.
12.05 «Озода бўлса шахринг».
12.25 «Ўзбекистон - Ватаним маним».
12.50 «Саҳна ҳаёти».
13.25 «Олам». Телеальманах.
14.10 «Қўноқлар ва зукколар». Телемусобақа.
15.20 «Қитоб жавонингизга».
15.50 «Хуққ сабоқлари».
16.15 «Фарзанд - умид юлдузи».
16.40 «Соз сеҳри».
Болалар сайёраси:
17.00 1. «Мен бобомдек бўлишни хоҳлайман». 2. «Кичкинтой миз-гизингтоймиз».
17.40 «Нурли манзиллар».
18.10 «Тафсилот».
18.25 «Омад қувончи». Телелотерея.
19.05 «Зиё» студияси намойиш этади: «Эътиқод мустаҳкамлиги йўлида».
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклири.
20.15 «Сияҳат-саломатлик».
20.30 «Ахборот».
21.05 «Азиз одамлар». Дам олиш дастури.
22.05 «Ўзбекистон» каналда илк маротаба: «Ошин».
Телесериал премьераси:
22.35 «Ёшлар ва мусиқа».
22.55 «ТВ клуб».
23.15 «Ахборот - даяжест».
23.35 Футбол бўйича Осиё биринчилигининг саралаш учрашуви. Ўзбекистон - Непал.
«Ёшлар» телеканали
9.00 «Давр». Ахборот дастури.
9.15 «Янги авлод» студияси: «Хар соҳага саёҳат», «Келинг, танишайлик».
9.40 «Давр-интервью».
9.55 Муслиқий лаҳзалар.
10.05 «Эсмеральда».
Телесериал.
10.35 Спорт-қўғаси
11.05 Сенинг вақтинг
11.25 Чемпион сирлари
11.45 Ўйна, болажон, ўйна.
12.00 Ракурс.
12.20 «Ўзбекистон дурдоналари».
12.30 Минг бир маслаҳат.
12.50 Ёшлар овози.
13.10 Қўҳна оҳанглр.
13.25 Бегойим.
13.45 Интерфутбол.
15.25 Сифат белгиси.
15.35 «Ота меҳрини кўрмаганлар». Бадий фильм.
17.10 Қўрсатувлар дастури.
17.15 «Янги авлод» студияси: «Спорт майдончаси», «Олтин қалит».
17.45 «Кундуз амакининг ҳикоялари». Мультсериал.
18.00 ТВ-анонс.
18.10 Оғоҳ.
18.25 Мутлола.
18.40 Оқшом навалари.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 «Давр». Ахборот дастури.
19.35 ТВ-анонс.
19.40 Фарзандим-жигарбандим.
19.55 Аскар мактулари.
20.15 Аср қўғаси.
20.35 Мухаббат қўшиқлари.
21.30 Ёшлар овози.
21.50 Олтин мерос.
22.00 «Давр». Ахборот дастури.
22.40 Тунги тароналар.
22.50 ТВ-саёҳат.
23.10 «Сунгги имконият». Бадий фильм.
«Тошкент» телеканали
17.20 «Санта-Барбара».
18.00 Болажонлар экрани. Мультфильм.
18.10 «Спорт ва болалар».
18.25, 20.00, 21.25, 22.15 «Поитхат». Ахборот дастури.
18.45 ТВда сериал: «Индаба». 19-20 қисмлар.
19.35, 21.10, 22.00 «Экспресс» телегазетаси.
19.50 Муслиқий танаффус.
20.30 «Бебилиска пул».
21.45 «Саломатлик маскани».
22.40 Кинонигоҳ. «Йўлдаги учовлон».
«Халқаро» телеканал
16.05 «Вести».
16.20 «Согин».
16.40 «Дурдаршан».
17.00 «Бугун оламда». РЖТ
17.10 «Люба» иштирокидаги концерт дастури.
18.25 CFJ тақдим этади: «Канн кинофестивалининг тарихи».
20.00 «Время».
ЎзТВ-4
20.30 «Мухаббат ва каптарлар». Бадий фильм.
ЎзТВ-4
22.30 «Нигон».
22.50 Кинонинг олтин асри: Жулия Робертс «Дўстимнинг тўйи».
00.25 «Ахборот» (рус тилида)

Шанба, 11

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00-8.35 «Ахборот».
8.35 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шарҳи.
Болалар сайёраси:
9.00 1. «Мен бобомдек бўлишни хоҳлайман». 2. «Кичкинтой миз-гизингтоймиз».
10.00 «Муслиқ бўстони».
10.20 «Зиё» студияси намойиш этади: «Эътиқод мустаҳкамлиги йўлида».
10.40 Мультфильм.
10.55 «Тафсилот».
11.10 Телевизион миниатюралар театри.
11.45 Экранда кинокомедия. «Кайсарнинг қўлиши».
13.15 «Азиз одамлар». Дам олиш дастури.
14.15 «Маърифат». Телеальманах.
14.35 Футбол бўйича Осиё биринчилигининг саралаш учрашуви.
Ўзбекистон - Қирғизистон.
15.30 «Интерклуб».
16.15 «Ягона оилада».
16.45 «Бу қадим йўлларда».
17.00 Болалар учун. «Фламинго».
17.35 «Рангин дунё».
Болалар сайёраси:
17.55 «Муъжизалар майдончаси». Телешоу.
18.55 «Пазандлик сирлари».
19.05 «Қишлоқ ҳаёти».
19.30 «Ахборот» (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклири.
20.15 FCN «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида)
20.30 «Ахборот».
21.05 «Қўшиғимиз Сизга армуғон».
21.25 «Соғлом она-соғлом бола».
21.45 «Шанба оқшомида».
22.20 Футбол бўйича Ўзбекистон чемпионати. «Дўстлик» - «Самарқанд».
23.05 «Ахборот - даяжест».
«Тунги ёғду». Дам олиш дастури:
23.25 «Титаник». Бадий фильм. 1-қисм.
«Ёшлар» телеканали
8.00 «Давр тонги».
9.00 «Янги авлод» студияси: «Спорт майдончаси», «Олтин қалит».
9.30 «Кундуз амакининг ҳикоялари». Мультсериал.
9.45 Бир ўлка-ки.
10.05 «Бунёдкор» ёшлар телеклуби.
10.35 «Эсмеральда».
11.05 Оғоҳ.
11.20 Муслиқий лаҳзалар.
11.30 Аср қўғаси.
11.50 «Ёшлар» телеканалида спорт: Ринг қироллари.
12.50 «Унсиз фарёд». Бадий фильм.
14.20 Қўпилмаган меҳмон.
14.40 «Экспедиция».
16.25 «Рамаяна». Телесериал.
17.00 Олтин мерос.
17.15 «Янги авлод» студияси: «Ким эғил-у, ким чаққон».
17.40 «Кундуз амакининг ҳикоялари». Мультсериал.
17.55 Ёшлар қўшиқлариз.
18.05 Яхшанбада қўришгунча.
18.20 Хандалак.
18.40 Оқшом навалари.
18.55, 21.55 Иқлим.
19.00 «Давр»-News.
19.20 ТВ-анонс.
19.25 Қўҳна оҳанглр.
19.35 Синфдош.
19.55 «Аёл қалби навалари».
20.25 «Ғалаба онлари». Бадий фильм. 2-қисм.
21.15 Зинама-зина.
21.45 Олтин мерос.
22.00 «Давр ҳафта ичида».
22.35 Тунги тароналар.
22.45 «Ёшлар» телеканалида «Хатарли йўл». Бадий фильм.
«Тошкент» телеканали
17.20 «Эртақларнинг сеҳрли олами».
19.05 «Табриклаймиз-қутлай-миз».
19.45, 21.10, 21.50 «Экспресс» телегазетаси.
20.00 «Поитхат шарҳи».
20.25 «Жаҳон географияси».
21.25 «Телефакт».
21.35 «Қўрмақ улкам».
22.05 «Муслиқий лаҳзалар».
22.15 «Спорт-клуб».
22.35 Кинонигоҳ. «Севишганлар».
«Халқаро» телеканал
9.05 «ТВ-4да мусиқа».
РЖТ
9.10 Е. Петросяннинг «Кулгу панорамаси».
9.45 «Лаззат».
10.05 «Қутқарувчилар. Тезкор ёрдам».
ЎзТВ-4
10.35 «CFJ янгиликлари».
10.45 «Инглиз тили Сиз учун».
11.10 «Экран зийнати ва қиймати».
11.40 «Олтин микрофон».
12.05 «Лего - Ленда».
12.35 Дўстлик видеоканали:
«Немис шарҳи», «Ўзбекистон умумий уйимиз», «Саҳий хонадонда».
13.35-14.05 «Немис тили».
16.35 «Бинафша».
17.00 «Британия қўндалиги».
РЖТ
17.20 «Антарктидадаги руслар».
Махсус репортаж.
17.45 М. Евдокимов ҳузурида меҳмонда.
19.00 «Ким миллионер бўлишни истайди?»
ЎзТВ-4
20.30 «СамДУ: Аньаналар тарихи».
20.50 «Подийум».
21.10 «Кун мавзуси».
21.25 «Музик холл».
21.50 Кинематограф. «Қўндалик дастури». Бадий фильм.
23.20 «Ахборот» (рус тилида)

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус
таълим вазирлиги, Олий мактаб халқаро фанлар
Академияси Ўзбекистон бўлими

“Таълим муассасаларида миллий истиқлол ғояси асосида амалга оширилаётган тарбиявий ишлар тажрибаси” мавзуси бўйича республика танловини эълон қилади.

Танловдан кўзланган мақсад таълим муассасаларида Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг ёш авлодни маънавий-ахлоқий тарбиялаш тўғрисидаги вазифаларни амалга ошириш бўйича тўпланган тажрибаларни, ютуқ ва камчиликларни атрофлича таҳлил этиш ҳамда мазкур соҳани такомиллаштиришга қаратилган тавсияларни ишлаб чиқишдан иборатдир.

Танлов куйидаги номинациялар бўйича ўтказилади:

Академик лицей

Касб-хунар коллежи

Олий таълим

Танлов муддати эълон чиққан кундан бошлаб 3 ой.

Республика танловига топшириладиган ишлар икки интервалда, ўртача 20-25 бет ҳажмда, компьютерда терилган бўлиши керак.

Танловга тақдим этиладиган ишларнинг муаллифлари бир ёки бир неча кишидан иборат бўлиши ёки таълим муассасалари номидан тақдим этилиши мумкин.

Ҳар бир номинация бўйича ғолиб деб топилган ишлар, таълим турлари учун алоҳида-алоҳида куйидаги мукофотлар билан тақдирланадилар:

I ўрин — 100.000 сўм миқдорида битта мукофот;

II ўрин — 75.000 сўм миқдорида битта мукофот;

III ўрин — ҳар бири 50.000 сўм миқдорида иккита мукофот;

Рағбатлантирувчи мукофот — ҳар бири 20.000 сўм миқдорида бешта мукофот;

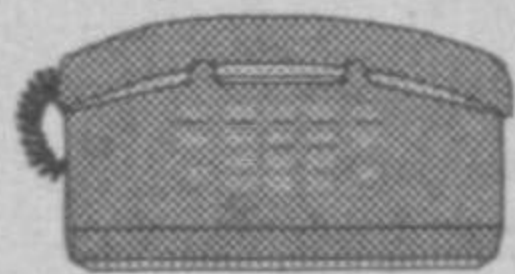
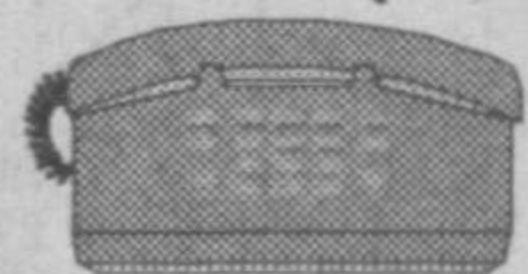
Манзилимиз: 700078, Тошкент ш.

Мустақиллик майдони, 5. Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги;

Олий мактаб халқаро фанлар Академияси Ўзбекистон бўлими (700069, Тошкент ш. Талабалар шаҳарчаси, Университет кўчаси 2-уй).

Маълумот учун телефонлар:

139-48-59, 118-89-97, 29-30-07.

**ЯНГИ ШАРОИТЛАР
МАСЪУЛИЯТ ЮКЛАЙДИ**

Ўзбекистон Давлат жаҳон тиллари университети қошидаги академик лицейнинг янги мақомда ўз фаолиятини бошлаганига унчалик кўп вақт бўлмади. Аммо мазкур илм даргоҳи педагогик жамоасининг самарали меҳнатлари бугунги кунда ЎМКХТ тизими ўқитувчилари орасида ибратлидир.

Мазкур академик лицей қатор фанларни ўқитиш самарадорлигини ошириш бўйича республика миқёсида тажриба майдончаси этиб белгиланган. Лицей ўқитувчилари томонидан сўнгги пайтда илмий-услубий қўлланмаларнинг янги авлоди яратилмоқдаки, буларнинг барчасида мазкур даргоҳ раҳбари Жуманазар Ҳасановнинг катта хизматлари бор. Раҳбарнинг ўзи “Рус тили амалий курси бўйича нутқ маданиятини ривожлантиришда таълимнинг техник воситаларидан фойдаланиш” борасида юқори даражали мутахассис бўлганлиги боис, маскандаги таълим-тарбия жараёнида ҳар бир

ўқитувчининг техник воситалардан кенг фойдаланишига алоҳида эътибор берилмоқда.

Жуманазар Ҳасанов бошлиқ педагогик жамоа ҳар гал ўқув йилининг боришини сарҳисоб қилар экан, уни янада такомиллаштириш борасида бажарилиши зарур бўлган масалаларни атрофлича кўриб чиқади. Бунда лицейга асос солинган кундан эътиборан педагогик жамоанинг юраги ҳисобланган тажрибали педагоглардан — педагогика фанлари номзоди, доцент Т.Тошпўлатов, олий тоифадаги ўқитувчилар М.Миртурсунова, Г.Болтабоева, Ў.Эшбоев, М.Аҳмедовалар катта фидойилик кўрсатмоқдалар.

Лицейда таълим-тар-

бия жараёнини давр талаби даражасида олиб чиқиш ва янги педагогик технология асосларини доимий равишда жорий этишни янада жадаллаштириш мақсадида лицей ўқитувчиларидан уч нафари Жанубий Кореяда бир ой давомида малака ошириб қайтдилар. Бу педагоглар бугунги кунда ўз тажрибалари билан Тошкент шаҳар ЎМКХТ тизими ўқитувчилари орасида тажриба алмашмоқдалар.

Ёшларнинг сеvimли маскани ҳисобланган мазкур академик лицейнинг 2000—2001 ўқув йилида замонавий талабларга тўлиқ жавоб бера оладиган 375 ўринли янги ўқув биносига кўчирилишида ҳам Ж.Ҳасановнинг меҳнати бисёр.

Янги бино, янги шароитлар, албатта, бу ерда меҳнат қилаётган ҳар бир педагогга катта масъулият юклайди. Бу борада академик лицейнинг аҳил жамоаси тинимсиз меҳнат қилиши ва янги ютуқлар сари интилишларига ишончимиз комил.

Нур Али

Эшмурод Камолов 1927 йил Сурхондарё вилоятида таваллуд топди. Тақдир тақазоси билан Тошкентга келиб саводини чиқаради. Урта мактабни тугатгач, ундаги зеҳн ва билимнинг уткирлиги сабабли, бошланғич синфларга дарс бера бошлайди.

Кейинчалик ота-онаси билан Қашқадарё вилоятига кўчиб келишади. Шу ердаги ташландик, янтоқлар ушиб ётган ерга сув чиқариб, у жойни обод қилишади, боғ-роғ яратишади. Бу орада

булган бу мактаб узоққа қатнаб, сарсон бўлаётган болаларнинг узогини яқин қилган эди. 1975 йилга келиб мазкур мактаб 10 йиллик умумтаълим мактабига айлантилди. Болаларга биология фанидан сабоқ берган, тиниб-тинчимас Эшмурод Камолов мактабда дарсларни жуда қизиқarli ва жонли тарзда утишга интиларди.

Эшмурод Камоловнинг ажой-

Xotira**ЭРДА АЗИЗ**

Эшмурод Камолов педагогика билим юртини, сўнгра Қарши давлат педагогика институтини тамомлайди. Уша пайтларда урта мактаблар кам булганлиги учун болалар 10 км узоқликдаги мактабга ёзда тупрок, қишда лой кечиб боришга мажбур булишарди. 1970 йил Эшмурод Камолов ташаббуси билан Касби туманидаги Навқат қишлоғида ҳашар йули билан кичкинагина мактаб бунёд этилди ва у мактабга директор этиб тайинланади. Аввалига 8 йиллик

иб инсоний фазилатларига эга фарзандлари бугунги кунда ота изидан бориб, ёш авлодга таълим ва тарбия беришдек шарафли ҳамда масъулиятли касбни егаллашган.

Имонимиз комилки, Эшмурод Камоловнинг муборак номи эл-юрт ва шогирдлари қалбларида абадий сақланиб қолади.

Б.БОБОКУЛОВ,
Қашқадарё вилояти Касби туманидаги 48-ўрта мактаб директори,
М.КАМОЛОВА,
ўзбек тили ва адабиёти фани ўқувчиси

Тошкент Давлат Авиация институти
Учиш аппаратлари ва аэропортларнинг электр
жиҳозлари кафедраси мудири лавозими учун

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурсда иштирок этиш учун қуйидаги ҳужжатлар топширилиши лозим:

- ✓ Ариза
- ✓ Шахсий варақа (сўровнома)
- ✓ 2 дона сурат
- ✓ Илмий ишлар ва мақолалар рўйхати
- ✓ Дипломлардан нусха

Аризалар эълон чиққан кундан бошлаб бир ойгача қабул қилинади.

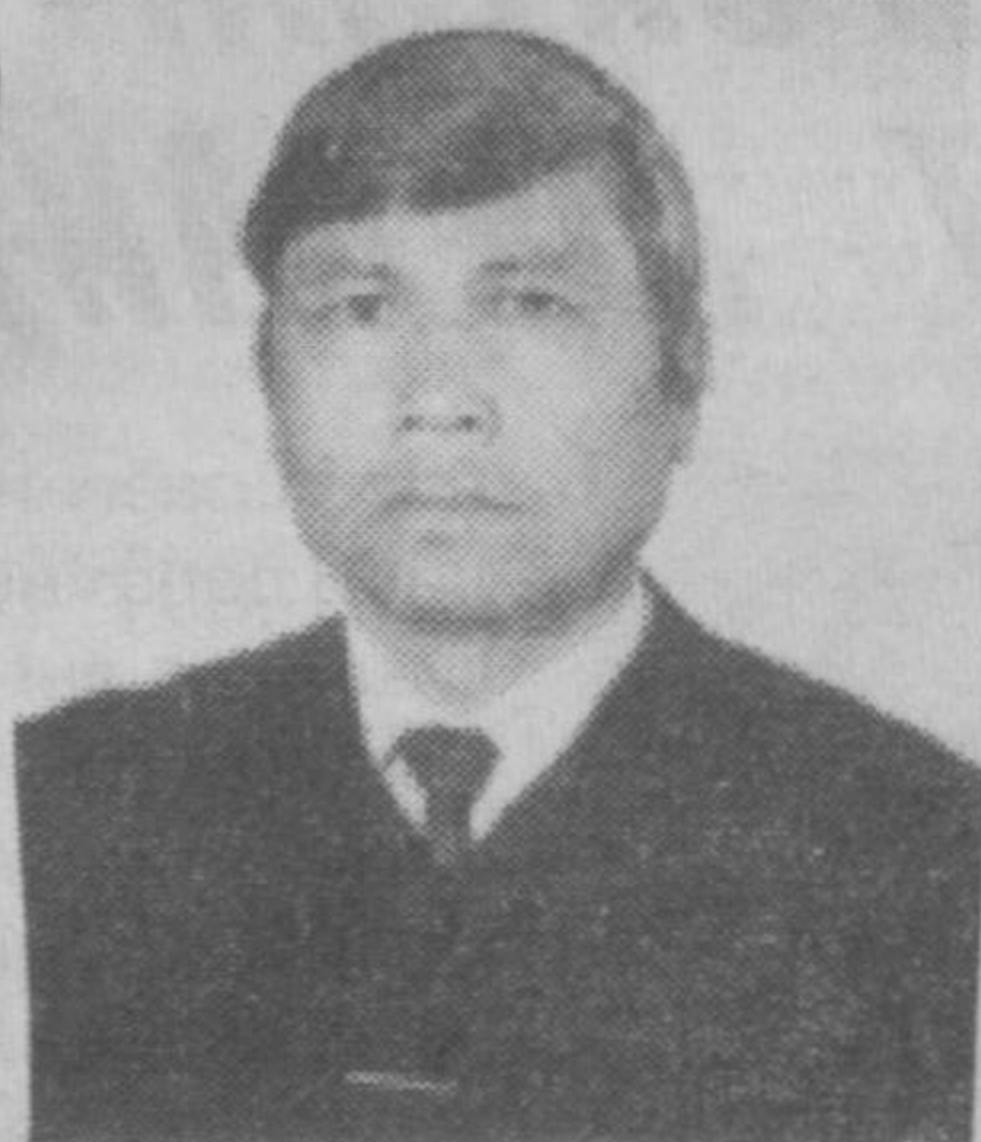
Манзил: Тошкент шаҳар, Охунбобоев кўчаси 12-уй, ТДАИнинг Бош биноси, 2 қават (Илмий котиб).

А. Авлоний номидаги ХТХҚТМОМИ ректорати, жамоат ташкилотлари институт проректори **Р.Исломовга** акаси **ИСЛОМОВ Тўлқин** **Каримберди ўғли**нинг вафот этганлиги муносабати билан таъзия билдиради.

Тошкент Давлат авиация институти раҳбарияти ва касаба уюшмаси жамоаси институт “Амалий механика” кафедраси мудири, профессор **Н.Тўйчиевга** онаси **МУБОРАК ая**нинг вафоти муносабати билан ҳамдардлик билдиради ва чуқур таъзия изҳор этади.

Юнусобод тумани халқ таълими бўлими, туман касаба уюшмаси ва 235-мактаб педагогик жамоаси мактаб илмий бўлими мудири **Мухайё ШЕРОВА**нинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳуманинг оиласига, қариндош-уруғларига ҳамдардлик билдиради.

Бир гуруҳ шогирдлари Қарши шаҳридаги 5-ўрта мактаб собиқ ўқитувчиси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи **Рашида САТТОРОВА**нинг вафоти муносабати билан марҳуманинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилди.

Ҳайдар ТҶҮРА — асли мутахассислиги математик. Айни пайтда Ангор маиший хизмат коллежига раҳбарлик қилмоқда. Шу билан бирга шеърятдан ҳам бегона эмас. Унинг "Насиба", "Муҳаббат" номли китоблари чоп этилган. Қуйида ижодкор педагог қаламига мансуб янги шеърлардан намуналар берилмоқда.

МАРДЛАР ШАҲРИ

Қанча аср, довлонлардан ошиб келдинг,
Гоҳо Жайхун, Аму бўлиб тошиб келдинг,
Бир ҳикматга ўн ҳикматни қўшиб келдинг,
Мардлар шаҳри, жоним, она Термизим.

Султонларнинг меҳри тушиб ийган жой,
Туман оға ишқда ёниб куйган жой,
Амир Темур юртлар аро суйган жой,
Мардлар шаҳри, жоним, она Термизим.

Буюк ипак йўлларида изларинг бор,
Достонларда достон бўлган сўзларинг бор,
Қаҳратон киш, жазирама ёзларинг бор,
Мардлар шаҳри, жоним, она Термизим.

Имом Термиз ҳадисларин баҳо этган,
Ҳаким Термиз ўйларини расо этган,
Улуғлари тимсолида ҳаққа етган,
Мардлар шаҳри, жоним, она Термизим.

Мустақиллик шарафидан кўксинг баланд,
Зафар туғин фарзандларинг тутсин баланд,
Мартабани Оллоҳ яна этсин баланд,
Мардлар шаҳри, жоним, она Термизим.

МАДҲИЯ

(Ангор касб-хунар коллежи талабаларининг қўшиғи)

Ўзбек халқ фарзанди — баркамол авлод,
Эзгу бахт йўлидан олға борамиз.
Касб-хунар, илмдан яшнагай ҳаёт,
Деганлар юртбоши Ислоҳ бобомиз.

Нақорат
Биз—улуг сиймолар Мирзо Улуғбек,
Навоий, Термизий авлодларимиз.
Дунёда ўз ўрни, номи бор ўзбек —
Барчиной, Алпомиш, Фарҳодларимиз.
Истиқлол нур соҳар қуёшга монанд,
Хур-озод улғаймоқ энг улуг толе.
Томири она халқ меҳрига пайванд,
Биз Ватан боғида Ангор ниҳоли.

ВАТАН, СЕНИ ТАНИДИМ БУ КҮН

Қуёшдай нур сочади онам,
Бешигимда алла айтган дам,
Мен англадим, нимадир Ватан,
Ватан, сени танидим бу кун.

Ўтмишларда қолди ёлғонлар,
Тарихингни англадим бутун,
Қайта-қайта сева бошладим,
Ватан, сени танидим бу кун.

Фарзандларинг ботир аскарлар,
Остонамда посбонинг бўлсин.

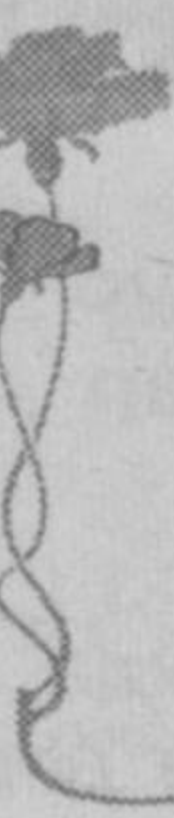
Оналари рози юртимсан,
Ватан, сени танидим бу кун.

МЕН — ДУНЁНИНГ ЭРКА ҚИЗИ

Мени дунё олиб кетди,
Оғушига солиб кетди.
Тегма-тегма менга, шамол,
Мен дарахтнинг баргими?!

Бугун менга йўқ соябон,
Ёмғир нега ёғаяпсан?
Гуллар аро қолсин изим,
Мен — дунёнинг эрка қизи.

Дилшода АСЛОҶОВА,
талаба

Нақорат
Биз улуг сиймолар: Мирзо Улуғбек,
Навоий, Термизий авлодларимиз.
Дунёда ўз ўрни, номи бор ўзбек —
Барчиной, Алпомиш, Фарҳодларимиз.

БИЗ КИМ...

Алпомишнинг зўрлигин билмайсанми, эй ганим,
Боболарим кимлигим билмайсанми, эй ганим,
Икки дунё тенглигим билмайсанми, эй ганим,
Билмасанг билки, биз ким, аҳли замон

Туронмиз.

Менинг халқим назари жуда баланд, паст эмас,
Номардларга қўшилиб мардумларга қасд қилмас,
Илмдами хунарда олса олар, даст бермас,
Билмасанг билки, биз ким, тилда

достон Туронмиз.

Осмон ўпар тоғлари осмонларни кўтарар,
Жаннатмакон боғлари давронларни кўтарар,
Донишманд халқ сардори замонларни кўтарар,
Билмасанг билки, биз ким, давру

даврон Туронмиз.

Ўзин билган ҳеч қачон душманликни қилмайди,
Осмону Ер кўча ҳам ҳайронликни билмайди,
Ҳаттоки душманининг аҳволидан кулмайди,
Билмасанг билки, биз ким, марду

майдон Туронмиз.

Амир Темурнинг қўли етмаган жой борми, айт,
Бошлаган иморати битмаган жой борми, айт,
Сўзласа зўрлар аро ўтмаган жой борми, айт,
Билмасанг билки, биз ким, тахти равон Туронмиз.

Эзгуликнинг йўлида доим бўлган ўзи бек,
Қурол олса қўлига қойим бўлган ўзи бек,
Оллоҳи бир, сўзи бир, шойим бўлган ўзи бек,
Билмасанг билки, биз ким, Ўзбекистон Туронмиз.

Ҳайдар ТҶҮРА

Ўзига чорламоқда сўлим табиат.

Бурҳон РИЗОКУЛОВ олган сурат-лавҳа.

“РЕНО” СКАНВОРДИ

суракчаб кадрлар баларуш	уятли	Жорк.. (футб. Афр.)	Маш- рик	санъат дар- гоҳи	лаббай Ҳалис мажмун
↓		↓		↓	↓
↓	комп- ютер қисми		испан авто русуми		испанча фами- лия
↓					↓
↓	Шарқ Рими Дассаев	Хорун ... Рашид	дарё, Фран- ция	кир ювиш кукуни	Мунис асари
↓					↓
				Дени.. (файл) олтин	«Отел- ло» образи
			«Са- даф» қўшиғи	мансур теорема муал.	Аспи- рин... шаҳар
↓	авто пойга		хаша- рот илмли		уму- мий
↓	суяқ- лик идиши	усту ёниқ бозор	адир- дан кичик	Осиё Бокс қироли	пардоз бўюми
↓					↓
↓	махлуқ суяқ ёғи				бино қисми қизлар исми ойи
					↓
					ишон
					Плата

Тузувчи: Давронбек ТОЖИАЛИЕВ

Азиз ва
мўътабар
ҳамкасбимиз
**Назира
СУЛТОН ҚИЗИ!**
Сизни тавал-
луд айёмингиз
билан чин дил-
дан табриклай-
миз. Сизга

мустаҳкам соғлиқ ва оилангиз
бахтига Оллоҳдан узоқ умр
тилаймиз.

6-ўрта мактаб жамоаси

Ҳурматли
Абдуматлуб НИЗОМОВ!

Сизни таваллуд айёмингиз ва
қутлуг 50 ёшни қаршилаганингиз
билан чин дилдан қутлаймиз. Сиз-
га сиҳат-саломатлик, оилавий бахт
тилаймиз. Фарзандларингиз ва шо-
гирдларингиз камолини кўриш на-
сиб этсин. Ёш авлод тарбияси йўли-
даги ишларингизга ҳамда бир неча
йиллардан буён мактабга сардор-
лик қилиб келаётган шарафли, шу
билан бирга машаққатли ишларин-
гизга омад ҳаммиша ёр бўлсин.

Ғиждувон тумани халқ таълими бўлими ва
18-мактаб жамоаси

Ma'rifat

ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ
таълими вазирлиги,
Ўзбекистон Олий ва
ўрта махсус таълим
вазирлиги, Таълим ва фан
ҳодимлари касаба
уюшмаси Марказий
Қўмитаси.

Бош муҳаррир: Ҳалим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати: Йўлдош АҲМЕДОВ,
Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром
БҶҮРИБОЕВ (бош муҳаррир ўринбосари),
Шукур ЖОНБОВЕВ, Фахриддин
КАРИМОВ (масъул котиб), Қурбонбой
МАТҚУРБОНОВ, Усмонали МУСАЕВ,
Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир
ўринбосари), Ҳулкар ТҶҮЙМАНОВА,
Нурлан УСМОНОВ, Саъдулла
ҲАКИМОВ, Ўткир ҲОШИМОВ

Газета Ўзбекистон Республикаси
Давлат Матбуот Қўмитасида
№ 20 рақам билан 12 июнь
1998 йил рўйхатга олинган.

ИНДЕКС: 149, 150. Г-430.
Тиражи 32835 Г. 1 2 3 4 5 6
Ҳажми 4 босма табок,
Офсет усулида босилган,
қоғоз бичими А-3

Навбатчи муҳаррир:
Ҳулкар ТҶҮЙМАНОВА,
Навбатчи:
Баҳодир ЖОВЛИЕВ.

«Маърифат» дан материалларни қўчириб босиб
тахририят руҳсати билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент,
Матбуотчилар кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб—136-56-42,
хатлар, мактабгача ва мактабдан ташқари
таълим янгиликлари бўлими —136-54-23,
умумий ўрта таълим янгиликлари бўлими,
касбга йўналтириш ва ўрта махсус таълим
янгиликлари бўлими —136-54-03, олий таъ-
лим янгиликлари бўлими, реклама ва тарғи-
бот бўлими —136-55-58.

Газета материаллари
«Ma'rifat Madadkor» нашриётида
терилди. Pentium компьютерида
Лилия БИНАШЕВА
ва Милоҳат ТОШОВА
саҳифалашди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акционерлик компанияси
босмаҳонаси.
Қорхона манзили: «Буюк Турон»
кўчаси 41-уй

Босиниш топирилиш вақти—20.00.
Тошпирилди —20.00